

Na temelju članka 7. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (Narodne novine, broj 28/96), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj dana _____ 2018. godine donijela

O D L U K U

o pokretanju postupka za sklapanje Sporazuma o zaštiti ulaganja između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Singapura, s druge strane

I.

Na temelju članka 139. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/10 - pročišćeni tekst i 5/14 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), pokreće se postupak za sklapanje Sporazuma o zaštiti ulaganja između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Singapura, s druge strane (u daljnjem tekstu: „Sporazum“).

II.

Pregovori o sklapanju Sporazuma vodili su se na temelju pregovaračkih smjernica koje je Vijeće Europske unije donijelo 23. travnja 2007. i dopunilo 12. rujna 2011. godine.

Ovaj je Sporazum prvi sporazum o zaštiti ulaganja koji Republika Hrvatska sklapa s Republikom Singapuri (u daljnjem tekstu: „Singapur“) i prvi u nizu sporazuma o zaštiti ulaganja koji Europska unija sklapa s nekim azijskim partnerom. Sporazum je sastavni dio sveobuhvatnog bilateralnog odnosa između Europske unije i Singapura uređenog Sporazumom o partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica i Republike Singapura, parafiranog 14. listopada 2013. godine te sporazuma o slobodnoj trgovini koji će se potpisati istoga dana kada i Sporazum.

Potpisivanje Sporazuma od strane država članica Europske unije predviđeno je na sastanku Vijeća Europske unije koji će se održati 15. listopada 2018., a od strane Singapura na azijsko-europskom sastanku na vrhu (ASEM) koji će se održati 18. i 19. listopada 2018. godine u Bruxellesu.

Stupanjem na snagu Sporazuma zamjenjuje se i unapređuje 12 postojećih dvostranih ugovora o ulaganju između Singapura i država članica Europske unije.

III.

Sporazum sadrži odredbe o zaštiti ulaganja, rješavanju sporova između ulagača i stranke te rješavanju sporova između stranaka. Institucionalnim odredbama predviđeno je osnivanje Odbora koji se sastoji od predstavnika Europske unije i Singapura, a čija je glavna zadaća nadzirati i olakšavati provedbu te primjenu Sporazuma.

Cilj je Sporazuma poboljšati ulagačku klimu između Europske unije i Singapura. Sporazum će donijeti koristi ulagačima iz Europske unije osiguravanjem visoke razine zaštite njihovih

ulaganja u Singapuru, uz istovremenu zaštitu prava Europske unije i njezinih država članica na reguliranje i provođenje legitimnih ciljeva javne politike, kao što je zaštita javnog zdravlja, sigurnosti i okoliša.

Sporazumom se osniva stalni međunarodni i potpuno neovisni sustav rješavanja sporova koji se sastoji od stalnog prvostupanjskog suda i stalnog žalbenog suda koji će provoditi postupke rješavanja sporova na transparentan i nepristran način.

IV.

Prihvaća se Nacrt sporazuma.

Nacrt sporazuma iz stavka 1. ove točke, sastavni je dio ove Odluke.

V.

Pregovori za sklapanje Sporazuma vođeni su u skladu s postupkom predviđenim člankom 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te u tu svrhu nije potrebno osiguranje dodatnih sredstava u državnom proračunu Republike Hrvatske.

VI.

Sporazum će, u ime Republike Hrvatske, potpisati potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske i ministrica vanjskih i europskih poslova.

U slučaju njezine spriječenosti, ovlašćuje se izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u svojstvu stalnog predstavnika Republike Hrvatske pri Europskoj uniji i pri Europskoj zajednici za atomsku energiju da, u ime Republike Hrvatske, potpiše Sporazum.

VII.

Izvršavanje Sporazuma ne zahtjeva dodatna financijska sredstva iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Naime, Sporazumom su predviđene određene, značajne financijske obveze za Europsku uniju i njezine države članice, koje će se s jedne strane namiriti kroz Opći proračun Europske unije, a s druge strane kroz nacionalne proračune država članica. U odnosu na Republiku Hrvatsku, potrebna financijska sredstva osigurat će se u okviru redovitih planiranih proračunskih sredstava državnih tijela nadležnih za provedbu Sporazuma.

VIII.

Sporazum ne zahtijeva donošenje novih ili izmjenu postojećih zakona, ali podliježe potvrđivanju sukladno članku 18. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (Narodne novine, broj 28/96).

KLASA:
URBROJ:
Zagreb,

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

OBRAZLOŽENJE

Sporazum o zaštiti ulaganja između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Singapura, s druge strane (u daljnjem tekstu: „Sporazum“) je mješoviti međunarodni ugovor koji se sklapa unutar okvira Europske unije. Kako bi Republika Hrvatska kao država članica Europske unije mogla pristupiti potpisivanju predmetnog Sporazuma, potrebno je da Vlada Republike Hrvatske temeljem članka 7. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (Narodne novine, broj 28/96) donese Odluku o pokretanju postupka za sklapanje Sporazuma.

Dana 23. travnja 2007. godine Vijeće Europske unije (u daljnjem tekstu: „Vijeće“) je ovlastilo Europsku komisiju (u daljnjem tekstu: „Komisija“) da započne pregovore o međuregionalnom sporazumu o slobodnoj trgovini s državama članicama Udruge zemalja jugoistočne Azije (ASEAN). Kako dogovor o međuregionalnom sporazumu nije bilo moguće postići, Vijeće je 22. prosinca 2009. godine ovlastilo Komisiju za pokretanje bilateralnih pregovora s pojedinim državama članicama ASEAN-a. Bilateralni pregovori sa Republikom Singapuri (u daljnjem tekstu: „Singapur“) započeli su u ožujku 2010. godine. Dana 12. rujna 2011. godine Vijeće je ovlastilo Komisiju da pregovore sa Singapurom proširi i na zaštitu ulaganja. Pregovori u dijelu ulaganja okončani su u rujnu 2017. godine nakon što je Sud Europske unije u svom Mišljenju 2/15 od 16. svibnja 2017. godine potvrdio da je dio odredbi sporazuma u podijeljenoj nadležnosti Europske unije i država članica (odredbe o neizravnim ulaganjima i odredbe o rješavanju sporova između ulagača i države u kojima su tuženici države članice), a preostali dio u isključivoj nadležnosti Europske unije. Kako bi se olakšalo potpisivanje i sklapanje, usuglašeni tekst prilagođen je tako da tvori dva samostalna sporazuma: sporazum o slobodnoj trgovini i sporazum o zaštiti ulaganja. Oba sporazuma potpisati će se na azijsko-europskom sastanku na vrhu (ASEM) koji će se održati 18. i 19. listopada 2018. u Bruxellesu.

Ovaj je Sporazum prvi sporazum o zaštiti ulaganja koji Republika Hrvatska sklapa s Singapurom i prvi u nizu sporazuma o zaštiti ulaganja koji Europska unija sklapa s nekim azijskim partnerom. Sporazum zamjenjuje i unapređuje 12 dvostranih ugovora o ulaganjima između Singapura i država članica Europske unije. Sklapanjem Sporazuma stvara se pravni okvir za daljnji razvoj ulaganja između stranaka čiji se sveukupni bilateralni odnosi produbljuju sklapanjem sporazuma o slobodnoj trgovini, te Sporazuma o partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Singapura s druge strane koji je parafiran 14. listopada 2013. godine.

Sporazum sadrži novi pristup Europske unije zaštiti ulaganja i rješavanju investicijskih sporova, nalik onome u Sveobuhvatnom gospodarskom i trgovinskom sporazumu (CETA) između Kanade, s jedne strane, i Europske unije i njezinih država članica, s druge strane (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 9/2017).

Sporazum, s jedne strane, osigurava visoku razinu zaštite ulaganja, a s druge strane, nastoji ostvariti ravnotežu između transparentne zaštite ulagača i zaštite prava Europske unije i Singapura na reguliranje i provođenje legitimnih ciljeva javne politike.

Ulagачima iz Europske unije i njihovim ulaganjima omogućava se pošten i pravičan tretman i zaštita od diskriminacije u usporedbi sa singapurskim ulaganjima. Istovremeno se Sporazumom štite ulagači iz Europske unije i njihova ulaganja u Singapur od izvlaštenja, osim ako je u javne svrhe, u skladu s načelom pravičnog postupka, na nediskriminirajućoj

osnovi i uz plaćanje brze, odgovarajuće i djelotvorne nadoknade u skladu s poštenom tržišnom vrijednošću izvlaštenog ulaganja.

Sporazum nudi ulagačima novi i reformirani pristup rješavanju sporova između ulagača i države u kojima su tuženici države članice. Sporazumom se uspostavlja mehanizam sudova za ulaganja (*engl.* Investment Court System, ICS) koji se sastoji od stalnog prvostupanjskog suda i stalnog žalbenog suda osmišljenog da ispuni visoka očekivanja građana i industrije u pogledu pravednijeg, transparentnijeg i institucionaliziranog sustava rješavanja ulagačkih sporova. Tako su npr. Sporazumom uvedeni standardi transparentnosti postupanja i nezavisnosti arbitara, postavljeni zahtjevi stručnosti arbitara i kodeksa ponašanja, spriječena mogućnost pokretanja višestrukih ili neutemeljenih pritužbi. Isto tako, Sporazum sadrži niz odredbi kojima će se pojednostavniti postupci povezani s ulaganjima, smanjiti troškovi (npr. troškovi sudskog postupka) i tako omogućiti manjim poduzećima da posluju na singapurskom tržištu.

Ukupna izravna strana ulaganja Europske unije u Singapuru 2016. iznosila su 168 milijardi EUR, što je više od petine ukupne vrijednosti izravnih stranih ulaganja u Singapuru i Europsku uniju čini najvećim stranim ulagačem u Singapur. Nasuprot tome, Singapur je treći najveći azijski ulagač u Europskoj uniji i sedmi najveći vanjski ulagač, čija je vrijednost ulaganja 2016. iznosila oko 88 milijardi EUR. Kao bliski ulagački partneri Europska unija i Singapur imat će koristi od poboljšane ulagačke klime koju će omogućiti ovaj Sporazum. Sporazum donosi pravnu sigurnost i predvidivost za koju se očekuje da će Europskoj uniji i Singapuru pomoći da privuku i zadrže ulaganja kojima se podupire njihovo gospodarstvo.

Za kontinuirano praćenje provedbe, funkcioniranja i učinka Sporazuma nadležan je Odbor čije je osnivanje predviđeno ovim Sporazumom. Uz svoje druge zadaće, Odbor može u dogovoru sa strankama Sporazuma i uz prethodno ispunjene određene uvjete, imenovati članove sudova, odrediti njihov mjesečni honorar i naknade te donijeti obvezujuća tumačenja Sporazuma.

Za izvršavanje Sporazuma nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva iz državnog proračuna te će se svi troškovi izvršavanja Sporazuma financirati u okviru redovitih i planiranih proračunskih sredstava državnih tijela nadležnih za pitanja trgovinske politike, gospodarstva, pravosuđa i financija. Odredbe Sporazuma koje utječu na proračun Europske unije usko su povezane s uspostavom i tekućim troškovima sustava sudova za ulaganja.

**Vijeće
Europske unije**

**Bruxelles, 18. rujna 2018.
(OR. en)**

7980/18

**Međuinstitucijski predmet:
2018/0096 (NLE)**

**WTO 84
SERVICES 33
FDI 20
COASI 101**

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: Sporazum o zaštiti ulaganja između Europske unije i njezinih država članica,
s jedne strane, i Republike Singapura, s druge strane

SPORAZUM O ZAŠTITI ULAGANJA
IZMEĐU EUROPSKE UNIJE
I NJEZINIH DRŽAVA ČLANICA, S JEDNE STRANE,
I REPUBLIKE SINGAPURA,
S DRUGE STRANE

EUROPSKA UNIJA (dalje u tekstu „Unija”),

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BUGARSKA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

REPUBLIKA HRVATSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,

FRANCUSKA REPUBLIKA,

TALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPAR,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MAĐARSKA,

REPUBLIKA MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AUSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

RUMUNJSKA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAČKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA, i

UJEDINJENA KRALJEVINA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

s jedne strane, i

REPUBLIKA SINGAPUR (dalje u tekstu „Singapur”),

s druge strane,

dalje u tekstu zajednički „stranke” ili pojedinačno „stranka”,

PREPOZNAJUĆI svoje dugogodišnje i snažno partnerstvo utemeljeno na zajedničkim načelima i vrijednostima koje se odražavaju u Sporazumu o partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Singapura, s druge strane, te važnost svojih gospodarskih, trgovinskih i ulagačkih odnosa, između ostalog kako se odražavaju u Sporazumu o slobodnoj trgovini između Europske unije i Republike Singapura (dalje u tekstu „EUSFTA”);

ŽELEĆI dalje jačati svoje odnose u okviru svojih općih odnosa i u skladu s njima te uvjereni da će se ovim Sporazumom stvoriti novo ozračje za daljnji razvoj ulaganja između stranaka;

PREPOZNAJUĆI da će se ovim Sporazumom dopuniti i promicati naponi usmjereni na regionalnu gospodarsku integraciju;

ODLUČNE jačati svoje gospodarske, trgovinske i ulagačke odnose u skladu s ciljem održivog razvoja u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i ekološkoj dimenziji te promicati ulaganja vodeći računa o visokom stupnju zaštite okoliša i rada te mjerodavnim međunarodno priznatim normama i sporazumima čije su stranke;

POTVRĐUJUĆI svoju predanost načelima održivog razvoja i transparentnosti kako se odražavaju u EUSFTA-i;

POTVRĐUJUĆI pravo svake stranke da donosi i provodi mjere koje su potrebne za postizanje legitimnih ciljeva politike kao što su socijalna sigurnost, zaštita okoliša, sigurnost, javno zdravlje i sigurnost te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti;

POTVRĐUJUĆI svoje obveze u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda koja je potpisana u San Franciscu 26. lipnja 1945. i uzimajući u obzir načela utvrđena u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima koju je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948.;

PREPOZNAJUĆI važnost transparentnosti u međunarodnoj trgovini i ulaganjima na korist svih dionika;

OSLANJAJUĆI SE na svoja prava i obveze iz Sporazuma o WTO-u i drugih multilateralnih, regionalnih i bilateralnih sporazuma i aranžmana čije su stranke, a osobito EUSFTA-e,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

PRVO POGLAVLJE

CILJ I OPĆE DEFINICIJE

ČLANAK 1.1.

Cilj

Cilj je ovog Sporazuma poboljšati ulagačku klimu između stranaka u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

ČLANAK 1.2.

Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma:

1. „obuhvaćeno ulaganje” znači ulaganje koje je u izravnom ili neizravnom vlasništvu ili pod izravnom ili neizravnom kontrolom obuhvaćenog ulagača jedne stranke na području druge stranke¹;

¹ Podrazumijeva se da ulaganja ostvarena „na području druge stranke” obuhvaćaju ulaganja ostvarena u isključivom gospodarskom pojasu ili epikontinentalnom pojasu, kako je predviđeno u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982.

2. „ulaganje” znači svaka vrsta imovine koja ima obilježja ulaganja, uključujući obilježja kao što su ulaganje kapitala ili drugih resursa, očekivanje dobiti ili profita, preuzimanje rizika ili određeno trajanje. Ulaganje može biti u sljedećim oblicima:
- (a) materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna imovina te sva druga vlasnička prava kao što su zakup, hipoteke i založna prava;
 - (b) poduzeće, uključujući podružnicu, udjele, dionice i druge oblike sudjelovanja u vlasničkom kapitalu poduzeća, uključujući prava koja iz njih proizlaze;
 - (c) obveznice, zadužnice i zajmovi te drugi dužnički instrumenti, uključujući prava koja iz njih proizlaze;
 - (d) druga financijska imovina, uključujući izvedenice, ročnice i opcije;
 - (e) ugovori po načelu „ključ u ruke”, ugovori o građenju, upravljanju, proizvodnji, koncesijama, podjeli prihoda i drugi slični ugovori;
 - (f) novčana ili druga potraživanja ili izvršenje ugovorne obveze koje ima gospodarsku vrijednost;

- (g) prava intelektualnog vlasništva¹ i *goodwill*; i
- (h) licencije, odobrenja, dozvole i slična prava odobrena na temelju domaćeg prava, uključujući sve koncesije za istraživanje, uzgoj, vađenje ili iskorištavanje prirodnih resursa.²

Prihodi koji se ulože smatraju se ulaganjem i nijedna izmjena oblika u kojem se imovina ulaže ili ponovno ulaže ne utječe na njihovo svojstvo ulaganja.

- 3. „obuhvaćeni ulagač” znači fizička osoba³ ili pravna osoba jedne stranke koja je ostvarila ulaganje na državnom području druge stranke;

¹ „prava intelektualnog vlasništva” znači:

- (a) sve kategorije intelektualnog vlasništva na koje se primjenjuju odjeljci od 1. do 7. dijela II. Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva iz Priloga 1C Sporazumu o WTO-u (dalje u tekstu „Sporazum o TRIPS-u”), odnosno:
 - i. autorska i srodna prava;
 - ii. patenti (koji, u slučaju Unije, uključuju prava proizašla iz svjedodžbi o dodatnoj zaštiti);
 - iii. žigovi;
 - iv. dizajni;
 - v. rasporedi planova (topografije) integriranih sklopova;
 - vi. oznake zemljopisnog podrijetla;
 - vii. zaštitu neobjavljenih informacija i
- (b) prava na zaštitu biljnih sorti.

² Podrazumijeva se da odluka ili presuda donesena u sudskom ili upravnom postupku sama po sebi ne čini ulaganje.

³ Pojam „fizička osoba” obuhvaća fizičke osobe sa stalnim boravištem u Latviji koje nisu državljani Latvije ili druge države, ali u skladu sa zakonima i propisima Latvije imaju pravo na putovnicu za osobe koji nisu državljani (*Alien's Passport*).

4. „fizička osoba stranke” znači državljanin Singapura ili državljanin jedne od država članica Unije, u skladu s njihovim zakonodavstvom;
5. „pravna osoba” znači svaki pravni subjekt koji je propisno osnovan ili na neki drugi način organiziran u skladu s primjenjivim pravom, radi stjecanja dobiti ili zbog drugog razloga, te neovisno o tome je li u privatnom ili državnom vlasništvu, uključujući bilo koje trgovačko društvo, zakladu, partnerstvo, zajednički pothvat, trgovca pojedinca ili udruženje;
6. „pravna osoba Unije” ili „pravna osoba Singapura” znači pravna osoba koja je osnovana u skladu s pravom Unije ili pravom neke države članice Unije odnosno pravom Singapura, čije se registrirano sjedište, središnja uprava¹ ili glavno mjesto poslovanja nalazi na području Unije odnosno državnom području Singapura. Ako pravna osoba ima samo registrirano sjedište ili središnju upravu na području Unije odnosno na državnom području Singapura, ne smatra se pravnom osobom Unije odnosno pravnom osobom Singapura, osim ako obavlja znatne poslovne djelatnosti² na području Unije odnosno na državnom području Singapura;

¹ „Središnja uprava” znači glavni ured u kojem se donose konačne odluke.

² Stranka EU smatra da je koncept „učinkovite i trajne veze” s gospodarstvom neke od država članica Unije, utvrđen u članku 54. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, istovjetan konceptu „znatne poslovne djelatnosti”. U skladu s time stranka EU omogućuje pogodnosti ovog Sporazuma pravnoj osobi osnovanoj u skladu s pravom Singapura čije se registrirano sjedište ili središnja uprava nalazi na državnom području Singapura samo ako ta pravna osoba ima učinkovitu i trajnu gospodarsku vezu s gospodarstvom Singapura.

7. „mjera” znači svi zakoni, propisi, postupci, zahtjevi ili praksa;
8. „tretman” ili “mjera”¹ koju donosi ili održava jedna stranka uključuje tretmane ili mjere koje su donijeli:
- (a) središnje, regionalne ili lokalne uprave i tijela; i
 - (b) nevladina tijela u izvršavanju ovlasti koje su im povjerile središnje, regionalne ili lokalne uprave ili tijela;
9. „prihodi” znači svi iznosi koji su ostvareni ili proizlaze iz ulaganja ili ponovnog ulaganja, uključujući dobit, dividende, kapitalne dobitke, licencijske naknade, kamate, plaćanja povezana s pravima intelektualnog vlasništva, plaćanja u naravi i sve druge zakonite prihode;
10. „slobodno zamjenjiva valuta” znači valuta kojom se u velikoj mjeri trguje na međunarodnom deviznom tržištu i koja se u velikoj mjeri koristi u međunarodnim transakcijama;
11. „poslovni nastan” znači:
- (a) osnivanje, stjecanje ili održavanje pravne osobe; ili
 - (b) osnivanje ili vođenje podružnice ili predstavništva
- na području stranke u svrhu obavljanja gospodarske djelatnosti s ciljem uspostavljanja ili održavanja trajnih gospodarskih veza.

¹ Podrazumijeva se da su stranke suglasne da pojmovi „tretman” ili „mjera” uključuju nedjelovanje.

12. „gospodarska djelatnost” uključuje sve djelatnosti gospodarske naravi osim djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti, tj. djelatnosti koje se ne obavljaju na komercijalnoj osnovi ili u tržišnom natjecanju s jednim gospodarskim subjektom ili više njih;
13. „stranka EU” znači Unija ili njezine države članice, ili Unija i njezine države članice, u njihovim odgovarajućim područjima nadležnosti kako proizlaze iz Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

DRUGO POGLAVLJE

ZAŠTITA ULAGANJA

ČLANAK 2.1.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na obuhvaćene ulagače i obuhvaćena ulaganja ostvarena u skladu s primjenjivim pravom, neovisno o tome jesu li takva ulaganja ostvarena prije ili nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma¹.
2. Neovisno o svim ostalim odredbama ovog Sporazuma, članak 2.3. (Nacionalni tretman) ne primjenjuje se na subvencije ili bespovratna sredstva koje osigurava stranka, uključujući zajmove, jamstva i osiguranje uz državnu potporu.

¹ Podrazumijeva se da se ovo poglavlje ne primjenjuje na tretman stranke prema obuhvaćenim ulagačima ili obuhvaćenim ulaganjima prije stupanja na snagu ovog Sporazuma.

3. Članak 2.3. (Nacionalni tretman) ne primjenjuje se na:

- (a) nabavu robe i usluga od strane vladinih agencija kupljenih za potrebe države, a ne s ciljem tržišne preprodaje ili s ciljem uporabe u opskrbi robom ili pružanju usluga za komercijalnu prodaju; ili
- (b) audiovizualne usluge;
- (c) djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti na područjima stranaka; za potrebe ovog Sporazuma, djelatnost koja se obavlja u okviru izvršavanja javnih ovlasti znači svaka djelatnost osim djelatnosti koja se obavlja na komercijalnoj osnovi ili u tržišnom natjecanju s jednim dobavljačem ili više njih.

ČLANAK 2.2.

Ulagačke i regulatorne mjere

1. Stranke potvrđuju svoje pravo na reguliranje na svojem području radi ostvarivanja legitimnih ciljeva politike, kao što su zaštita javnog zdravlja, socijalne usluge, javno obrazovanje, sigurnost, okoliš ili javni moral, socijalna zaštita ili zaštita potrošača, zaštita privatnosti i podataka te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti.

2. Podrazumijeva se da sama činjenica da stranka provodi reguliranje, između ostalog izmjenom svojih zakona, na način koji negativno utječe na neko ulaganje ili nije u skladu s očekivanjima ulagača, između ostalog s njegovim očekivanjima u pogledu ostvarivanja dobiti, ne predstavlja kršenje obveze iz ovog poglavlja.

3. Podrazumijeva se da odluka stranke da ne dodijeli, prodli ili održi subvenciju ili bespovratna sredstva:

- (a) ako na temelju domaćeg prava ili ugovora ne postoji posebna obveza dodjele, produljenja ili održavanja te subvencije ili tih bespovratnih sredstava; ili
- (b) ako je odluka donesena u skladu s eventualnim uvjetima povezanim s dodjelom, produljenjem ili održavanjem subvencije ili bespovratnih sredstava

ne predstavlja kršenje odredbi ovog poglavlja.

4. Podrazumijeva se da se ništa u ovom poglavlju ne smije tumačiti kao da sprečava stranku da prekine isplatu subvencije¹ ili da traži njezinu nadoknadu ako je tu mjeru naložio nadležni sud, upravni sud ili drugo nadležno tijelo², ili kao da se od te stranke zahtijeva da ulagaču za to isplati naknadu.

¹ U slučaju stranke EU „subvencija” obuhvaća „državne potpore” kako su definirane u pravu EU-a.

² U slučaju stranke EU nadležna tijela koja imaju pravo naložiti mjere navedene u članku 2.2. stavku 4. su Europska komisija ili sud države članice prilikom primjene prava EU-a o državnim potporama.

ČLANAK 2.3.

Nacionalni tretman

1. Svaka stranka obuhvaćenim ulagačima druge stranke i njihovim obuhvaćenim ulaganjima odobrava na svojem području tretman koji nije nepovoljniji od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava svojim ulagačima i njihovim ulaganjima u odnosu na poslovanje, upravljanje, vođenje, održavanje, uporabu, uživanje i prodaju ili drugo raspolaganje njihovim ulaganjima.
2. Neovisno o stavku 1., svaka stranka može donijeti ili održavati sve mjere u pogledu poslovanja, upravljanja, vođenja, održavanja, uporabe, uživanja i prodaje ili drugog raspolaganja poslovnom jedinicom koje nisu u suprotnosti s obvezama iz njezina Rasporeda posebnih obveza iz Priloga 8-A odnosno Priloga 8-B poglavlju 8. (Usluge, poslovni nastan i elektronička trgovina) EUSFTA-e¹, ako je takva mjera:
 - (a) mjera koja je donesena najkasnije na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma;

¹ Podrazumijeva se da mjera „koja nije u suprotnosti s obvezama iz Rasporeda posebnih obveza stranke iz Priloga 8-A odnosno Priloga 8-B poglavlju 8. (Usluge, poslovni nastan i elektronička trgovina) EUSFTA-e” obuhvaća sve mjere u pogledu svih sektora koji nisu navedeni u odgovarajućim rasporedima te sve mjere koje nisu u suprotnosti ni s jednim uvjetom, ograničenjem ili rezervom koji su navedeni za bilo koji sektor u odgovarajućim rasporedima, neovisno o tome utječe li takva mjera na „poslovni nastan” kako je definiran u članku 8.8. (Definicije) točki (d) EUSFTA-e.

- (b) mjera iz točke (a) koja se nastavlja, zamjenjuje ili mijenja nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, pod uvjetom da ta mjera nije manje usklađena sa stavkom 1. nakon njezina nastavljanja, zamjene ili izmjene od te mjere prije njezina nastavljanja, zamjene ili izmjene; ili
- (c) mjera koja nije obuhvaćena točkom (a) ili točkom (b), pod uvjetom da se ne primjenjuje na obuhvaćena ulaganja ostvarena na području stranke prije stupanja na snagu takve mjere ili na način kojiim se uzrokuje gubitak ili šteta¹.

3. Neovisno o stavcima 1. i 2., stranka može donijeti ili izvršiti mjere kojima se obuhvaćenim ulagačima i ulaganjima druge stranke dodjeljuje nepovoljniji tretman od tretmana koji ta stranka u sličnim situacijama dodjeljuje svojim ulagačima i njihovim ulaganjima, podložno uvjetu da se te mjere ne primjenjuju tako da čine sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije u odnosu na obuhvaćene ulagače ili ulaganja druge stranke na području stranke ili da čine prikriveno ograničenje obuhvaćenih ulaganja, ako:

- (a) su potrebne radi zaštite javne sigurnosti, javnog morala ili za održavanje javnog reda²;

¹ Za potrebe stavka 2. točke (c), podrazumijeva se da se čimbenici poput činjenice da je stranka predvidjela razumno razdoblje za postupnu provedbu mjere ili da je stranka na bilo koji drugi način pokušala riješiti učinke mjere na obuhvaćena ulaganja koja su ostvarena prije njezina stupanja na snagu, uzimaju u obzir pri određivanju je li mjera uzrokovala gubitak ili štetu obuhvaćenim ulaganjima koja su ostvarena prije stupanja na snagu te mjere.

² Na iznimku u pogledu javnog reda može se pozvati samo ako postoji stvarna i dovoljno ozbiljna prijetnja jednom od temeljnih interesa društva.

- (b) su potrebne radi zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili bilja;
- (c) se odnose na zaštitu neobnovljivih prirodnih resursa ako se te mjere primjenjuju zajedno s ograničenjima za domaće ulagače ili ulaganja;
- (d) su potrebne radi zaštite nacionalnog blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti;
- (e) su potrebne za osiguravanje usklađenosti sa zakonima ili propisima koji nisu protivni odredbama ovog poglavlja, uključujući one koji se odnose na:
 - i. sprečavanje obmanjujućih ili prijevarnih praksi ili rješavanje posljedica neispunjenja ugovornih obveza;
 - ii. zaštitu privatnosti osoba u vezi s obradom i širenjem osobnih podataka i zaštitu povjerljivosti osobnih evidencija i računa;
 - iii. sigurnost;

- (f) su namijenjene osiguravanju djelotvornog ili pravičnog¹ uvođenja ili naplate neposrednih poreza u odnosu na ulagače ili ulaganja druge stranke.

¹ Mjere koje za cilj imaju osiguranje djelotvornog ili pravičnog uvođenja ili naplate neposrednih poreza uključuju mjere koje stranka poduzima u okviru svog sustava oporezivanja koje:

- (a) se primjenjuju na nerezidentne ulagače ili ulaganja na temelju priznanja činjenice da se porezna obveza nerezidenata određuje prema oporezivim stavkama koje imaju izvore i koje se nalaze na području stranke;
- (b) se primjenjuju na nerezidente kako bi se osiguralo uvođenje ili naplata poreza na području stranke;
- (c) se primjenjuju na nerezidente ili rezidente kako bi se spriječili izbjegavanje ili utaja poreza, uključujući mjere za usklađenost;
- (d) se primjenjuju na ulaganja na području druge stranke ili s tog područja kako bi se osigurali uvođenje ili naplata poreza od takvih potrošača koji potječu iz izvora na području stranke;
- (e) razlikuju ulagače ili ulaganja koji podliježu porezu na temelju stavki oporezivih širom svijeta od drugih ulagača ili ulaganja, na temelju priznanja razlikovanja naravi porezne osnovice između njih; ili
- (f) služe određivanju, dodjeli ili raspodjeli prihoda, dobiti, zarade, gubitka, odbitka ili knjiženja koji se odnose na rezidentne osobe ili podružnice ili između povezanih osoba ili podružnica iste osobe, kako bi se održala porezna osnovica stranke.

Porezni pojmovi ili koncepti iz točke (f) i ove bilješke određuju se u skladu s poreznim definicijama ili konceptima, ili istovjetnim ili sličnim definicijama i konceptima, u skladu s domaćim pravom stranke koja poduzima mjeru.

ČLANAK 2.4.

Standard tretmana

1. Svaka stranka na svojem području odobrava za obuhvaćena ulaganja druge stranke pošten i pravičan tretman¹ i punu zaštitu i sigurnost u skladu sa stavcima od 2. do 6.
2. Stranka krši obvezu poštenog i pravičnog tretmana iz stavka 1. ako njezina mjera ili niz mjera čini:
 - (a) uskraćivanje pravne zaštite² u kaznenim, građanskim ili upravnim postupcima;
 - (b) temeljnu povredu zakonitog postupanja;
 - (c) očigledno proizvoljno postupanje;
 - (d) zlostavljanje, prisilu, zlouporabu ovlasti ili slično postupanje u zloj vjeri.

¹ Tretman iz ovog članka obuhvaća tretman obuhvaćenih ulagača kojim se izravno ili neizravno ometa obuhvaćene ulagače u poslovanju, upravljanju, vođenju, održavanju, uporabi, uživanju i prodaji ili drugom raspolaganju njihovim obuhvaćenim ulaganjima.

² Podrazumijeva se da sama činjenica da je zahtjev ulagača odbačen, odbijen ili je neuspješan ne čini sama po sebi uskraćivanje pravne zaštite.

3. Pri određivanju je li prekršena obveza poštenog i pravičnog tretmana, kako je utvrđena u stavku 2., sud može uzeti u obzir, ako je to primjenjivo, je li stranka dala određene ili nedvosmislene izjave¹ ulagaču kako bi ga potaknula na ulaganje, na temelju kojih su nastala opravdana očekivanja obuhvaćenog ulagača i na koje se obuhvaćeni ulagač opravdano oslanjao, ali koje stranka naknadno nije ispunila².
4. Na zahtjev jedne stranke ili preporuku Odbora stranke preispituju sadržaj obveze pružanja poštenog i pravičnog tretmana u skladu s postupkom za izmjene iz članka 4.3. (Izmjene), a osobito može li tretman koji se razlikuje od onih navedenih u stavku 2. također predstavljati kršenje poštenog i pravičnog tretmana.
5. Podrazumijeva se da se „potpuna zaštita i sigurnost” odnosi samo na obvezu stranke u pogledu fizičke sigurnosti obuhvaćenih ulagača i obuhvaćenih ulaganja.

¹ Podrazumijeva se da izjave s ciljem poticanja ulaganja obuhvaćaju izjave dane radi uvjeravanja ulagača da nastavi s ulaganjem, da ga ne likvidira ili da ostvari nova ulaganja.

² Podrazumijeva se da neispunjenje opravdanih očekivanja kako je opisano u ovom stavku samo po sebi ne predstavlja povredu stavka 2., te da takvo neispunjenje opravdanih očekivanja mora proizaći iz istih događaja ili okolnosti koji su uzrokovali kršenje stavka 2.

6. Ako je stranka samostalno ili preko bilo kojeg subjekta navedenog u članku 1.2. (Definicije) stavku 8. preuzela konkretnu i jasno izraženu obvezu u ugovornom pisanom obliku¹ prema obuhvaćenom ulagaču druge stranke s obzirom na ulaganje obuhvaćenog ulagača ili prema takvom obuhvaćenom ulaganju, ta stranka ne smije prekršiti ili ugroziti takvu obvezu izvršavanjem svojih državnih ovlasti² bilo:

- (a) namjerno; ili
- (b) na način kojim se u bitnome mijenja ravnoteža prava i obveza iz ugovorne pisane obveze, osim ako stranka osigura primjerenu naknadu kojom se obuhvaćenog ulagača ili obuhvaćeno ulaganje vraća u stanje u kojem bi bili da se sprečavanje ili ugrožavanje obveze nije dogodilo.

7. Ni kršenje neke druge odredbe ovog Sporazuma ni kršenje zasebnog međunarodnog sporazuma ne smatra se dokazom postojanja kršenja ovog članka.

¹ Za potrebe ovog stavka „obveza u ugovornom pisanom obliku” znači pisani dogovor koji je stranka, samostalno ili preko bilo kojeg drugog subjekta navedenog u članku 1.2. (Definicije) stavku 8., sklopila s obuhvaćenim ulagačem ili u pogledu obuhvaćenog ulaganja u obliku jednog ili više instrumenata i koji čini razmjenu prava i obveza te obvezuje obje strane.

² Za potrebe ovog članka stranka krši ili ugrožava obvezu vršenjem državnih ovlasti ako ona krši ili ugrožava tu obvezu donošenjem, održavanjem ili nedonošenjem mjera koje su obvezne ili izvršive na temelju domaćeg prava.

ČLANAK 2.5.

Naknada gubitaka

1. Obuhvaćenim ulagačima jedne stranke čija su obuhvaćena ulaganja pretrpjela gubitke zbog rata ili drugog oružanog sukoba, revolucije, izvanrednog stanja, pobune, ustanka ili nereda na području druge stranke ta druga stranka u pogledu povrata imovine, odštete, naknade ili drugog namirenja osigurava tretman koji nije nepovoljniji od onog koji osigurava svojim ulagačima ili ulagačima bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je tretman povoljniji za predmetnog obuhvaćenog ulagača.

2. Neovisno o stavku 1., obuhvaćenim ulagačima stranke koji u bilo kojoj od situacija iz stavka 1. pretrpe gubitke na području druge stranke kao rezultat:

- (a) potpune ili djelomične rekvizicije njezina obuhvaćenog ulaganja od strane oružanih snaga ili nadležnih tijela druge stranke; ili
- (b) potpunog ili djelomičnog uništenja njezina obuhvaćenog ulaganja od strane oružanih snaga ili nadležnih tijela druge stranke koje u danim okolnostima nije bilo potrebno

druga stranka osigurava povrat imovine ili naknadu.

ČLANAK 2.6.

Izvlaštenje¹

1. Nijedna stranka neće izravno ili neizravno nacionalizirati, izvlastiti ili podvrgnuti mjerama koje imaju učinak jednak nacionalizaciji ili izvlaštenju (dalje u tekstu: „izvlaštenje”) obuhvaćena ulaganja obuhvaćenih ulagača druge stranke, osim:

- (a) za javnu svrhu;
- (b) u skladu s načelom zakonitog postupanja;
- (c) na nediskriminatornoj osnovi; i
- (d) uz plaćanje brze, odgovarajuće i djelotvorne naknade u skladu sa stavkom 2.

2. Naknada mora odgovarati poštenoj tržišnoj vrijednosti obuhvaćenog ulaganja u trenutku koji neposredno prethodi objavi izvlaštenja ili predstojećeg izvlaštenja, uvećanoj za kamatu po komercijalno razumnoj stopi, utvrđenoj na tržišnoj osnovi i uzimajući u obzir razdoblje od trenutka izvlaštenja do trenutka plaćanja. Ta naknada mora biti djelotvorno ostvariva, slobodno prenosiva u skladu s člankom 2.7. (Prijenos) i isplaćena bez odgode.

¹ Podrazumijeva se da se ovaj članak tumači u skladu s prilogima od 1. do 3.

Kriteriji vrednovanja koji se upotrebljavaju za određivanje poštene tržišne vrijednosti mogu uključivati vrijednost na temelju kontinuiteta poslovanja, vrijednost imovine uključujući prijavljenu poreznu vrijednost materijalne imovine i druge kriterije, prema potrebi.

3. Ovaj se članak ne primjenjuje na izdavanje obveznih licencija za prava intelektualnog vlasništva ako je to izdavanje u skladu sa Sporazumom TRIPS.

4. Sve mjere izvlaštenja ili vrednovanja na zahtjev pogođenih obuhvaćenih ulagača preispituje sudsko ili drugo neovisno tijelo stranke koja poduzima mjeru.

ČLANAK 2.7.

Prijenos

1. Stranka dopušta da se svi prijenosi povezani s obuhvaćenim ulaganjem izvršavaju u slobodno zamjenjivoj valuti bez ograničenja ili odgode. Ti prijenosi obuhvaćaju:

- (a) ulaganja u kapital, npr. glavna i dodatna sredstva za održavanje, razvoj ili povećanje obuhvaćenog ulaganja;
- (b) dobit, dividende, kapitalne dobitke i druge prihode te prihode od prodaje cijelog ili dijela obuhvaćenog ulaganja ili od djelomične ili potpune likvidacije obuhvaćenog ulaganja;
- (c) kamate, licencijske naknade, naknade za upravljanje, tehničku pomoć i druge pristojbe;

- (d) plaćanja izvršena u okviru ugovora koji je sklopio obuhvaćeni ulagač ili u okviru njegova obuhvaćenog ulaganja, uključujući plaćanja izvršena na temelju ugovora o zajmu;
- (e) dohodak i druge primitke od rada osoblja zaposlenog iz inozemstva čiji je rad povezan s obuhvaćenim ulaganjem;
- (f) plaćanja izvršena u skladu s člankom 2.6. (Izvlaštenje) i člankom 2.5. (Naknada gubitaka); i
- (g) plaćanja na temelju članka 3.18. (Pravorijeci).

2. Ništa u ovom članku ne tumači se tako da sprječava stranku da na pravedan i nediskriminatoran način primjenjuje svoje zakonodavstvo koje se odnosi na:

- (a) stečaj, nesolventnost ili zaštitu prava vjerovnika;
- (b) izdavanje vrijednosnih papira, budućnosnica, opcija ili drugih izvedenica i trgovanje njima;
- (c) financijsko izvještavanje ili vođenje evidencije u vezi s prijenosima ako je to potrebno radi pružanja pomoći tijelima za izvršavanje zakonodavstva ili financijskim regulatornim tijelima;
- (d) kaznena ili kažnjiva djela;
- (e) osiguravanje usklađenosti s rješenjima ili presudama donesenima u sudskim ili upravnim postupcima;

(f) socijalnu sigurnost, državne mirovinske programe ili obvezne programe štednje; ili

(g) oporezivanje.

3. U iznimnim okolnostima ozbiljnih teškoća ili njihove prijetnje za funkcioniranje ekonomske i monetarne politike ili tečajne politike u nekoj stranci, predmetna stranka može privremeno poduzeti zaštitne mjere u pogledu prijenosa. Takve mjere moraju biti apsolutno nužne, ne smiju ni u kojem slučaju trajati duže od šest mjeseci¹ i ne smiju činiti sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između stranke i zemlje koja nije stranka u sličnim situacijama.

Stranka koja je donijela zaštitne mjere o tome odmah obavješćuje drugu stranku i dostavlja joj što je prije moguće vremenski raspored njihova uklanjanja.

4. Ako je stranka u velikim poteškoćama u odnosu na bilancu plaćanja i vanjskim financijskim poteškoćama, ili joj prijete takve poteškoće, ona može donijeti ili održavati mjere ograničavanja u vezi s prijenosima povezanim s ulaganjima.

¹ Primjena zaštitnih mjera može se produljiti njihovim službenim ponovnim uvođenjem u slučaju nastavljanja izvanrednih okolnosti i nakon što se drugu stranku obavijesti o provedbi svih predloženih službenih ponovnih uvođenja.

5. Stranke nastoje izbjegavati primjenu mjera ograničavanja iz stavka 4. Mjere ograničavanja koje su donesene ili se održavaju u skladu sa stavkom 4. moraju biti nediskriminirajuće, ograničenog trajanja i ne smiju prelaziti ono što je nužno za popravak situacije bilance plaćanja i vanjske financijske situacije. One moraju biti u skladu s uvjetima utvrđenima u Sporazumu iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, sastavljeno u Marakešu 15. travnja 1994. (dalje u tekstu „Sporazum o WTO-u”), i u skladu sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda, kako je primjenjivo.

6. Stranka koja održava ili donosi mjere ograničavanja u skladu sa stavkom 4., ili mijenja takve mjere, odmah o tim mjerama obavješćuje drugu stranku.

7. Ako se donesu ili održavaju ograničenja u skladu sa stavkom 4., odmah se provode savjetovanja u okviru Odbora. U okviru takvih savjetovanja procjenjuju se platnobilančna situacija predmetne stranke te ograničenja koja su donesena ili se održavaju u skladu sa stavkom 4., uzimajući, između ostalog, u obzir čimbenike kao što su:

- (a) narav i opseg platnobilančnih i vanjskih financijskih poteškoća;
- (b) vanjsko gospodarsko i trgovinsko okruženje; ili
- (c) eventualno dostupne alternativne korektivne mjere.

Na savjetovanjima se ocjenjuje usklađenost mjera ograničavanja sa stavcima 4. i 5. Prihvaćaju se svi nalazi o statističkim i ostalim činjenicama koje je dostavio Međunarodni monetarni fond (dalje u tekstu „MMF”) u vezi s deviznim poslovanjem, monetarnim rezervama i bilancom plaćanja, a zaključci se temelje na ocjeni MMF-a o bilanci plaćanja i vanjskoj financijskoj situaciji predmetne stranke.

ČLANAK 2.8.

Subrogacija

Ako stranka ili posrednik koji djeluje u ime stranke izvrše plaćanje u korist bilo kojeg ulagača te stranke na temelju jamstva, ugovora o osiguranju ili drugog oblika naknade koji su sklopili ili dodijelili s obzirom na ulaganje, druga stranka priznaje subrogaciju ili prijenos svih prava ili prava vlasništva ili ustupanje svih zahtjeva povezanih s tim ulaganjem. Stranka ili posrednik ovlašteni su ostvarivati subrogirano ili ustupljeno pravo ili zahtjev u istoj mjeri kao izvorno pravo ili zahtjev ulagača. Takva subrogirana prava može ostvarivati stranka ili posrednik ili ulagač ako ih za to ovlasti stranka ili agencija.

TREĆE POGLAVLJE

RJEŠAVANJE SPOROVA

ODJELJAK A

RJEŠAVANJE SPOROVA IZMEĐU ULAGAČA I STRANAKA

ČLANAK 3.1.

Područje primjene i definicije

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na sporove između tužitelja jedne stranke i druge stranke u pogledu tretmana¹ kojim se navodno krše odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja), ako se takvim kršenjem navodno uzrokuje gubitak ili šteta tužitelju ili njegovu poduzeću s lokalnim poslovnim nastanom.
2. Ako nije navedeno drugačije, za potrebe ovog Sporazuma:
 - (a) „stranke u sporu” znači tužitelj i tuženik;

¹ Stranke su suglasne da pojam „tretman” može obuhvaćati nedjelovanje.

- (b) „tužitelj” znači ulagač iz stranke koji želi podnijeti zahtjev u skladu s ovim odjeljkom ili je već podnio takav zahtjev te nastupa:
- i. u svoje ime; ili
 - ii. u ime poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom, kako je definirano u točki (c) čiji je vlasnik ili nad kojim ima kontrolu¹;
- (c) „poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom” znači pravna osoba u vlasništvu ili pod kontrolom² ulagača iz jedne stranke s poslovnim nastanom na području druge stranke;
- (d) „stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu” znači Singapur, ako je tuženik Unija ili država članica Unije, ili Unija ako je tuženik Singapur;
- (e) „tuženik” znači Singapur, ili u slučaju stranke EU-a, ili Unija ili država članica Unije u skladu s obavijesti iz članka 3.5. (Obavijest o namjeri); i

¹ Kako bi se izbjegla sumnja, stavak 2. točka (b) čini dogovor između stranaka o tome da se poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom smatra poduzećem s državnom pripadnošću druge države ugovornice za potrebe članka 25. stavka 2. točke (b) Konvencije o rješavanju ulagačkih sporova između država i državljana drugih država od 18. ožujka 1965.

² Pravna osoba je:

- (a) u vlasništvu fizičke ili pravne osobe druge stranke ako je više od 50 % vlasničkog kapitala u stvarnom vlasništvu fizičkih ili pravnih osobe te stranke;
- (b) pod kontrolom fizičkih ili pravnih osoba druge stranke ako takve osobe imaju ovlast imenovati većinu njezinih direktora ili na drugi način zakonito voditi njezine poslove.

- (f) „financiranje sredstvima treće strane” znači svako financiranje sredstvima fizičke ili pravne osobe koja nije stranka u sporu, ako takva osoba sklapa sporazum sa strankom u sporu radi financiranja dijela ili svih troškova postupka u zamjenu za udio ili drugu korist u prihodima ili potencijalnim prihodima iz postupka na koje stranka u sporu može steći pravo, ili ako takva osoba pruža takvo financiranje u obliku donacije ili bespovratnih sredstava.

ČLANAK 3.2.

Sporazumno rješavanje sporova

Sve bi sporove trebalo u najvećoj mogućoj mjeri sporazumno rješavati pregovorima i, ako je to moguće, prije podnošenja zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 3.3. (Savjetovanja).

Sporazumno rješavanje sporova može se dogovoriti u bilo kojem trenutku, između ostalog nakon početka postupka rješavanja spora na temelju ovog odjeljka.

ČLANAK 3.3.

Savjetovanja

1. Ako se spor ne može riješiti kako je predviđeno člankom 3.2. (Sporazumno rješavanje sporova), tužitelj iz stranke koji tvrdi da su prekršene odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja) može drugoj stranci podnijeti zahtjev za savjetovanje.

2. Zahtjev za savjetovanje mora sadržavati sljedeće informacije:

- (a) ime i adresu tužitelja i, ako se taj zahtjev podnosi u ime poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom, ime, adresu i mjesto osnivanja poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom;
- (b) odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja) koje su navodno prekršene;
- (c) pravnu i činjeničnu osnovu spora, uključujući tretman kojim se navodno krše odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja); i
- (d) traženu mjeru i procijenjeni gubitak ili štetu koji su tim kršenjem navodno naneseni tužitelju ili njegovu poduzeću s lokalnim poslovnim nastanom.

3. Zahtjev za savjetovanje mora se podnijeti:

- (a) u roku od 30 mjeseci od datuma kada je tužitelj ili, kako je primjenjivo, poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom, prvi put saznao ili je trebao prvi put saznati za tretman kojim su navodno prekršene odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja); ili

- (b) u slučaju primjene lokalnih pravnih lijekova kada istekne rok iz točke (a), u roku od godine dana od datuma kada tužitelj ili, kako je primjenjivo, poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom, prestane primjenjivati te lokalne pravne lijekove i, u svakom slučaju, najkasnije 10 godina nakon datuma kada su tužitelj ili, kako je primjenjivo, poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom, prvi put saznali ili su trebali prvi put saznati za tretman kojim su navodno prekršene odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja).
4. Ako tužitelj nije podnio zahtjev na temelju članka 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Sudu) u roku od 18 mjeseci od podnošenja zahtjeva za savjetovanje, smatra se da je povukao svoj zahtjev za savjetovanje i sve obavijesti o namjeri te se smatra da se odrekao svojih prava na podnošenje takvog zahtjeva. Stranke uključene u savjetovanje mogu sporazumno produljiti taj rok.
5. Nepoštovanje rokova iz stavaka 3. i 4. ne čini zahtjev nedopuštenim ako tužitelj može dokazati da je do netraženja savjetovanja ili nepodnošenja zahtjeva, ovisno o slučaju, došlo zbog nemogućnosti tužitelja da djeluje zbog mjera koje je druga stranka namjerno poduzela, pod uvjetom da tužitelj djeluje čim je to razumno moguće.
6. Ako se zahtjev za savjetovanje odnosi na navodno kršenje ovog Sporazuma od strane Unije ili bilo koje države članice Unije, zahtjev za savjetovanje šalje se Uniji.
7. Stranke u sporu mogu provesti savjetovanje putem videokonferencije ili drugim sredstvima, prema potrebi, na primjer u slučaju kada je tužitelj malo ili srednje poduzeće.

ČLANAK 3.4.

Medijacija i alternativni način rješavanja sporova

1. Stranke u sporu mogu u bilo kojem trenutku, između ostalog prije dostavljanja obavijesti o namjeri, sporazumno odlučiti pokrenuti postupak medijacije.
2. Pokretanje postupka medijacije dobrovoljno je i njime se ne dovodi u pitanje pravni položaj bilo koje stranke u sporu.
3. Pokretanje postupka medijacije može biti uređeno pravilima utvrđenima u Prilogu 6. (Mehanizam medijacije za sporove između ulagača i stranaka) ili drugim pravilima o kojima se stranke u sporu mogu dogovoriti. Stranke u sporu mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz Priloga 6. (Mehanizam medijacije za sporove između ulagača i stranaka).
4. Stranke u sporu imenuju medijatora sporazumno ili u skladu s člankom 3. (Odabir medijatora) Priloga 6. (Mehanizam medijacije za sporove između ulagača i stranaka). Medijatori se pridržavaju Priloga 7. (Kodeks ponašanja za članove Suda, Žalbenog suda i medijatore).
5. Stranke u sporu nastoje postići sporazumno rješenje u roku od 60 dana od imenovanja medijatora.

6. Nakon što stranke u sporu sporazumno odluče pokrenuti postupak medijacije, članak 3.3. (Savjetovanja) stavci 3. i 4. ne primjenjuju se od datuma kada su stranke u sporu sporazumno odlučile pokrenuti postupak medijacije do 30 dana nakon datuma kada bilo koja stranka u sporu odluči okončati medijaciju upućivanjem pisma medijatoru i drugoj stranci u sporu.

7. Ništa u ovom članku ne sprečava stranke u sporu da se koriste drugim oblicima alternativnog rješavanja sporova.

ČLANAK 3.5.

Obavijest o namjeri

1. Ako se spor ne može riješiti u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva za savjetovanje, tužitelj može dostaviti obavijest o namjeri u kojoj u pisanom obliku navodi svoju namjeru da podnese zahtjev za rješavanje spora i koja mora sadržavati sljedeće informacije:

- (a) ime i adresu tužitelja i, ako se taj zahtjev podnosi u ime poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom, ime, adresu i mjesto osnivanja poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom;
- (b) odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja) koje su navodno prekršene;
- (c) pravnu i činjeničnu osnovu spora, uključujući tretman kojim se navodno krše odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja); i

- (d) zatraženu mjeru i procijenjeni gubitak ili štetu koji su tim kršenjem navodno naneseni tužitelju ili njegovu poduzeću s lokalnim poslovnim nastanom.

Obavijest o namjeri šalje se Uniji ili Singapuru, ovisno o slučaju.

2. Ako je obavijest o namjeri poslana Uniji, Unija određuje tuženika u roku od dva mjeseca od datuma primitka obavijesti. Unija odmah obavještuje tužitelja o tom određenju na temelju čega tužitelj može podnijeti zahtjev na temelju članka 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu).
3. Ako tuženik nije određen na temelju stavka 2., primjenjuje se sljedeće:
 - (a) ako je u obavijesti o namjeri isključivo utvrđen tretman od strane države članice Unije, ta država članica ima svojstvo tuženika;
 - (b) ako je u obavijesti o namjeri utvrđen tretman od strane neke institucije, tijela ili agencije Unije, Unija ima svojstvo tuženik.
4. Ako Unija ili država članica imaju svojstvo tuženika, ni Unija ni predmetna država članica ne mogu se pozivati na nedopuštenost zahtjeva niti na drugi način tvrditi da su zahtjev ili pravorijek neosnovani ili ništavni zbog toga što bi odgovarajući tuženik trebala biti ili je trebala biti Unija, a ne država članica, ili obrnuto.

5. Podrazumijeva se da ništa u ovom Sporazumu ili u primjenjivim pravilima rješavanja sporova ne sprečava razmjenu svih informacija povezanih sa sporom između Unije i predmetne države članice.

ČLANAK 3.6.

Podnošenje zahtjevâ Sudu

1. Najranije tri mjeseca od datuma dostavljanja obavijesti o namjeri u skladu s člankom 3.5. (Obavijest o namjeri) tužitelj može podnijeti zahtjev Sudu na temelju jednog od sljedećih pravila za rješavanje sporova¹:

- (a) Konvencije o rješavanju ulagačkih sporova između država i državljana drugih država od 18. ožujka 1965. (dalje u tekstu „Konvencija ICSID-a”), pod uvjetom da su i tuženik i država tužitelja stranke Konvencije ICSID-a;

¹ Podrazumijeva se sljedeće:

- (a) pravila relevantnih mehanizama za rješavanje sporova primjenjuju se podložno posebnim pravilima utvrđenima u ovom odjeljku i dopunjena su odlukama donesenima u skladu s člankom 4.1 (Odbor) stavkom 4. točkom (g); i
- (b) nisu dopušteni zahtjevi koje podnosi predstavnik u ime skupine koju čini neutvrđen broj neidentificiranih tužitelja koji u postupku namjerava zastupati interese takvih tužitelja i donositi sve odluke u pogledu zahtjeva podnesenog u njihovo ime.

- (b) Konvencije ICSID-a u skladu s Pravilima o dodatnim mogućnostima za upravljanje postupcima tajništva Međunarodnog centra za rješavanje ulagačkih sporova (dalje u tekstu „Pravila o dodatnim mogućnostima ICSID-a”), pod uvjetom da je ili tuženik ili država tužitelja stranka Konvencije ICSID-a;¹
- (c) arbitražnih pravila Komisije Ujedinjenih naroda o međunarodnom trgovinskom pravu (UNCITRAL); ili
- (d) drugih pravila ako se stranke u sporu tako dogovore.

2. Stavak 1. ovog članka smatra se suglasnošću tuženika za podnošenje zahtjeva na temelju ovog odjeljka. Smatra se da suglasnost iz stavka 1. i podnošenje zahtjeva na temelju ovog odjeljka ispunjuju zahtjeve iz:

- (a) poglavlja II. Konvencije ICSID-a i Pravila o dodatnim mogućnostima ICSID-a u odnosu na pisanu suglasnost stranaka u sporu; i
- (b) članka II. Konvencije Ujedinjenih naroda o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka, sastavljene u New Yorku 10. lipnja 1958. (dalje u tekstu „Konvencija iz New Yorka”), u odnosu na „sporazum u pisanom obliku”.

¹ Za potrebe točaka (a) i (b), smatra se da pojam „država” uključuje Uniju ako Unija pristupi Konvenciji ICSID-a.

ČLANAK 3.7.

Uvjeti za podnošenje zahtjeva

1. Zahtjev se može podnijeti na temelju ovog odjeljka samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - (a) podnošenje zahtjeva popraćeno je tužiteljevom pisanom suglasnošću s rješavanjem spora u skladu s postupcima utvrđenima u ovom odjeljku i tužiteljevim određivanjem jednog od pravila o formumima iz članka 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Sudu) stavka 1. kao pravila za rješavanje spora;
 - (b) proteklo je najmanje šest mjeseci od podnošenja zahtjeva za savjetovanje iz članka 3.3. (Savjetovanja) i najmanje tri mjeseca od podnošenja obavijesti o namjeri iz članka 3.5. (Obavijest o namjeri);
 - (c) zahtjev za savjetovanje i obavijest o namjeri koje je podnio tužitelj ispunili su zahtjeve utvrđene u članku 3.3. (Savjetovanja) stavku 2., odnosno članku 3.5. (Obavijest o namjeri) stavku 1.;
 - (d) pravna i činjenična osnova spora bila je predmetom prethodnog savjetovanja u skladu s člankom 3.3. (Savjetovanja);
 - (e) svi zahtjevi navedeni u podnesku u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Sudu) temelje se na tretmanu utvrđenom u obavijesti o namjeri podnesenoj u skladu s člankom 3.5. (Obavijest o namjeri); i

(f) ako tužitelj:

- i. povuče sve zahtjeve u vezi s kojima je postupak u tijeku, koji su podneseni Sudu ili bilo kojem drugom domaćem ili međunarodnom sudu na temelju domaćeg ili međunarodnog prava u pogledu istog tretmana kojim se navodno krše odredbe drugog poglavlja (Zaštita ulaganja);
- ii. izjavi da takav zahtjev neće podnijeti u budućnosti; i
- iii. izjavi da neće izvršavati nikakav pravorijek donesen na temelju ovog odjeljka prije nego što takav pravorijek postane konačan te da neće podnijeti žalbu, tražiti preispitivanje, ukidanje, poništenje ili reviziju ili pokrenuti bilo koji drugi sličan postupka pred međunarodnim ili domaćim sudom u pogledu pravorijeka na temelju ovog odjeljka.

2. Za potrebe stavka 1. točke (f), pojam „tužitelj” odnosi se na ulagača i, ako je to primjenjivo, na poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom. Nadalje, za potrebe stavka 1. točke (f) podtočke i., pojam „tužitelj” obuhvaća sve osobe koje imaju izravan ili neizravan udio u vlasništvu ili koje su pod izravnom ili neizravnom kontrolom ulagača ili, ako je to primjenjivo, poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom.

3. Na zahtjev tuženika Sud se proglašava nenadležnim ako tužitelj ne poštuje neki od zahtjeva ili ne da neku od izjava iz stavaka 1. i 2.

4. Stavak 1. točka (f) tužitelja ne sprečavaju da pred sudovima ili upravnim sudovima tuženika zatraži privremene mjere zaštite prije pokretanja postupka pred bilo kojim forumom za rješavanje sporova iz članka 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu). Za potrebe ovog članka, privremene mjere zaštite isključivo su namijenjene očuvanju prava i interesa tužitelja te ne obuhvaćaju plaćanje naknade štete ili odlučivanje o meritumu predmeta spora.

5. Podrazumijeva se da se Sud proglašava nenadležnim ako je spor nastao ili je vrlo vjerojatno da će nastati u trenutku kada je tužitelj stekao vlasništvo ili kontrolu nad ulaganjem koje je predmet spora, a Sud je na temelju činjenica utvrdio da je tužitelj stekao vlasništvo ili kontrolu nad ulaganjem s glavnom namjerom podnošenja zahtjeva na temelju ovog odjeljka. Ovim se stavkom ne dovode u pitanje drugi prigovori u pogledu nadležnosti koje bi Sud mogao razmotriti.

ČLANAK 3.8.

Financiranje sredstvima treće strane

1. Stranka u sporu koja se koristi financiranjem sredstvima treće strane obavješćuje drugu stranku u sporu i Sud o imenu i adresi treće strane koja osigurava financijska sredstva.
2. Takva obavijest šalje se u trenutku podnošenja zahtjeva ili bez odgode čim se financiranje sredstvima treće strane odobri, donira ili dodijeli, ovisno o slučaju.

ČLANAK 3.9.

Prvostupanjski sud

1. Prvostupanjski sud („Sud”) osniva se za odlučivanje o zahtjevima podnesenima na temelju članka 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Sudu).
2. Nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor imenuje šest članova Suda. Za potrebe tog imenovanja:
 - (a) stranka EU imenuje dva člana;
 - (b) Singapur imenuje dva člana; i
 - (c) stranka EU i Singapur zajednički imenuju dva člana koji ne mogu biti državljani nijedne države članice Unije ni državljani Singapura.
3. Odbor može odlučiti povećati ili smanjiti broj članova za višekratnik broja 3. Dodatna imenovanja provode se na isoju osnovi kako je predviđeno u stavku 2.

4. Članovi moraju posjedovati kvalifikacije koje su potrebne u njihovim zemljama za imenovanje na pravosudne dužnosti ili biti priznati pravnici. Moraju imati specijalizirano znanje o međunarodnom javnom pravu ili iskustvo u tom području. Poželjno je da imaju stručno znanje, osobito u području međunarodnog investicijskog prava, međunarodnog trgovačkog prava ili u području rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma o ulaganjima ili međunarodnih sporazuma o trgovini.

5. Članovi se imenuju na mandat od osam godina. Međutim, početni mandati triju od šest osoba imenovanih odmah nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma traju 12 godina, a ždrijebom se određuju osobe o kojima je riječ. Mandat člana može se produljiti odlukom Odbora nakon isteka mandata tog člana. Ispraznjena mjesta popunjavaju se čim se pojave. Osoba imenovana kao zamjena osobe kojoj nije istekao mandat ostaje na dužnosti do isteka mandata svojeg prethodnika. Osoba koja u trenutku isteka svojeg mandata obavlja dužnost člana sudskog vijeća Suda može uz odobrenje predsjednika Suda nastaviti obavljati dužnost člana sudskog vijeća do okončanja postupaka koji se vode pred tim sudskim vijećem te se za nju smatra da nastavlja biti član Suda samo u tu svrhu.

6. Predsjednik i potpredsjednik Suda odgovorni su za organizacijska pitanja. Imenuju se na mandat od četiri godine te se odabiru ždrijebom među članovima koji su imenovani u skladu sa stavkom 2. (c). Na dužnost se biraju prema načelu rotacije, a ždrijebom ih odabire predsjednik Odbora. Potpredsjednik zamjenjuje predsjednika kada predsjednik nije dostupan.

7. Sud odlučuje o predmetima u sudskim vijećima koja se sastoje od triju članova, od kojih se jedan imenuje na temelju stavka 2. točke (a), jedan na temelju stavka 2. točke (b), odnosno jedan na temelju stavka 2. točke (c). Sudskim vijećem predsjedava član koji je imenovan na temelju stavka 2. točke (c).

8. U roku od 90 dana od podnošenja zahtjeva u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Suda) predsjednik Suda imenuje, prema načelu rotacije, članove koji će činiti sudsko vijeće Suda koje odlučuje o predmetu, osiguravajući da sastav svakog sudskog vijeća bude nasumičan i nepredvidljiv i da istodobno svi članovi imaju priliku postati članovi sudskog vijeća.
9. Neovisno o stavku 7., stranke u sporu mogu se dogovoriti da o predmetu odlučuje samo jedan član. Tog člana odabire predsjednik Suda među onim članovima koji su imenovani na temelju stavka 2. točke (c). Tuženik u dobroj namjeri razmatra takav zahtjev tužitelja, posebno ako je tužitelj malo ili srednje poduzeće ili ako je tražena naknada ili odšteta relativno niska. Takav zahtjev trebalo bi predati istodobno s podnošenjem zahtjeva u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Suda).
10. Sud utvrđuje vlastite radne postupke.
11. Članovi Suda osiguravaju da su dostupni i sposobni obavljati dužnosti utvrđene u ovom odjeljku.
12. Radi osiguravanja njihove dostupnosti, članovima se isplaćuje mjesečni honorar koji se određuje odlukom Odbora. Predsjednik Suda i, prema potrebi, potpredsjednik, primaju naknadu koja je jednaka naknadi utvrđenoj u skladu s člankom 3.10. (Žalbeni sud) stavkom 11. za svaki radni dan proveden u obavljanju dužnosti predsjednika Suda u skladu s ovim odjeljkom.

13. Obje stranke u jednakom iznosu uplaćuju honorar i dnevne naknade za predsjednika ili potpredsjednika Suda kada ispunjavaju dužnosti predsjednika Suda u skladu s ovim odjeljkom na račun kojim upravlja tajništvo ICSID-a. U slučaju da jedna stranka ne uplati honorar ili dnevne naknade, može ih odlučiti platiti druga stranka. Sva zaostala plaćanja ostat će plativa, uvećana za odgovarajuće kamate.

14. Osim ako Odbor donese odluku u skladu sa stavkom 15., iznos ostalih naknada i troškova članova koji obavljaju dužnost u sudskom vijeću jest iznos utvrđen u skladu s pravilom 14.(1) administrativnih i financijskih pravila Konvencije ICSID-a koja su na snazi na dan podnošenja zahtjeva, a koji je Sud raspodijelio među strankama u sporu u skladu s člankom 3.21. (Troškovi).

15. Odlukom Odbora honorar i ostale naknade i troškovi mogu se trajno pretvoriti u redovnu plaću. U tom slučaju članovi obavljaju dužnosti u punom radnom vremenu, a Odbor određuje njihove primitke od rada i povezana organizacijska pitanja. U tom slučaju članovima nije dopušteno baviti se bilo kojim drugim zanimanjem, bilo uz naknadu ili bez nje, osim ako predsjednik Suda dotičnom članu iznimno odobri iznimku.

16. Tajništvo ICSID-a obavlja ulogu tajništva Suda i pruža mu odgovarajuću potporu. Troškove takve potpore Sud raspodjeljuje među strankama u sporu u skladu s člankom 3.21. (Troškovi).

ČLANAK 3.10.

Žalbeni sud

1. Stalni Žalbeni sud osniva se za odlučivanje o žalbama na privremene pravorijeke koje je donio Sud.
2. Nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor imenuje šest članova Žalbenog suda. Za potrebe tog imenovanja:
 - (a) stranka EU imenuje dva člana;
 - (b) Singapur imenuje dva člana; i
 - (c) stranka EU i Singapur zajednički imenuju dva člana koji ne mogu biti državljani nijedne države članice Unije ni državljani Singapura.
3. Odbor može odlučiti povećati ili smanjiti broj članova Žalbenog suda za višekratnik broja 3. Dodatna imenovanja provode se na istoj osnovi kako je predviđeno u stavku 2.
4. Članovi Žalbenog suda moraju posjedovati kvalifikacije koje su potrebne u njihovim zemljama za imenovanje na najviše pravosudne dužnosti ili biti priznati pravnici. Moraju imati specijalizirano znanje o međunarodnom javnom pravu ili iskustvo u tom području. Poželjno je da imaju stručno znanje, osobito u području međunarodnog investicijskog prava, međunarodnog trgovačkog prava ili u području rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma o ulaganjima ili međunarodnih sporazuma o trgovini.

5. Članovi Žalbenog suda imenuju se na mandat od osam godina. Međutim, početni mandati triju od šest osoba imenovanih odmah nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma traju 12 godina, a ždrijebom se određuju osobe o kojima je riječ. Mandat člana može se produljiti odlukom Odbora nakon isteka mandata tog člana. Ispraznjena mjesta popunjavaju se čim se pojave. Osoba imenovana kao zamjena osobe kojoj nije istekao mandat ostaje na dužnosti do isteka mandata svojeg prethodnika. Osoba koja u trenutku isteka svojeg mandata obavlja dužnost člana sudskog vijeća Žalbenog suda može uz odobrenje predsjednika Žalbenog suda nastaviti obavljati dužnost člana sudskog vijeća do okončanja postupaka koji se vode pred tim sudskim vijećem te se za nju smatra da nastavlja biti član Žalbenog suda samo u tu svrhu.
6. Predsjednik i potpredsjednik Žalbenog suda odgovorni su za organizacijska pitanja. Imenuju se na mandat od četiri godine te se odabiru ždrijebom među članovima Žalbenog suda koji su imenovani na temelju stavka 2. točke (c). Na dužnost se biraju prema načelu rotacije, a ždrijebom ih odabire predsjednik Odbora. Potpredsjednik zamjenjuje predsjednika kada predsjednik nije dostupan.
7. Žalbeni sud odlučuje o predmetima u sudskim vijećima koja se sastoje od triju članova, od koji se jedan imenuje na temelju stavka 2. točke (a), jedan na temelju stavka 2. točke (b), odnosno jedan na temelju stavka 2. točke (c). Sudskim vijećem predsjedava član koji je imenovan na temelju stavka 2. točke (c).
8. Predsjednik Žalbenog suda imenuje, prema načelu rotacije, članove koji će činiti sudsko vijeće Žalbenog suda koje odlučuje o žalbi, osiguravajući da sastav svakog sudskog vijeća bude nasumičan i nepredvidljiv i da istodobno svi članovi imaju priliku postati članovi sudskog vijeća.
9. Žalbeni sud utvrđuje vlastite radne postupke.

10. Članovi Žalbenog suda osiguravaju da su dostupni i sposobni obavljati dužnosti utvrđene u ovom odjeljku.

11. Radi osiguravanja njihove dostupnosti, članovima se isplaćuje mjesečni honorar i naknada za svaki dan rada u svojstvu člana, koji se određuju odlukom Odbora. Predsjednik Žalbenog suda i, prema potrebi, potpredsjednik, primaju naknadu za svaki radni dan proveden u obavljanju dužnosti predsjednika Žalbenog suda u skladu s ovim odjeljkom.

12. Obje stranke u jednakom iznosu uplaćuju honorar i dnevne naknade za predsjednika ili potpredsjednika Žalbenog suda kada ispunjavaju dužnosti predsjednika Žalbenog suda u skladu s ovim odjeljkom na račun kojim upravlja tajništvo ICSID-a. U slučaju da jedna stranka ne uplati honorar ili dnevne naknade, može ih odlučiti platiti druga stranka. Sva zaostala plaćanja ostat će plativa, uvećana za odgovarajuće kamate.

13. Odlukom Odbora honorar i dnevne naknade mogu se trajno pretvoriti u redovnu plaću. U tom slučaju članovi Žalbenog suda obavljaju dužnosti u punom radnom vremenu, a Odbor određuje njihove primitke od rada i povezana organizacijska pitanja. U tom slučaju članovima Žalbenog suda nije dopušteno baviti se bilo kojim zanimanjem, uz naknadu ili bez nje, osim ako predsjednik Žalbenog suda iznimno odobri iznimku.

14. Tajništvo ICSID-a obavlja ulogu tajništva Žalbenog suda i pruža mu odgovarajuću potporu. Troškove takve potpore Žalbeni sud raspodjeljuje među strankama u sporu u skladu s člankom 3.21. (Troškovi).

ČLANAK 3.11.

Etičke norme

1. Članovi Suda i Žalbenog suda odabiru se među osobama čija je neovisnost neupitna. Ne smiju biti povezani ni s jednom vladom¹, a osobito ne smiju primati naputke ni od koje vlade ili organizacije u pogledu pitanja povezanih sa sporom. Ne smiju sudjelovati u razmatranju nijednog spora koje bi dovelo do izravnog ili neizravnog sukoba interesa. Pritom se moraju pridržavati Priloga 7. (Kodeks ponašanja za članove Suda, Žalbenog suda i medijatore). Osim toga, nakon imenovanja ne smiju obavljati dužnost odvjetnika, stručnjaka kojeg predlaže stranka ili svjedoka kojeg predlaže stranka u sporovima o zaštiti ulaganja na temelju ovog ili bilo kojeg drugog sporazuma ili domaćeg prava koji su u tijeku ili u takvim novim sporovima.

2. Ako stranka u sporu smatra da je član u sukobu interesa, šalje obavijest o osporavanju imenovanja tog člana predsjedniku Suda odnosno predsjedniku Žalbenog suda. Obavijest o osporavanju imenovanja šalje se u roku od 15 dana od dana kada je stranka u sporu obaviještena o osnivanju sudskog vijeća Suda ili Žalbenog suda, ili u roku od 15 dana od dana kada je ta stranka saznala relevantne činjenice, ako te činjenice opravdano nisu mogle biti poznate u trenutku osnivanja sudskog vijeća. U obavijesti o osporavanju navodi se osnova za osporavanje.

¹ Podrazumijeva se da činjenica da osoba prima dohodak od države ili da je prije bila zaposlena u državnoj službi ili da ima obiteljske veze s osobom koja prima dohodak od države sama po sebi ne znači da ta osoba ne ispunjava uvjete.

3. Ako u roku od 15 dana od datuma obavijesti o osporavanju imenovanja, član čije se imenovanje osporava odluči da neće odstupiti s dužnosti člana sudskog vijeća, predsjednik Suda odnosno predsjednik Žalbenog suda, nakon što je saslušao stranke u sporu i nakon što je članu dao priliku da se očituje, donosi odluku u roku od 45 dana od primitka obavijesti o osporavanju imenovanja i o tome bez odgode obavještuje stranke u sporu i ostale članove sudskog vijeća.
4. O osporavanjima imenovanja u sudsko vijeće predsjednika Suda odlučuje predsjednik Žalbenog suda i obrnuto.
5. Stranke po primitku obrazložene preporuke predsjednika Žalbenog suda mogu razriješiti dužnosti člana Suda ili Žalbenog suda odlukom Odbora ako njegovo ponašanje nije u skladu s obvezama iz stavka 1. te je nespojivo s daljnjim obnašanjem dužnosti člana Suda ili Žalbenog suda. Ako se tvrdi da se predmetno ponašanje odnosi na predsjednika Žalbenog suda, tada obrazloženu preporuku podnosi predsjednik Prvostupanjskog suda. Članak 3.9. (Prvostupanjski sud) stavak 5. i članak 3.10. (Žalbeni sud) stavak 4. primjenjuju se *mutatis mutandis* za popunjavanje ispražnjenih radnih mjesta koja se mogu pojaviti u skladu s ovim stavkom.

ČLANAK 3.12.

Multilateralni mehanizam za rješavanje sporova

Stranke međusobno i s drugim zainteresiranim trgovinskim partnerima nastoje osnovati multilateralni sud za ulaganja i žalbeni mehanizam za rješavanje međunarodnih ulagačkih sporova. Nakon uspostave takvog multilateralnog mehanizma Odbor razmatra donošenje odluke kojom se utvrđuje da se ulagački sporovi obuhvaćeni ovim odjeljkom trebaju rješavati primjernom tog multilateralnog mehanizma i poduzimaju prikladne prijelazne mjere.

ČLANAK 3.13.

Primjenjivo pravo i pravila tumačenja

1. Sud odlučuje o tome krši li se tretmanom koji je predmetom zahtjeva obveza iz drugog poglavlja (Zaštita ulaganja).

2. Podložno stavku 3. Sud primjenjuje ovaj Sporazum onako kako se on tumači u skladu s Bečkom konvencijom o pravu međunarodnih ugovora te drugim pravilima i načelima međunarodnog prava koji su primjenjivi između stranaka.¹

3. U slučaju ozbiljnih dvojbi u pogledu tumačenja koje mogu utjecati na pitanja povezana s ovim Sporazumom, Odbor u skladu s člankom 4.1. (Odbor) stavkom 4. točkom (f) može donijeti tumačenja odredaba ovog Sporazuma. Tumačenje koje je donio Odbor obvezujuće je za Sud i Žalbeni sud, a svaki pravorijek mora biti u skladu s njime. Odbor može odlučiti da tumačenje ima obvezujući učinak od određenog datuma.

ČLANAK 3.14.

Zahtjevi koji su očigledno bez pravne osnove

1. Tuženik može najkasnije 30 dana od osnivanja sudskog vijeća Suda u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) i u svakom slučaju prije prvog zasjedanja sudskog vijeća Suda podnijeti prigovor da je zahtjev očigledno bez pravne osnove.

¹ Podrazumijeva se da domaće pravo stranaka nije dio primjenjivog prava. Ako je potrebno da Sud utvrdi značenje neke odredbe domaćeg prava jedne od stranaka kao činjenično pitanje, on slijedi prevladavajuće tumačenje te odredbe koje su utvrdili sudovi ili tijela te stranke, a tumačenje koje je Sud dao o domaćem pravu nije obvezujuće za sudove ili tijela stranaka. Sud nije nadležan odlučivati o zakonitosti mjere za koju se tvrdi da predstavlja kršenje ovog Sporazuma, na temelju domaćeg zakonodavstva stranke u sporu.

2. Tuženik mora što preciznije opisati osnovu za prigovor.
3. Nakon što je strankama u sporu omogućio da se očituju u pogledu prigovora Sud donosi odluku ili privremeni pravorijek u pogledu prigovora na prvoj raspravi sudskog vijeća Suda ili odmah nakon nje.
4. Tim se postupkom i bilo kojom odlukom Suda ne dovodi u pitanje pravo tuženika na prigovor, u skladu s člankom 3.15. (Pravno neutemeljeni zahtjevi) ili tijekom trajanja postupka, u pogledu pravne osnove zahtjeva te se njima ne dovodi u pitanje ovlast Suda da druge prigovore razmatra kao prethodna pitanja.

ČLANAK 3.15.

Pravno neutemeljeni zahtjevi

1. Ne dovodeći u pitanje ovlast Suda da druge prigovore razmatra kao prethodna pitanja ili pravo tuženika da podnese takve prigovore u bilo kojem prikladnom trenutku, Sud kao prethodno pitanje razmatra i odlučuje o svakom prigovoru tuženika da s pravnog gledišta zahtjev podnesen u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu), ili bilo koji dio tog zahtjeva, nije zahtjev u pogledu kojeg je moguće donijeti pravorijek u korist tužitelja u skladu s ovim odjeljkom, čak i ako se pretpostavi da su navedene činjenice istinite. Sud može uzeti u obzir i sve ostale relevantne činjenice koje nisu predmetom spora.

2. Prigovor u skladu sa stavkom 1. podnosi se Sudu što prije nakon osnivanja sudskog vijeća Suda, ali ni u kojem slučaju nakon datuma koji Sud tuženiku odredi za podnošenje njegovih protuargumenata ili njegova odgovora na zahtjev ili, u slučaju izmjene zahtjeva, datuma koji Sud tuženiku odredi za podnošenje njegovs odgovora na izmjenu. Prigovor se ne može podnijeti u skladu sa stavkom 1. sve dok je u tijeku postupak iz članka 3.14. (Zahtjevi koji su očigledno bez pravne osnove), osim ako Sud, nakon što je uzeo u obzir okolnosti slučaja, dopusti ulaganje prigovora u skladu s ovim člankom.

3. Nakon što zaprimi prigovor u skladu sa stavkom 1. i osim ako taj prigovor smatra očigledno neutemeljenim, Sud obustavlja svaki postupak o meritumu, određuje raspored za razmatranje prigovora koji je usklađen s rasporedom koji je eventualno odredio za razmatranje drugih prethodnih pitanja i donosi odluku ili privremeni pravorijek uz navođenje razloga za svoju odluku ili svoj privremeni pravorijek.

ČLANAK 3.16.

Transparentnost postupka

Prilog 8. (Pravila o javnom pristupu dokumentima, raspravama i mogućnosti trećih osoba da dostavljaju podneske) primjenjuje se na sporove na temelju ovog odjeljka.

ČLANAK 3.17.

Stranka Sporazuma koja nije u stranka sporu

1. Sud prihvaća ili, nakon savjetovanja sa strankama u sporu, može pozvati stranku Sporazuma koja nije stranka u sporu na podnošenje usmenih ili pisanih podnesaka o problemima tumačenja sporazumâ.
2. Sud ne donosi nikakve zaključke na temelju toga što nije dostavljen podnesak ili odgovor na bilo koji poziv u skladu sa stavkom 1.
3. Sud osigurava da nijedan podnesak ne ometa ili nepotrebno opterećuje postupak ili nepošteno stavlja u nepovoljni položaj bilo koju stranku u sporu.
4. Sud također osigurava da se strankama u sporu omogući razumna prilika za podnošenje očitovanjâ o svakom podnesku stranke Sporazuma koja nije stranka u sporu.

ČLANAK 3.18.

Pravorijeci

1. Ako Sud odluči da se tretmanom koji je predmetom spora krši neka obveza iz drugog poglavlja (Zaštita ulaganja), Sud može, odvojeno ili u kombinaciji, dodijeliti samo¹:

- (a) novčanu odštetu i eventualno primjenjive kamate; i
- (b) povrat imovine, pod uvjetom da tuženik umjesto provedbe povrata može platiti novčanu odštetu i eventualne primjenjive kamate, kako je Sud utvrdio u skladu s drugim poglavljem (Zaštita ulaganja).

2. Novčana odšteta ne smije biti veća od iznosa gubitka koji je kao rezultat kršenja relevantnih odredaba drugog poglavlja (Zaštita ulaganja) pretrpio tužitelj ili njegovo poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom, kako je primjenjivo, umanjenog za bilo koju prethodnu odštetu ili naknadu koju je predmetna stranka već platila. Sud ne može dodijeliti kaznene odštete.

3. Ako je zahtjev podnesen u ime poduzeća s lokalnim poslovnim nastanom, pravorijek se odnosi na poduzeće s lokalnim poslovnim nastanom.

¹ Podrazumijeva se da se pravorijek donosi na temelju zahtjeva tužitelja i nakon uzimanja u obzir svih primjedbi stranaka u sporu.

4. Općenito je pravilo da Sud donosi privremeni pravorijek u roku od 18 mjeseci od datuma podnošenja zahtjeva. Ako Sud smatra da ne može donijeti privremeni pravorijek u roku od 18 mjeseci, obavješćuje stranke u sporu u pisanom obliku o razlozima kašnjenja i procijenjenom roku u kojem će donijeti svoj privremeni pravorijek. Privremeni pravorijek postaje konačan 90 dana od njegova donošenja ako ga nijedna stranka u sporu nije osporavala pred Žalbenim sudom.

ČLANAK 3.19.

Žalbeni postupak

1. Svaka stranka u sporu može pred Žalbenim sudom podnijeti žalbu na privremeni pravorijek u roku od 90 dana od njegova donošenja. Razlozi za žalbu su sljedeći:

- (a) Sud je pogriješio u tumačenju ili primjeni prava koje se primjenjuje;
- (b) Sud je očito pogriješio u procjeni činjenica, uključujući procjenu odgovarajućeg domaćeg prava; ili
- (c) razlozi navedeni u članku 52. Konvencije ICSID-a, ako nisu obuhvaćeni točkama (a) i (b).

2. Ako Žalbeni sud odbaci žalbu, privremeni pravorijek postaje konačan. Žalbeni sud može odbaciti žalbu i u žurnom postupku ako je jasno da je žalba očito neosnovna te u tom slučaju privremeni pravorijek postaje konačan.

3. Ako Žalbeni sud utvrdi da je žalba osnovana, on u cijelosti ili djelomično mijenja ili poništava pravne nalaze i zaključke u privremenom pravorijeku. Žalbeni sud vratit će predmet na odlučivanje Sudu, navodeći točno kako je izmijenio ili poništio relevantne nalaze i zaključke Suda. Sud je obavezan nalazima i zaključcima Žalbenog suda te, nakon što je saslušao stranke u sporu, ako je to potrebno, revidira svoj privremeni pravorijek na odgovarajući način. Sud nastoji donijeti svoj revidirani pravorijek u roku od 90 dana nakon što mu je predmet vraćen na ponovno odlučivanje.
4. Žalbeni postupak u pravilu ne smije trajati duže od 180 dana, računajući od dana kada stranka u sporu službeno priopći svoju odluku o podnošenju žalbe do dana kada Žalbeni sud donese svoju odluku. Ako Žalbeni sud smatra da ne može donijeti odluku u roku od 180 dana, obavješćuje stranke u sporu u pisanom obliku o razlozima kašnjenja te procijenjenom roku u kojem će donijeti svoju odluku. Ni u kojem slučaju postupak ne bi trebao trajati duže od 270 dana.
5. Stranka u sporu koja podnosi žalbu pruža jamstvo za troškove žalbe. Stranka u sporu pruža i svako drugo jamstvo koje joj Žalbeni sud može odrediti.
6. Odredbe članka 3.8. (Financiranje sredstvima treće strane), Priloga 8. (Pravila o javnom pristupu dokumentima, raspravama i mogućnosti trećih osoba da dostavljaju podneske), članka 3.17. (Stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu) i članka 3.21. (Troškovi) primjenjuju se *mutatis mutandis* u odnosu na žalbeni postupak.

ČLANAK 3.20.

Odšteta ili druga naknada

Tuženik ne smije kao prigovor istaknuti, a Sud ne prihvaća, u obliku obrane, protuzahtjeva, prava na prijeboj ili zbog bilo kojeg drugog razloga da je tužitelj primio ili da će primiti odštetu ili drugu naknadu na temelju ugovora o osiguranju ili ugovora o jamstvu za cijelu odštetu ili dio odštete koja se zahtijeva u sporu pokrenutom u skladu s ovim odjeljkom.

ČLANAK 3.21.

Troškovi

1. Sud nalaže da troškove postupka treba snositi stranka u sporu koja je izgubila spor. U iznimnim okolnostima Sud može podijeliti troškove između stranaka u sporu ako utvrdi da je podjela primjerena s obzirom na okolnosti predmeta.
2. Ostale razumne troškove, uključujući troškove pravnog zastupanja i pomoći, snosi stranka u sporu koja je izgubila spor, osim ako Sud utvrdi da takva podjela troškova nije primjerena s obzirom na okolnosti predmeta.
3. U slučaju prihvaćanja samo dijelova zahtjeva, odluka o troškovima prilagođuje se razmjerno broju ili opsegu prihvaćenih dijelova zahtjeva.

4. Ako se zahtjev ili dijelovi zahtjeva odbace primjenom članka 3.14. (Zahtjevi koji su očigledno bez pravne osnove) ili članka 3.15. (Pravno neutemeljeni zahtjevi), Sud nalaže da sve troškove povezane s takvim zahtjevom ili njegovim dijelovima, uključujući troškove postupka i druge razumne troškove, uključujući troškove pravnog zastupanja i pomoći, snosi stranka u sporu koja je izgubila spor.

5. Odbor razmatra donošenje dodatnih pravila o naknadama u svrhu određivanja najvećeg iznosa troškova pravnog zastupanja i pomoći koje smiju snositi određene kategorije neuspješnih stranaka u sporu. U takvim dodatnim pravilima uzimaju se u obzir financijska sredstva tužitelja koji je fizička osoba ili malo ili srednje poduzeće. Odbor nastoji donijeti takva dodatna pravila u roku od najviše godinu dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 3.22.

Izvršenje pravorijeka

1. Pravorijek donesen u skladu s ovim odjeljkom neizvršiv je dok ne postane konačan u skladu s člankom 3.18. (Pravorijek) stavkom 4., člankom 3.19. (Žalbeni postupak) stavkom 2. ili člankom 3.19. (Žalbeni postupak) stavkom 3. Konačni pravorijek koji Sud donosi u skladu s ovim odjeljkom obvezujući je za stranke u sporu i ne podliježe ukidanju žalbi, preispitivanju, poništenju ili bilo kojem drugom pravnom lijeku.¹

¹ Podrazumijeva se da se time stranku u sporu ne sprečava da od Suda zatraži da revidira, ispravi ili protumači pravorijek, primjerice u skladu s člancima 50. i 51. Konvencije ICSID-a ili člancima 37. i 38. arbitražnih pravila UNCITRAL-a ili jednakovrijednim odredbama drugih pravila, kako je primjenjivo na predmetne postupke.

2. Svaka stranka priznaje pravorijek donesen u skladu s ovim Sporazumom kao obvezujući te izvršava novčanu obvezu na svojem području kao da je pravomoćna presuda suda te stranke.
3. Na izvršenje pravorijeka primjenjuju se zakoni o izvršenju presuda ili pravorijeka koji su na snazi u mjestu gdje se traži takvo izvršenje.
4. Podrazumijeva se da članak 4.11. (Nepostojanje izravnog učinka) četvrtog poglavlja (Institucionalne, opće i završne odredbe) ne sprečava priznavanje, provedbu ili izvršenje pravorijeka donesenih u skladu s ovim odjeljkom.
5. Za potrebe članka I. Konvencije iz New Yorka, konačni pravorijeci doneseni u skladu s ovim odjeljkom arbitražni su pravorijeci povezani sa zahtjevima za koje se smatra da proizlaze iz trgovinskog odnosa ili transakcije.
6. Podložno stavku 1., podrazumijeva se da, ako je zahtjev podnesen na rješavanje spora u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu) stavkom 1. točkom (a), konačni pravorijek donesen u skladu s ovim odjeljkom jest pravorijek u skladu s poglavljem IV. odjeljkom 6. Konvencije ICSID-a.

ČLANAK 3.23.

Uloga stranaka Sporazuma

1. Stranka ne smije pružati diplomatsku zaštitu ni podnijeti zahtjev na međunarodnoj razini u pogledu spora koji su jedan od njezinih ulagača i druga stranka sporazumno odlučili uputiti ili su ga uputili na rješavanje spora u skladu s ovim odjeljkom, osim ako druga stranka nije poštovala pravorijek koji je u tom sporu donesen. Za potrebe ovog stavka „diplomatska zaštita” ne obuhvaća neslužbene diplomatske korake poduzete isključivo u svrhu olakšavanja rješavanja spora.
2. Podrazumijeva se da se stavkom 1. ne isključuje mogućnost da se stranka koristi postupcima rješavanja sporova iz odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama) trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) u pogledu mjere opće primjene čak i ako je tom mjerom navodno prekršen Sporazum s obzirom na određeno ulaganje u pogledu kojeg je podnesen zahtjev u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Sudu) te se njime ne dovodi u pitanje članak 3.17. (Stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu).

ČLANAK 3.24.

Spajanje postupaka

1. Ako se dva ili više zahtjeva koji su zasebno podneseni u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu) temelje na istoj pravnoj osnovi ili istom činjeničnom stanju i proizlaze iz istih događaja ili okolnosti, stranka u sporu može tražiti osnivanje zasebnog sudskog vijeća („sudsko vijeće za spojene postupke”) i zatražiti da to sudsko vijeće izda nalog o spajanju postupaka u skladu:

- (a) s dogovorom svih stranaka u sporu koje bi trebale biti obuhvaćene nalogom, pri čemu stranke u sporu podnose zajednički zahtjev u skladu sa stavkom 3.; ili
- (b) sa stavicima od 2. do 12., pod uvjetom da nalogom treba biti obuhvaćen samo jedan tuženik.

2. Stranka u sporu koja zahtijeva izdavanje naloga o spajanju postupaka najprije dostavlja obavijest drugim strankama u sporu koje bi trebale biti obuhvaćene nalogom. U toj se obavijesti navode:

- (a) imena i adrese svih stranaka u sporu koje bi trebale biti obuhvaćene nalogom;
- (b) zahtjevi ili njihovi dijelovi, koji bi trebali biti obuhvaćeni nalogom; i
- (c) razlozi zbog kojih se zahtijeva izdavanje naloga.

Stranke u sporu nastoje se dogovoriti o nalogu o spajanju postupaka koji se zahtijeva i primjenjivim pravilima za rješavanje sporova.

3. Ako stranke u sporu iz stavka 2. nisu postigle dogovor o spajanju postupaka u roku od 30 dana od obavijesti, stranka u sporu može zahtijevati nalog za spajanje postupaka u skladu sa stavcima od 3. do 7. Zahtjev se sastavlja u pisanom obliku i dostavlja predsjedniku Suda i svim strankama u sporu koje bi trebale biti obuhvaćene nalogom. U takvom se zahtjevu navode:

- (a) imena i adrese svih stranaka u sporu koje bi trebale biti obuhvaćene nalogom;
- (b) zahtjevi ili njihovi dijelovi, koji bi trebali biti obuhvaćeni nalogom; i
- (c) razlozi zbog kojih se zahtijeva izdavanje naloga.

Ako postignu dogovor o spajanju postupaka, stranke u sporu podnose zajednički zahtjev predsjedniku Suda u skladu s ovim stavkom.

4. Osim ako predsjednik Suda u roku od 30 dana od primitka zahtjeva u skladu sa stavkom 3. utvrdi da je zahtjev očigledno neutemeljen, osniva se sudsko vijeće za spojene postupke u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) stavkom 8.

5. Sudsko vijeće za spojene postupke vodi postupak na sljedeći način:

- (a) osim ako se sve stranke u sporu dogovore drugačije, ako su svi zahtjevi za koje se zahtijeva nalog o spajanju postupaka podneseni u skladu s istim pravilima za rješavanje sporova, sudsko vijeće za spojene postupke vodi postupak u skladu s istim pravilima za rješavanje sporova;
- (b) ako zahtjevi za koje se zahtijeva nalog o spajanju postupaka nisu podneseni u skladu s istim pravilima za rješavanje sporova:
 - i. stranke u sporu mogu se dogovoriti o pravilima za rješavanje sporova dostupnima u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjevâ Sudu) koja se primjenjuju na spojene postupke; ili
 - ii. ako se stranke u sporu ne mogu dogovoriti o istim pravilima za rješavanje sporova u roku od 30 dana od podnošenja zahtjeva na temelju stavka 3., na spojene postupke primjenjuju se arbitražna pravila UNCITRAL-a.

6. Ako se sudsko vijeće za spojene postupke uvjeri da se dva ili više zahtjeva podnesenih u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje pritužbe Sudu) temelje na istoj pravnoj osnovi ili istom činjeničnom stanju i proizlaze iz istih događaja ili okolnosti, sudsko vijeće za spojene postupke, kako bi osiguralo pravično i učinkovito rješavanje zahtjevâ, uključujući usklađenost pravorijeka, te nakon saslušanja stranaka u sporu na temelju naloga može:

- (a) preuzeti nadležnost nad svim zahtjevima ili dijelom zahtjeva te zajedno po njima postupati i o njima odlučivati; ili

- (b) preuzeti nadležnost nad jednim zahtjevom ili više njih te po njima postupati i o njima odlučivati ako smatra da bi odlučivanje o tom zahtjevu ili tim zahtjevima pomoglo u rješavanju ostalih zahtjeva.

7. Ako je osnovano sudsko vijeće za spojene postupke, tužitelj koji je podnio zahtjev u skladu s člankom 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu) i čije se ime ne navodi u zahtjevu podnesenom u skladu sa stavkom 3. može sudskom vijeću za spojene postupke podnijeti pisani zahtjev da ga se uključi u svaki nalog izdan u skladu sa stavkom 6. Takav zahtjev mora biti u skladu sa zahtjevima navedenima u stavku 3.

8. Na zahtjev stranke u sporu, sudsko vijeće za spojene postupke može do donošenja svoje odluke u skladu sa stavkom 6. naložiti da se postupci sudskog vijeća osnovanog u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) suspendiraju, osim ako je potonje sudsko vijeće svoje postupke već odgodilo.

9. Sudsko vijeće Suda osnovano u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) prestaje imati nadležnost za odlučivanje o zahtjevu ili dijelovima zahtjeva nad kojima je sudsko vijeće za spojene postupke preuzelo nadležnost, a postupci sudskog vijeća osnovanog u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) u skladu s time se suspendiraju ili odgađaju.

10. Pravorijek koji sudsko vijeće za spojene postupke donese u vezi sa zahtjevima ili dijelovima zahtjeva nad kojima je preuzelo nadležnost obvezujući je za sudska vijeća osnovana u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) u pogledu tih zahtjeva, od dana kada pravorijek postane konačan u skladu s člankom 3.18. stavkom 4. (Pravorijek), člankom 3.19. stavkom 2. (Žalbeni postupak) ili člankom 3.19. stavkom 3. (Žalbeni postupak).

11. Tužitelj može povući svoj zahtjev ili njegov dio koji je predmetom spajanja postupaka iz postupka rješavanja spora na temelju ovog članka, pod uvjetom da se takav zahtjev ili njegov dio ne smije nakon toga ponovno podnijeti na temelju članka 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu).

12. Na zahtjev jedne od stranaka u sporu, sudsko vijeće za spojene postupke može poduzeti mjere koje smatra prikladnima kako bi se očuvala povjerljivost zaštićenih informacija te stranke u sporu u odnosu na ostale stranke u sporu. Te mjere mogu obuhvaćati dopuštanje podnošenja redigiranih verzija dokumenata koji sadržavaju zaštićene informacije drugim strankama u sporu ili dogovore o tome da dijelovi saslušanja budu zatvoreni za javnost.

ODJELJAK B

RJEŠAVANJE SPOROVA MEĐU STRANKAMA

ČLANAK 3.25.

Područje primjene

Ovaj odjeljak primjenjuje se na sve sporove između stranaka u vezi s tumačenjem i primjenom odredaba ovog Sporazuma, osim ako je izričito predviđeno drugačije.

ČLANAK 3.26.

Savjetovanja

1. Stranke nastoje riješiti sve sporove u vezi s tumačenjem i primjenom odredaba iz članka 3.25. (Područje primjene) putem savjetovanja u dobroj vjeri radi postizanja sporazumnog rješenja.
2. Stranka traži savjetovanja, putem pisanog zahtjeva drugoj stranci, čiji se primjerak šalje Odboru, a u zahtjevu se navode razlozi za traženje savjetovanja, između ostalog sporne mjere, primjenjive odredbe iz članka 3.25. (Područje primjene) i razlozi zbog kojih se mjere smatra nespojivima s tim odredbama.
3. Savjetovanja se održavaju u roku od 30 dana od datuma primitka zahtjeva, na području stranke protiv koje je izjavljen prigovor, osim ako se stranke dogovore drugačije. Savjetovanja se smatraju okončanima u roku od 60 dana od datuma primitka zahtjeva, osim ako se stranke dogovore drugačije. Savjetovanja su povjerljiva i njima se ne dovode u pitanje prava stranaka u eventualnim daljnjim postupcima.
4. U hitnim situacijama savjetovanja se održavaju u roku od 15 dana od datuma primitka zahtjeva, a smatraju se okončanima u roku od 30 dana od datuma primitka zahtjeva, osim ako se stranke dogovore drugačije.

5. Ako stranka kojoj je upućen zahtjev ne odgovori na zahtjev za savjetovanje u roku od 10 dana od primitka zahtjeva, ili ako se savjetovanje ne održi u rokovima utvrđenima u stavku 3. odnosno stavku 4., ili ako je savjetovanje okončano, a nije postignuto sporazumno rješenje, stranka koja je izjavila prigovor može zatražiti osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 3.28. (Pokretanje arbitražnog postupka).

ČLANAK 3.27.

Medijacija

Svaka stranka može od druge stranke zatražiti pokretanje postupka medijacije u skladu s Prilogom 10. (Postupak medijacije za sporove među strankama) u pogledu bilo koje mjere koja štetno utječe na ulaganja između stranaka.

ČLANAK 3.28.

Pokretanje arbitražnog postupka

1. Ako stranke nisu uspjele riješiti spor putem savjetovanja kako je predviđeno u članku 3.26. (Savjetovanja), stranka koja je izjavila prigovor može zatražiti osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s ovim člankom.

2. Zahtjev za osnivanje arbitražnog vijeća upućuje se u pisanom obliku stranci protiv koje je prigovor izjavljen i Odboru. Stranka koja je izjavila prigovor u svojem zahtjevu navodi konkretnu spornu mjeru i, na način koji je dostatan kako bi se jasno prezentirala pravna osnova prigovora, obrazlaže kako bi ta mjera mogla predstavljati kršenje odredaba iz članka 3.25. (Područje primjene).

ČLANAK 3.29.

Osnivanje arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće sastoji se od tri arbitra.

2. U roku od pet dana od datuma na koji je stranka protiv koje je izjavljen prigovor primila zahtjev iz članka 3.28. (Pokretanje arbitražnog postupka) stavka 1., stranke započinju savjetovanje radi postizanja dogovora o sastavu arbitražnog vijeća.

3. Ako stranke u roku od 10 dana od početka savjetovanja iz stavka 2. ne uspiju postići dogovor o izboru predsjednika arbitražnog vijeća, predsjednik Odbora ili njegov zamjenik, u roku od 20 dana od početka savjetovanja iz stavka 2., ždrijeбом s popisa iz članka 3.44. (Popisi arbitara) stavka 1. biraju jednog arbitra koji će biti predsjednik.

4. Ako se stranke ne uspiju dogovoriti oko arbitara u roku od 10 dana od početka savjetovanja iz stavka 2.:

- (a) svaka stranka može odabrati jednog arbitra, koji neće biti predsjednik, među osobama s popisa utvrđenog na temelju članka 3.44. (Popisi arbitara) stavka 2., u roku od 15 dana od početka savjetovanja iz stavka 2. i
- (b) ako jedna od stranaka ne odabere arbitra u skladu sa stavkom 4. točkom (a), predsjednik Odbora ili zamjenik predsjednika biraju preostalog arbitra ždrijeбом među osobama koje je ta stranka predložila u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2., u roku od 20 dana od početka savjetovanja iz stavka 2.

5. Ako se popis predviđen u članku 3.44. (Popisi arbitara) stavku 2. ne može sastaviti u traženom roku u svrhu stavka 4.:

- (a) ako su obje stranke predložile osobe u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2., svaka stranka može odabrati jednog arbitra, koji neće biti predsjednik, među predloženim osobama, u roku od 15 dana od početka savjetovanja iz stavka 2. Ako stranka ne odabere arbitra, predsjednik Odbora ili njegov zamjenik biraju arbitra ždrijeбом među osobama koje je predložila stranka koja nije izabrala arbitra; ili

- (b) ako je samo jedna stranka predložila osobe u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2., svaka stranka može odabrati jednog arbitra, koji neće biti predsjednik, među predloženim osobama, u roku od 15 dana od početka savjetovanja iz stavka 2. Ako stranka ne odabere arbitra, predsjednik Odbora ili predsjednikov zamjenik biraju arbitra ždrijebom među predloženim osobama.
6. Ako popis predviđen u članku 3.44. (Popisi arbitara) stavku 1. nije uspostavljen u traženom roku u svrhu stavka 3., predsjednik se bira ždrijebom među bivšim članovima žalbenog tijela WTO-od kojih nijedan nije fizička osoba jedne od stranaka.
7. Datum osnivanja arbitražnog vijeća je datum odabira posljednjeg od tri arbitara.
8. Zamjena arbitara provodi se samo zbog razloga navedenih u pravilima od 18. do 24. Priloga 9. (Pravilnik o arbitraži) i u skladu s postupcima utvrđenima u tim pravilima.

ČLANAK 3.30.

Prethodna odluka o hitnosti

Ako stranka to zatraži, arbitražno vijeće može u roku od 10 dana od svog osnivanja donijeti prethodnu odluku o tome smatra li predmet hitnim.

ČLANAK 3.31.

Privremeno izvješće arbitražnog vijeća

1. Najkasnije 90 dana od datuma osnivanja arbitražnog vijeća arbitražno vijeće dostavlja strankama privremeno izvješće u kojem se navode utvrđene činjenice, primjenjivost relevantnih odredaba ovog Sporazuma i bitni razlozi za nalaze i preporuke. Ako arbitražno vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Odbor, navodeći razloge za odgodu i datum kada arbitražno vijeće namjerava dostaviti svoje privremeno izvješće. Arbitražno vijeće ni u kojem slučaju ne bi trebalo donijeti privremeno izvješće nakon 120 dana od datuma svojeg osnivanja.
2. Svaka stranka može dostaviti pisani zahtjev arbitražnom vijeću da preispita posebne aspekte privremenog izvješća u roku od 30 dana od dostave izvješća.
3. U hitnim slučajevima arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi dostavilo svoje privremeno izvješće u dvostruko kraćem vremenu od roka predviđenog u stavku 1., a stranke mogu dostaviti pisani zahtjev arbitražnom vijeću da preispita posebne aspekte privremenog izvješća u roku od 15 dana od dostave izvješća.
4. Nakon razmatranja pisanih primjedbi stranaka o privremenom izvješću, arbitražno vijeće može izmijeniti svoje izvješće i provesti daljnje preispitivanje ako to smatra prikladnim. Nalazi iz konačne odluke arbitražnog vijeća moraju uključivati dovoljno obrazloženje argumenata iznesenih u fazi privremenog preispitivanja i u njima se mora jasno odgovoriti na pisane primjedbe dvaju stranaka.

ČLANAK 3.32.

Odluka arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće dostavlja svoju odluku strankama i Odboru u roku od 150 dana od datuma osnivanja arbitražnog vijeća. Ako smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Odbor, navodeći razloge za odgodu i datum kada arbitražno vijeće namjerava donijeti svoju odluku. Arbitražno vijeće ni u kojem slučaju ne bi trebalo donijeti odluku nakon 180 dana od datuma svojeg osnivanja.
2. U hitnim slučajevima arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi donijelo svoju odluku u roku od 75 dana od datuma svojega osnivanja. Arbitražno vijeće ni u kojem slučaju ne bi trebalo donijeti odluku nakon 90 dana od datuma svojeg osnivanja.

ČLANAK 3.33.

Postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća

Svaka stranka poduzima sve mjere potrebne za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća u dobroj vjeri i stranke se nastoje dogovoriti o roku za postupanje u skladu s odlukom.

ČLANAK 3.34.

Razumni rok za postupanje u skladu s odlukom

1. Najkasnije u roku od 30 dana od datuma kada su stranke primile obavijest o odluci arbitražnog vijeća, stranka protiv koje je izjavljen prigovor obavješćuje stranku koja je izjavila prigovor i Odbor o vremenu koje će joj biti potrebno kako bi postupila u skladu s odlukom arbitražnog vijeća (dalje u tekstu „razumni rok”), ako nije moguće odmah postupiti u skladu s odlukom.
2. U slučaju neslaganja među strankama u vezi s razumnim rokom za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća, stranka koja je izjavila prigovor, u roku od 20 dana od kada je stranka protiv koje je izjavljen prigovor primila obavijesti u skladu sa stavkom 1., šalje pisani zahtjev izvornom arbitražnom vijeću u kojem od njega zahtijeva da odredi razumni rok. Taj se zahtjev istodobno šalje drugoj stranci i Odboru. Izvorno arbitražno vijeće dostavlja svoju odluku strankama i obavješćuje Odbor u roku od 20 dana od datuma podnošenja zahtjeva.
3. Ako neki član izvornog arbitražnog vijeća više nije dostupan, primjenjuju se postupci utvrđeni u članku 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća). Rok za donošenje odluke je 35 dana od datuma podnošenja zahtjeva iz stavka 2.
4. Stranka protiv koje je izjavljen prigovor pisanim putem obavješćuje stranku koja je izjavila prigovor o svom napretku u postupanju u skladu s odlukom arbitražnog vijeća najkasnije mjesec dana prije isteka razumnog roka.

5. Stranke mogu sporazumno produljiti razumni rok.

ČLANAK 3.35.

Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća

1. Stranka protiv koje je izjavljen prigovor obavješćuje stranku koja je izjavila prigovor i Odbor, prije kraja razumnog roka, o svim mjerama koje je poduzela kako bi postupila u skladu s odlukom arbitražnog vijeća.
2. U slučaju neslaganja među strankama s obzirom na postojanje mjera u vezi s kojima je poslana obavijest u skladu sa stavkom 1. ili usklađenost tih mjera s odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene), stranka koja je izjavila prigovor može u pisanom obliku od izvornog arbitražnog vijeća zatražiti da odluči o tom pitanju. U takvom zahtjevu navodi se, na način koji je dostatan kako bi se jasno prezentirala pravna osnova prigovora, konkretna sporna mjera i odredbe iz članka 3.25. (Područje primjene) s kojima ta mjera, prema mišljenju stranke koja je izjavila prigovor, nije usklađena. Izvorno arbitražno vijeće svoju odluku dostavlja u roku od 45 dana od datuma podnošenja zahtjeva.
3. Ako neki član izvornog arbitražnog vijeća više nije dostupan, primjenjuju se postupci utvrđeni u članku 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća). Rok za donošenje odluke je 60 dana od datuma podnošenja zahtjeva iz stavka 2.

ČLANAK 3.36.

Privremene korektivne mjere u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom

1. Ako stranka protiv koje je izjavljen prigovor ne obavijesti prije isteka razumnog roka o mjerama koje je poduzela radi postupanja u skladu s odlukom arbitražnog vijeća, ili ako arbitražno vijeće utvrdi da nije poduzeta nijedna takva mjera ili da mjera o kojoj je obaviješteno u skladu s člankom 3.35. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća) stavkom 1. nije u skladu s obvezama stranke iz članka 3.25. (Područje primjene), stranka protiv koje je izjavljen prigovor započinje pregovore sa strankom koja je izjavila prigovor s ciljem postizanja obostranog prihvatljivog dogovora o naknadi.
2. U slučaju da se ne postigne dogovor o naknadi u roku od 30 dana od isteka razumnog roka ili u roku od 30 dana od donošenja odluke arbitražnog vijeća u skladu s člankom 3.35. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća) i da nije poduzeta nijedna mjera za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća ili da mjera koja je poduzeta radi postupanja u skladu s tom odlukom nije u skladu s odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene), stranka koja je izjavila prigovor ima pravo, nakon što je o tome obavijestila drugu stranku i Odbor, poduzeti odgovarajuće mjere na razini koja je istovjetna poništenju prednosti uzrokovane povredom ili šteti uzrokovanoj povredom. U obavijesti se navode mjere koje treba poduzeti. Stranka koja je izjavila prigovor može poduzeti takve mjere u bilo kojem trenutku nakon isteka 10 dana od datuma kada je stranka protiv koje je izjavljen prigovor primila obavijest, osim ako je stranka protiv koje je izjavljen prigovor zatražila arbitražu u skladu sa stavkom 3.

3. Ako stranka protiv koje je izjavljen prigovor smatra da mjere koje je poduzela stranka koja je izjavila prigovor ne odgovaraju poništenju prednosti uzrokovane povredom ili šteti uzrokovanoj povredom, ona može pisanim putem zatražiti od izvornog arbitražnog vijeća da odluči o tom pitanju. Takav se zahtjev dostavlja stranci koja je izjavila prigovor i Odboru prije isteka roka od 10 dana iz stavka 2. Nakon što je zatražilo mišljenje stručnjaka, ako je to potrebno, arbitražno vijeće dostavlja svoju odluku o razini suspenzije obveza strankama i Odboru u roku od 30 dana od datuma dostavljanja zahtjeva. Mjere se ne poduzimaju dok izvorno arbitražno vijeće ne dostavi obavijest o svojoj odluci, a svaka mjera mora biti u skladu s odlukom arbitražnog vijeća.

4. Ako neki član izvornog arbitražnog vijeća više nije dostupan, primjenjuju se postupci utvrđeni u članku 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća). Rok za donošenje odluke je 45 dana od datuma podnošenja zahtjeva iz stavka 3.

5. Mjere predviđene u ovom članku privremene su i ne primjenjuju se nakon što:

- (a) stranke postignu sporazumno rješenje u skladu s člankom 3.39. (Sporazumno rješenje); ili
- (b) stranke postignu dogovor o tome usklađuje li se mjerom o kojoj je obaviješteno u skladu s člankom 3.37. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom nakon donošenja privremenih korektivnih mjera u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) stavkom 1. stranka protiv koje je izjavljen prigovor s odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene); ili

- (c) se povuku ili izmijene sve mjere za koje je utvrđeno da nisu u skladu s odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene) kako bi se uskladile s tim odredbama, kako se zahtijeva u skladu s člankom 3.37. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom nakon donošenja privremenih korektivnih mjera u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) stavkom 2.

ČLANAK 3.37.

Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom
nakon donošenja privremenih korektivnih mjera u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom

1. Stranka protiv koje je izjavljen prigovor obavješćuje stranku koja je izjavila prigovor i Odbor o svakoj mjeri koju je poduzela za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća i o svojem zahtjevu za ukidanje mjera koje je zatražila stranka koja je izjavila prigovor.
2. Ako stranke ne postignu dogovor o tome usklađuje li se stranka protiv koje je izjavljen prigovor mjerom o kojoj je obaviješteno s odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene) u roku od 30 dana od datuma primitka obavijesti, stranka koja je izjavila prigovor pisanim putem zahtijeva od izvornog arbitražnog vijeće da odluči o tom pitanju. Taj se zahtjev istodobno šalje drugoj stranci i Odboru. Arbitražno vijeće dostavlja svoju odluku strankama i Odboru u roku od 45 dana od datuma podnošenja zahtjeva. Ako arbitražno vijeće odluči da mjere poduzete kako bi se postupilo u skladu s odlukom jesu u skladu s odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene), ukidaju se mjere iz članka 3.36. (Privremene korektivne mjere u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom).

ČLANAK 3.38.

Suspenzija i okončanje arbitražnog postupka

1. Na zahtjev obje stranke, arbitražno vijeće suspendira svoj rad u bilo kojem trenutku na vremensko razdoblje o kojem su se dogovorile stranke, ali koje ne premašuje 12 mjeseci. Arbitražno vijeće nastavlja s radom na kraju tog dogovorenog razdoblja na pisani zahtjev stranke koja je izjavila prigovor, ili prije kraja tog dogovorenog razdoblja na pisani zahtjev obje stranke. Ako stranka koja je izjavila prigovor ne zatraži nastavak rada arbitražnog vijeća prije isteka dogovorenog razdoblja, postupci rješavanja sporova pokrenuti u skladu s ovim odjeljkom smatraju se okončanima. Podložno članku 3.45. (Odnos prema obvezama u okviru WTO-a), suspenzijom i okončanjem rada arbitražnog vijeća ne dovode se u pitanje prava bilo koje od stranaka u drugim postupcima.
2. Stranke se mogu, u bilo kojem trenutku, pisanim putem dogovoriti o okončanju postupka rješavanja sporova koji je pokrenut u skladu s ovim odjeljkom.

ČLANAK 3.39.

Sporazumno rješenje

Stranke u bilo kojem trenutku mogu postići sporazumno rješenje spora u skladu s ovim odjeljkom. O takvom rješenju obavješćuju Odbor i arbitražno vijeće. Ako je rješenje potrebno odobriti u skladu s relevantnim nacionalnim postupcima bilo koje od stranaka, u obavijesti se upućuje na taj zahtjev i suspendira se postupak rješavanja spora pokrenut u skladu s ovim odjeljkom. Postupak se okončava ako takvo odobrenje nije potrebno, ili nakon primitka obavijesti o završetku takvih nacionalnih postupaka.

ČLANAK 3.40.

Poslovník

1. Postupci rješavanja sporova u skladu s ovim odjeljkom uređeni su Prilogom 9. (Pravilnik o arbitraži).
2. Sastanci arbitražnog vijeća otvoreni su za javnost u skladu s Prilogom 9. (Pravilnik o arbitraži).

ČLANAK 3.41.

Dostavljanje informacija

1. Na zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu, arbitražno vijeće može pribaviti informacije iz bilo kojeg izvora, između ostalog od stranaka uključenih u spor, a koje smatra prikladnima za arbitražni postupak. Arbitražno vijeće ima pravo zatražiti relevantna mišljenja stručnjaka ako smatra da je to primjereno. Prije odabira takvih stručnjaka arbitražno vijeće savjetuje se sa strankama. Sve informacije pribavljene na taj način moraju se dostaviti strankama te se strankama mora omogućiti da daju primjedbe.
2. Zainteresirane fizičke i pravne osobe stranaka ovlaštene su arbitražnom vijeću podnositi podneske *amicus curiae* u skladu s Prilogom 9. (Pravilnik o arbitraži).

ČLANAK 3.42.

Pravila tumačenja

Arbitražno vijeće tumači odredbe iz članka 3.25. (Područje primjene) u skladu s uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, između ostalog pravilima kodificiranim u Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora. Ako je obveza iz ovog Sporazuma identična obvezi iz Sporazuma o WTO-u, arbitražno vijeće uzima u obzir odgovarajuća tumačenja iz odluka tijela WTO-a za rješavanje sporova (dalje u tekstu „DSB”). Odlukama arbitražnog vijeća ne mogu se povećavati niti smanjivati prava i obveze predviđene u odredbama iz članka 3.25. (Područje primjene).

ČLANAK 3.43.

Odluke arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće nastoji odluke donositi konsenzusom. Ako se odluka ipak ne može donijeti konsenzusom, o spornom pitanju odlučuje se većinom glasova.
2. Odluke arbitražnog vijeća obvezujuće su za stranke i ne stvaraju prava ili obveze fizičkim ili pravnim osobama. Odluka mora sadržavati nalaze o činjeničnom stanju, primjenjivosti odgovarajućih odredaba iz članka 3.25. (Područje primjene) i obrazloženje nalaza i zaključaka koje je donijelo arbitražno vijeće. Odbor objavljuje odluke arbitražnog vijeća u cijelosti, osim ako odluči da to neće učiniti kako bi osigurao povjerljivost informacija koje je bilo koja od stranaka označila povjerljivima.

ČLANAK 3.44.

Popis arbitara

1. Nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma stranke sastavljaju popis od pet osoba koje su voljne i sposobne obavljati funkciju predsjednika arbitražnog vijeća iz članka 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća).

2. Najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor sastavlja popis od najmanje 10 osoba koje su voljne i spremne obavljati funkciju arbitra. Nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma svaka stranka predlaže najmanje pet osoba koje će obavljati funkciju arbitra.
3. Odbor osigurava održavanje popisa osoba koje trebaju obavljati funkciju predsjednika ili arbitra u skladu sa stavkom 1., odnosno stavkom 2.
4. Arbitri moraju posjedovati specijalizirano znanje ili iskustvo u području prava i međunarodne trgovine ili ulaganja ili u području rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma o trgovini. Moraju biti neovisni, nastupati u vlastito ime i ne smiju biti povezani s vladom niti jedne od stranaka te moraju poštovati odredbe iz Priloga 11. (Kodeks ponašanja za arbitre i medijatore).

ČLANAK 3.45.

Odnos prema obvezama u okviru WTO-a

1. Primjenom odredaba o rješavanju sporova ovog odjeljka ne dovodi se u pitanje eventualno postupanje u okviru WTO-a, uključujući postupak rješavanja sporova.

2. Neovisno o stavku 1., ako je stranka, u vezi s određenom mjerom, pokrenula postupak rješavanja sporova, bilo u skladu s ovim odjeljkom ili u skladu sa Sporazumom o WTO-u, ona ne smije pokrenuti postupak rješavanja sporova u vezi s istom mjerom pred nekim drugim tijelom prije okončanja prvog postupka. Osim toga, stranke ne smiju pokrenuti postupak rješavanja sporova i u skladu s ovim odjeljkom i u skladu sa Sporazumom o WTO-u, osim ako su predmet spora bitno različite obveze iz obaju sporazuma, ili ako odabrani forum zbog postupovnih razloga ili razloga povezanih s nadležnosti ne može odlučivati o zahtjevu kojim se zahtijeva postupanje u vezi s povredom te obveze, pod uvjetom da nemogućnost foruma da odlučuje nije rezultat nemarnog postupanja stranke u sporu.

3. Za potrebe stavka 2.:

- (a) postupci rješavanja sporova u skladu sa Sporazumom o WTO-u smatraju se pokrenutima kada stranka dostavi zahtjev za osnivanje vijeća u skladu s člankom 6. Dogovora o pravilima i postupcima za rješavanje sporova iz Priloga 2. Sporazumu o WTO-u (dalje u tekstu: „DSU”), a smatraju se završenima kada DSB prihvati izvješće vijeća i izvješće žalbenog tijela, ovisno o slučaju, u skladu s člankom 16. i člankom 17. stavkom 14. DSU-a; i
- (b) postupci rješavanja sporova u skladu s ovim odjeljkom smatraju se pokrenutima kada stranka dostavi zahtjev za osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 3.28. (Pokretanje arbitražnog postupka) stavkom 1. i smatraju se završenima kada arbitražno vijeće svoju odluku dostavi strankama i Odboru u skladu s člankom 3.32. (Odluka arbitražnog vijeća) stavkom 2. ili kada stranke postignu sporazumno rješenje u skladu s člankom 3.39. (Sporazumno rješenje).

4. Ništa u ovom odjeljku ne sprečava stranku da primijeni suspenziju obveza koju je odobrio DSB. Nije dopušteno pozivati se na Sporazum o WTO-u ni na EUSFTA-u kako bi se stranku spriječilo da poduzme odgovarajuće mjere u skladu s člankom 3.36. (Privremene korektivne mjere u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) ovog odjeljka.

ČLANAK 3.46.

Rokovi

1. Svi rokovi utvrđeni u ovom odjeljku, između ostalog rokovi u kojima arbitražna vijeća trebaju priopćiti svoje odluke, računaju se u kalendarskim danima, pri čemu je prvi dan roka dan nakon radnje ili događaja na koji se rok odnosi, osim ako je određeno drugačije.
2. Stranke mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz ovog odjeljka.

ČETVRTO POGLAVLJE

INSTITUCIONALNE, OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 4.1.

Odbor

1. Stranke osnivaju Odbor koji se sastoji od predstavnika stranke EU i Singapura („Odbor”).
2. Odbor se sastaje naizmjenice u Uniji ili Singapuru svake dvije godine ili bez neopravdane odgode na zahtjev jedne od stranaka. Odborom supredsjedaju član Europske komisije nadležan za trgovinu i ministar trgovine i industrije Singapura odnosno njihovi zamjenici. Odbor sporazumno utvrđuje raspored sastanaka i utvrđuje svoje dnevni red te može donijeti svoj poslovnik.
3. Odbor:
 - (a) osigurava pravilnu primjenu ovog Sporazuma;
 - (b) nadzire i olakšava provedbu i primjenu ovog Sporazuma te promiče njegove opće ciljeve;

- (c) razmatra načine daljnjeg jačanja ulagačkih odnosa između stranaka;
- (d) preispituje teškoće do kojih može doći u provedbi trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) te razmatra njihova moguća poboljšanja, osobito s obzirom na iskustva i razvoja događaja u okviru drugih međunarodnih foruma;
- (e) općenito revidira funkcioniranje trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka), između ostalog uzimanjem u obzir svih poteškoća proizašlih iz naporâ za uspostavu multilateralnog mehanizma za rješavanje sporova iz članka 3.12. (Multilateralni mehanizam za rješavanje sporova);
- (f) ne dovodeći u pitanje treće poglavlje (Rješavanje sporova), nastoji riješiti probleme koji bi mogli nastati u područjima obuhvaćenim ovim Sporazumom ili rješava sporove koji bi mogli nastati u vezi s tumačenjem i primjenom ovog Sporazuma; i
- (g) razmatra sva ostala pitanja koja su važna za područje obuhvaćeno ovim Sporazumom.

4. Odbor može, uz suglasnost stranaka i nakon što svaka od stranaka ispuni svoje pravne zahtjeve i dovrši svoje postupke, odlučiti:

- (a) imenovati članove Suda i članove Žalbenog suda u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud) stavkom 2. i člankom 3.10. (Žalbeni sud) stavkom 2., povećati ili smanjiti broj članova u skladu s člankom 3.9. stavkom 3. i člankom 3.10. stavkom 3. te razriješiti dužnosti člana Suda ili Žalbenog suda u skladu s člankom 3.11. (Etičke norme) stavkom 5.;

- (b) odrediti mjesečni honorar članova Suda i Žalbenog suda u skladu s člankom 3.9. stavkom 12. i člankom 3.10. stavkom 11., iznos dnevnih naknada za članove koji obnašaju dužnost u sudskom vijeću Žalbenog suda i predsjednike Suda i Žalbenog suda u skladu s člankom 3.10. stavkom 12. i člankom 3.9. stavkom 13.;
- (c) pretvoriti honorar i druge naknade i naknade troškova članova Suda i Žalbenog suda u redovnu plaću u skladu s člankom 3.9. stavkom 15. i člankom 3.10. stavkom 13.;
- (d) utvrditi sve potrebne prijelazne mjere u skladu s člankom 3.12. (Multilateralni mehanizam za rješavanje sporova);
- (e) donijeti dodatna pravila o naknadama u skladu s člankom 3.21. stavkom 5. (Troškovi);
- (f) donijeti tumačenja odredaba ovog Sporazuma koja su obvezujuća za stranke i sva tijela osnovana u skladu s ovim Sporazumom, uključujući Sud i Žalbeni sud iz trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) i arbitražna vijeća iz trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama); i
- (g) donijeti pravila kojima se dopunjuju primjenjiva pravila za rješavanje sporova ili pravila obuhvaćena u prilogima. Takva pravila obvezujuća su za Sud i Žalbeni sud iz trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) i arbitražna vijeća iz trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama).

ČLANAK 4.2.

Donošenje odluka

1. Stranke mogu donositi odluke u Odboru ako je tako predviđeno u ovom Sporazumu. Odluke donesene u Odboru obvezuju stranke, koje moraju poduzimati potrebne mjere za provedbu tih odluka.
2. Odbor može davati odgovarajuće preporuke ako je tako predviđeno u ovom Sporazumu.
3. Odbor sastavlja svoje odluke i preporuke na temelju dogovora između stranaka.

ČLANAK 4.3.

Izmjene

1. Stranke se mogu dogovoriti izmijeniti ovaj Sporazum. Izmjene ovog Sporazuma stupaju na snagu nakon što stranke razmijene pisane obavijesti u kojima se potvrđuje da su ispunile svoje primjenjive pravne zahtjeve i dovršile svoje postupke, kako je utvrđeno u instrumentu o izmjeni.

2. Neovisno o stavku 1., stranke mogu u Odboru donijeti odluke o izmjenama ovog Sporazuma kada je to predviđeno u ovom Sporazumu.

ČLANAK 4.4.

Bonitetno izuzeće

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao da sprečava stranku da donosi ili održava razumne mjere iz bonitetnih razloga, kao što su:

- (a) zaštita ulagača, deponenata, osiguranika ili osoba prema kojima pružatelj financijskih usluga ima fiducijarnu obvezu;
- (b) održavanje sigurnosti, pouzdanosti, cjelovitosti ili financijske odgovornosti pružatelja financijskih usluga; ili
- (c) osiguranje integriteta i stabilnosti financijskog sustava stranke.

2. Te mjere ne smiju opterećivati više nego što je potrebno za ostvarenje cilja i ne smiju predstavljati sredstvo arbitrarne ili neopravdane diskriminacije protiv pružatelja financijskih usluga druge stranke u usporedbi s vlastitim sličnim pružateljima financijskih usluga niti smiju predstavljati prikriveno ograničenje trgovine uslugama.

3. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da se od stranke zahtijeva otkrivanje informacija koje se odnose na poslove i račune pojedinačnih klijenata ili otkrivanje bilo kakvih povjerljivih ili zaštićenih informacija koje su u vlasništvu javnih subjekata.

ČLANAK 4.5.

Iznimke u vezi sa sigurnošću

Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači na sljedeće načine:

- (a) tako da se od bilo koje stranke zahtijeva dostava informacija čije bi odavanje ona smatrala protivnim svojim bitnim sigurnosnim interesima;
- (b) tako da sprečava bilo koju od stranaka u poduzimanju bilo koje radnje koju smatra potrebnom radi zaštite svojih bitnih sigurnosnih interesa:
 - i. u vezi s proizvodnjom oružja, streljiva i ratnog materijala i trgovinom njima te u vezi s trgovinom drugim proizvodima i materijalima i s gospodarskim djelatnostima koje se izravno ili neizravno obavljaju za potrebe opskrbe vojnih snaga;
 - ii. u vezi s pružanjem usluga koje se izravno ili neizravno obavljaju u svrhu opskrbe vojnih snaga;

- iii. povezane s materijalima pogodnima za fisiju ili fuziju ili s materijalima iz kojih su takvi materijali dobiveni; ili
 - iv. poduzete u vrijeme rata ili drugim hitnim situacijama u međunarodnim odnosima ili radi zaštite ključne javne infrastrukture (to se odnosi na komunikacije, infrastrukturu za opskrbu električnom energijom ili vodom s pomoću koje se opća javnost opskrbljuje temeljnim proizvodima i uslugama) od namjernih pokušaja njezina onemogućivanja ili ometanja;
- (c) tako da sprečava bilo koju od stranaka u poduzimanju bilo koje radnje u svrhu održavanja međunarodnog mira i sigurnosti.

ČLANAK 4.6.

Oporezivanje

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje na mjere oporezivanja u mjeri u kojoj je takva primjena nužna za provedbu odredaba ovog Sporazuma¹.

¹ Pojam „odredbe ovog Sporazuma” znači odredbe kojima se odobrava:

- (a) nediskriminirajući tretman ulagačima na način i u mjeri predviđenoj u članku 2.3. (Nacionalni tretman); i
- (b) zaštita ulagačima i njihovim ulaganjima od izvlaštenja na način i u mjeri predviđenoj u članku 2.6. (Izvlaštenje).

2. Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na prava i obveze Unije ili bilo koje od njezinih država članica ili prava i obveze Singapura, koji proizlaze iz bilo kojeg poreznog sporazuma između Unije i Singapura ili između bilo koje države članice Unije i Singapura. U slučaju bilo kakve neusklađenosti između ovog Sporazuma i bilo kojeg takvog sporazuma, taj sporazum ima prednost u mjeri u kojoj postoji neusklađenost. U slučaju poreznog sporazuma između Unije i Singapura ili između bilo koje države članice Unije i Singapura, nadležna tijela iz tog sporazuma isključivo su odgovorna za utvrđivanje postoji li neusklađenost između ovog Sporazuma i tog sporazuma.

3. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava nijednu stranku da donese ili održava mjeru oporezivanja koja se temelji na razlikama između poreznih obveznika na temelju razumnih kriterija, kao što su porezni obveznici koji nisu u istoj situaciji, posebno u vezi s njihovim boravištem i u odnosu na mjesto na kojem ulažu svoj kapital¹.

4. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava donošenje ili održavanje mjere čiji je cilj sprečavanje izbjegavanja ili utaje poreza u skladu s poreznim odredbama sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i drugih poreznih aranžmana ili domaćih poreznih propisa.

¹ Podrazumijeva se da su stranke suglasne da ništa u ovom Sporazumu ne sprečava nijednu mjeru oporezivanja koja je usmjerena na dobrobit društva, javno zdravlje ili druge društvene ciljeve ili na makroekonomsku stabilnost; ili porezne olakšice na temelju sjedišta, a ne na temelju državljanstva osobe koja je vlasnik poduzeća. Mjere oporezivanja koje su usmjerene na ostvarivanje makroekonomske stabilnosti jesu mjere uvedene kao reakcija na trendove u nacionalnom gospodarstvu radi uklanjanja ili sprečavanja neravnoteže u sustavu koja ugrožava stabilnost nacionalnog gospodarstva.

5. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava Singapur da donese ili održava mjere oporezivanja koje su potrebne za zaštitu prevladavajućeg javnog interesa Singapura koji proizlazi iz posebnih prostornih ograničenja.

ČLANAK 4.7.

Posebna iznimka

Ništa u ovom Sporazumu ne primjenjuje se na djelatnosti koje obavlja središnja banka ili monetarno tijelo ili neki drugi javni subjekt u provedbi monetarne ili tečajne politike.

ČLANAK 4.8.

Državni fondovi

Svaka stranka potiče svoje državne fondove da poštuju općeprihvaćena načela i prakse – načela iz Santiaga.

ČLANAK 4.9.

Otkrivanje informacija

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao da zahtijeva od stranke otkrivanje povjerljivih informacija čije bi objavljivanje ometalo izvršavanje zakonodavstva ili bi na neki drugi način bilo protivno javnom interesu, ili povjerljivih informacija koje bi mogle dovesti u pitanje legitimne komercijalne interese određenih javnih ili privatnih poduzeća.
2. Ako stranka Odboru dostavlja informacije koje se smatraju povjerljivima u skladu s njezinim zakonima i propisima, druga stranka te informacije tretira kao povjerljive, osim ako se stranka koja je dostavila informacije suglasi s drugačijim tretmanom.

ČLANAK 4.10.

Ispunjavanje obveza

Svaka stranka poduzima opće ili posebne mjere potrebne za ispunjavanje svojih obveza iz ovog Sporazuma. Stranke će se pobrinuti da se postignu ciljevi utvrđeni u ovom Sporazumu.

ČLANAK 4.11.

Nepostojanje izravnog učinka

Podrazumijeva se da se ništa u ovom Sporazumu ne tumači kao dodjeljivanje prava ili nametanje obveza osobama, osim onih prava i obveza nastalih između stranaka na temelju međunarodnog javnog prava.

ČLANAK 4.12.

Odnos s drugim sporazumima

1. Ovaj je Sporazum sastavni dio ukupnih odnosa između Unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Singapura, s druge strane, kako su uređeni Sporazumom o partnerstvu i suradnji te čini dio zajedničkog institucionalnog okvira. On čini poseban sporazum kojim se provode odredbe o trgovini i ulaganjima Sporazuma o partnerstvu i suradnji.
2. Podrazumijeva se da su stranke suglasne da ništa u ovom Sporazumu ne zahtijeva od njih da djeluju na način koji nije u skladu s njihovim obvezama u okviru WTO-a.

3. (a) Stupanjem na snagu ovog Sporazuma sporazumi između država članica Unije i Singapura navedeni u Prilogu 5. (Sporazumi iz članka 4.12.), uključujući prava i obveze koji proizlaze iz tih sporazuma, prestaju proizvoditi učinke te ih zamjenjuje ovaj Sporazum.
- (b) U slučaju privremene primjene ovog Sporazuma u skladu s člankom 4.15. (Stupanje na snagu) stavkom 4., primjena odredaba sporazuma navedenih u Prilogu 5. (Sporazumi iz članka 4.12.) kao i prava i obveza koji proizlaze iz tih sporazuma suspendira se od datuma početka privremene primjene. Ako se ovaj Sporazum prestane privremeno primjenjivati, a ne stupi na snagu, suspenzija prestaje, a vrijede sporazumi navedeni u Prilogu 5. (Sporazumi iz članka 4.12.).
- (c) Neovisno o stavku 3. točki (a) i stavku 3. točki (b), može se podnijeti zahtjev na temelju odredaba nekog od sporazuma iz Priloga 5. (Sporazumi iz članka 4.12.) u pogledu tretmana dodijeljenog dok je takva sporazum bio na snazi, u skladu s pravilima i postupcima utvrđenima u tom sporazumu i pod uvjetom da nije prošlo više od tri godine od datuma suspenzije sporazuma na temelju stavka 3. točke (b) ili, ako sporazum nije suspendiran, na temelju stavka 3. točke (b) od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

- (d) Neovisno o stavku 3. točki (a) i stavku 3. točki (b), ako se ovaj Sporazum prestane privremeno primjenjivati, a ne stupi na snagu, zahtjev se može podnijeti u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) u pogledu tretmana dodijeljenog tijekom razdoblja privremene primjene ovog Sporazuma pod uvjetom da nije prošlo više od tri godine od datuma prestanka privremene primjene.

Za potrebe ovog stavka ne primjenjuje se definicija izraza „stupanje na snagu ovog Sporazuma” predviđena u članku 4.15. (Stupanje na snagu) stavku 4. točki (d).

ČLANAK 4.13.

Teritorijalna primjena

Ovaj Sporazum primjenjuje se:

- (a) u odnosu na stranku EU, na područjima na kojima se primjenjuju Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije te u skladu s uvjetima utvrđenim u tim Ugovorima; i
- (b) u odnosu na Singapur, na njegovu državnom području.

Upućivanja na „državno područje” ili „područje” u ovom Sporazumu shvaćaju se u tom smislu, osim ako je izričito predviđeno drugačije.

ČLANAK 4.14.

Prilozi i dogovori

Prilozi ovom Sporazumu i dogovori uz ovaj Sporazum čine njegov sastavni dio.

ČLANAK 4.15.

Stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum stranke odobravaju u skladu s vlastitim postupcima.
2. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvoga dana drugoga mjeseca koji slijedi nakon mjeseca u kojem su stranke razmijenile pisane obavijesti kojima se potvrđuje ispunjenje njihovih odgovarajućih pravnih zahtjeva i okončanje njihovih postupaka za stupanje ovog Sporazuma na snagu. Stranke se mogu dogovoriti o drugom datumu.
3. Obavijesti se šalju glavnom tajniku Vijeća Unije i direktoru Odjela za Sjevernu Ameriku i Europu singapurskog Ministarstva trgovine i industrije ili njihovim sljednicima.

4. (a) Ovaj se Sporazum može privremeno primjenjivati ako se stranke tako dogovore. U tom slučaju ovaj Sporazum primjenjuje se od prvog dana mjeseca koji slijedi nakon datuma na koji su se Unija i Singapur međusobno obavijestili o tome da su njihovi odgovarajući postupci okončani. Stranke se mogu dogovoriti o drugom datumu.
- (b) U slučaju da se određene odredbe ovog Sporazuma ne mogu privremeno primijenjivati, stranka koja ne može provesti takvu privremenu primjenu obavještuje drugu stranku o odredbama koje se ne mogu privremeno primijenjivati.

Neovisno o stavku 4. točki (a), pod uvjetom da je druga stranka završila potrebne postupke i da u roku od 10 dana od obavijesti da se pojedine odredbe ne mogu privremeno primjenjivati nije uložila prigovor, odredbe ovog Sporazuma koje nisu navedene u obavijesti privremeno se primjenjuju od prvog dana mjeseca koji slijedi nakon obavijesti.

- (c) Unija ili Singapur mogu otkazati privremenu primjenu upućivanjem pisane obavijesti drugoj stranci. Otkaz počinje proizvoditi učinke prvog dana drugog mjeseca nakon obavijesti.
- (d) Ako se ovaj Sporazum ili određene njegove odredbe primjenjuju privremeno, izraz „stupanje ovog Sporazuma na snagu“ tumači se kao da se odnosi na datum početka privremene primjene. Odbor može obavljati svoje zadaće tijekom privremene primjene ovog Sporazuma. Sve odluke donesene u okviru obavljanja tih zadaća prestaju proizvoditi učinke samo ako prestane privremena primjena ovog Sporazuma i ovaj Sporazum ne stupi na snagu.

ČLANAK 4.16.

Trajanje

1. Ovaj Sporazum sklapa se na neograničeno vrijeme.
2. Stranka EU ili Singapur može pisanim putem obavijestiti drugu stranku o svojoj namjeri da otkaže ovaj Sporazum.
3. Ovaj Sporazum prestaje šest mjeseci nakon obavijesti iz stavka 2., ne dovodeći u pitanje članak 4.17. (Prestanak).
4. U roku od 30 dana od dostavljanja obavijesti iz stavka 2., bilo koja od stranaka može zatražiti savjetovanje o tome treba li otkazivanje pojedinih odredaba ovog Sporazuma početi proizvoditi učinke na datum koji je kasniji od onog predviđenog u stavku 3. Takva savjetovanja počinju u roku od 30 dana od kada stranka dostavi takav zahtjev.

ČLANAK 4.17.

Prestanak

Ako se ovaj Sporazum otkaže u skladu s člankom 4.16. (Trajanje), ovaj Sporazum nastavlja proizvoditi učinke u dodatnom razdoblju od 20 godina od tog datuma u pogledu obuhvaćenih ulaganja ostvarenih prije datuma na koji je ovaj Sporazum otkazan. Ovaj se članak ne primjenjuje ako privremena primjena ovog Sporazuma prestane i ovaj Sporazum ne stupi na snagu.

ČLANAK 4.18.

Pristupanje novih država članica Uniji

1. Unija odmah obavješćuje Singapur o svim zahtjevima za pristupanje trećih zemalja Uniji.
2. Tijekom pregovora između Unije i zemlje kandidatkinje koja želi pristupiti Unija nastoji:
 - (a) dostaviti Singapuru, u mjeri u kojoj je to moguće, sve informacije koje Singapur zatraži o svim pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom; i
 - (b) uzeti u obzir zabrinutost koju je izrazio Singapur.

3. Unija što je prije moguće obavješćuje Singapur o ishodu pregovora o pristupanju sa zemljom kandidatkinjom i obavješćuje Singapur o stupanju na snagu svih pristupanja Uniji.
4. U kontekstu Odbora, i dovoljno unaprijed prije datuma pristupanja treće zemlje Uniji, stranke ispituju moguće učinke takvog pristupanja na ovaj Sporazum. Stranke odlukom Odbora mogu uspostaviti potrebne prilagodbe ili prijelazne aranžmane.
5. Svaka nova država članica Europske unije pristupa ovom Sporazumu polaganjem akta o pristupu ovom Sporazumu kod glavnog tajnika Vijeća Unije i direktora Odjela za Sjevernu Ameriku i Europu singapurskog Ministarstva trgovine i industrije ili kod njihovih sljednika.

ČLANAK 4.19.

Vjerodostojni tekstovi

Ovaj je Sporazum sastavljen u po dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

Sastavljeno u

Za Europsku uniju i njezine države članice

Za Republiku Singapur

**Vijeće
Europske unije**

**Bruxelles, 18. rujna 2018.
(OR. en)**

**7980/18
ADD 1**

**Međuinstitucijski predmet:
2018/0096 (NLE)**

**WTO 84
SERVICES 33
FDI 20
COASI 101**

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: Sporazum o zaštiti ulaganja između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Singapura, s druge strane

IZVLAŠTENJE

Stranke potvrđuju da su suglasne u pogledu sljedećeg:

1. Članak 2.6. (Izvlaštenje) odnosi se na dvije situacije. Prva je izravno izvlaštenje pri kojem se obuhvaćeno ulaganje nacionalizira ili na drugi način izravno izvlašćuje službenim prijenosom vlasništva ili bezuvjetnom pljenidbom. Druga je neizravno izvlaštenje pri kojem mjera ili niz mjera stranke imaju učinak jednakovrijedan izravnom izvlaštenju na način da se njima obuhvaćenom ulagaču bitno uskraćuju temeljna obilježja vlasništva nad njegovim obuhvaćenim ulaganjem, uključujući pravo na uporabu, uživanje i prodaju njegova obuhvaćenog ulaganja, bez službenog prijenosa vlasništva ili bezuvjetne pljenidbe.
2. Za određivanje čini li u određenoj situaciji mjera ili niz mjera stranke neizravno izvlaštenje potrebna je istraga pojedinačnih slučajeva utemeljena na činjenicama u kojoj se, između ostalog, uzimaju u obzir sljedeći čimbenici:
 - (a) gospodarski učinak mjere ili niza mjera i njihovo trajanje, iako sama činjenica da mjera ili niz mjera stranke ima nepovoljan učinak na gospodarsku vrijednost ulaganja ne znači da je došlo do neizravnog izvlaštenja;

- (b) stupanj u kojem se mjerom ili nizom mjera ograničava mogućnost uporabe ili uživanja vlasništva odnosno raspolaganja vlasništvom; i
- (c) priroda mjere ili niza mjera, posebno njihov cilj, kontekst i namjera.

Podrazumijeva se da, osim u rijetkim okolnostima kada je učinak mjere ili niza mjera toliko ozbiljan s obzirom na svrhu da se čini da su te mjere očito pretjerane, nediskriminirajuća mjera ili niz nediskriminirajućih mjera stranke koje su osmišljene i primjenjuju se radi zaštite legitimnih ciljeva javne politike kao što su javno zdravlje, sigurnost i okoliš ne čine neizravno izvlaštenje.

IZVLAŠTENJE ZEMLJIŠTA

1. Neovisno o članku 2.6. (Izvlaštenje), ako je Singapur stranka koja izvlašćuje, za sve mjere izvlaštenja koje se odnose na zemljište, u skladu s definicijama iz Zakona o stjecanju zemljišta (poglavlje 152.)¹, plaća se naknada prema tržišnoj vrijednosti u skladu s navedenim zakonom.
2. Za potrebe ovog Sporazuma sve mjere izvlaštenja u skladu sa Zakonom o stjecanju zemljišta (poglavlje 152.) trebale bi imati javnu svrhu ili s njom biti povezane.

¹ Zakon o stjecanju zemljišta (poglavlje 152.) na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma.

IZVLAŠTENJE I PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Podrazumijeva se da ukidanje, ograničenje ili stvaranje prava intelektualnog vlasništva ne čini izvlaštenje ako je mjera u skladu sa Sporazumom TRIPS i desetim poglavljem (Intelektualno vlasništvo) EUSFTA-e. Nadalje, utvrđenje da mjera nije u skladu sa Sporazumom TRIPS i desetim poglavljem (Intelektualno vlasništvo) EUSFTA-e ne znači da je došlo do izvlaštenja.

JAVNI DUG

1. Ne smije se podnijeti zahtjev u kojem se tvrdi da se restrukturiranjem duga stranke krši obveza iz drugog poglavlja (Zaštita ulaganja) niti se takav zahtjev smije nastaviti ako je već podnesen, u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka), ako je restrukturiranje dogovoreno restrukturiranje u trenutku podnošenja zahtjeva ili postane dogovoreno restrukturiranje nakon tog podnošenja, osim zahtjeva u kojem se tvrdi da se restrukturiranjem krši članak 2.3. (Nacionalni tretman)¹.
2. Neovisno o članku 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu) u okviru trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) te podložno stavku 1. ovog Priloga, ulagač ne smije podnijeti zahtjev na temelju trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) u kojem se tvrdi da se restrukturiranjem duga stranke krši obveza na temelju drugog poglavlja (Zaštita ulaganja) osim članka 2.3. (Nacionalni tretman), ako nije prošlo 270 dana od dana kada je tužitelj podnio pisani zahtjev za savjetovanja u skladu s člankom 3.3. (Savjetovanja) na temelju trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka).

¹ Za potrebe ovog Priloga sama činjenica da se u relevantnom tretmanu razlikuje između ulagača ili ulaganja na temelju legitimnih ciljeva javne politike u kontekstu dužničke krize ili njezine prijetnje ne znači kršenje članka 2.3. (Nacionalni tretman).

3. Za potrebe ovog Priloga:

„dogovoreno restrukturiranje” znači restrukturiranje ili reprogramiranje duga stranke koje je ostvareno i. promjenom ili izmjenom dužničkih instrumenata, kako je predviđeno u skladu s njihovim uvjetima, između ostalog u skladu s pravom primjenjivim na te dužničke instrumente, ili ii. zamjenom duga ili drugim sličnim postupkom u kojem su nositelji najmanje 75 % ukupnog iznosa glavnice neplaćenog duga koji podliježe restrukturiranju pristali na takvu zamjenu duga ili drugi postupak.

„primjenjivo pravo” za dužnički instrument znači pravni i regulatorni okvir pojedine jurisdikcije koji se primjenjuje na taj dužnički instrument.

4. Podrazumijeva se da „dug stranke” uključuje, u slučaju Unije, dug vlade države članice Unije ili vlade u državi članici Unije na središnjoj, regionalnoj ili lokalnoj razini.

SPORAZUMI IZ ČLANKA 4.12.

Sporazumi između država članica Unije i Singapura su:

1. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Republike Bugarske o uzajamnom promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 15. rujna 2003.;
2. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Belgijsko-luksemburške gospodarske unije o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Bruxellesu 17. studenoga 1978.;
3. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Češke Republike o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 8. travnja 1995.;
4. Ugovor između Savezne Republike Njemačke i Republike Singapura o uzajamnom promicanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 3. listopada 1973.;

5. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Francuske Republike o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Parizu 8. rujna 1975.;
6. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Republike Latvije o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 7. srpnja 1998.;
7. Sporazum između Republike Singapura i Republike Mađarske o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 17. travnja 1997.;
8. Sporazum o gospodarskoj suradnji između Vlade Kraljevine Nizozemske i Vlade Republike Singapura, sklopljen u Singapuru 16. svibnja 1972.
9. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Republike Poljske o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Varšavi, Poljskoj 3. lipnja 1993.;
10. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Republike Slovenije o uzajamnom promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 25. siječnja 1999.;

11. Sporazum između Republike Singapura i Republike Slovačke o promicanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 13. listopada 2006.; i
12. Sporazum između Vlade Republike Singapura i Vlade Ujedinjenog Kraljevstva i Sjeverne Irske o promicanju i zaštiti ulaganja, sklopljen u Singapuru 22. srpnja 1975.

**MEHANIZAM MEDIJACIJE
ZA SPOROVE IZMEĐU ULAGAČA I STRANAKA**

ČLANAK 1.

Cilj

Cilj je ovog mehanizma medijacije olakšati pronalazak sporazumnog rješenja sveobuhvatnim i brzim postupkom s pomoću medijatora.

ODJELJAK A

POSTUPAK U OKVIRU MEHANIZMA MEDIJACIJE

ČLANAK 2.

Pokretanje postupka

1. Stranka u sporu u bilo kojem trenutku može zatražiti pokretanje postupka medijacije. Takav zahtjev dostavlja se drugoj stranci pisanim putem.

2. Stranka kojoj je takav zahtjev upućen razmatra ga u dobroj namjeri i odgovara pisanim putem prihvaćajući ili odbijajući zahtjev u roku od 10 dana od primitka.
3. Ako se zahtjev odnosi na bilo koji tretman od strane institucija, tijela ili agencije Unije ili bilo koje države članice Unije, a nije utvrđen tuženik na temelju članka 3.5. (Obavijest o namjeri) stavka 2., zahtjev se upućuje Uniji. Ako Unija prihvati zahtjev, u odgovoru je potrebno navesti hoće li Unija ili predmetna država članica Unije biti stranka u postupku medijacije.¹

ČLANAK 3.

Odabir medijatora

1. Stranke u sporu nastoje se usuglasiti o medijatoru najkasnije u roku od 15 dana nakon primitka odgovora na zahtjev iz članka 2. stavka 2. (Pokretanje postupka) ovog Priloga. Taj dogovor može uključivati imenovanje medijatora s popisa članova Suda utvrđenog u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski Sud).

¹ Podrazumijeva se da, ako se zahtjev odnosi na tretman od strane Unije, stranka u medijaciji jest Unija, a svaka predmetna država članica Unije u potpunosti je uključena u medijaciju. Ako se zahtjev odnosi isključivo na tretman od strane države članice Unije, stranka u medijaciji jest predmetna država članica Unije, osim ako ona zatraži da Unija bude stranka.

2. Ako se stranke u sporu ne mogu dogovoriti o medijatoru u skladu sa stavkom 1., svaka stranka u sporu može zatražiti od predsjednika Suda da odabere medijatora ždrijebom među članovima Suda osnovanog u skladu s člankom 3.9. (Prvostupanjski sud). Predsjednik Suda odabire medijatora u roku od 10 radnih dana od podnošenja zahtjeva jedne od stranaka u sporu.
3. Medijator ne smije biti državljanin nijedne od stranaka, osim ako se stranke u sporu dogovore drugačije.
4. Medijator strankama u sporu na nepristran i transparentan način pomaže razjasniti mjeru i njezine moguće negativne učinke na ulaganja te im pomaže postići sporazumno rješenje.

ČLANAK 4.

Pravila postupka medijacije

1. U roku od 10 dana od imenovanja medijatora stranka u sporu koja je zatražila pokretanje postupka medijacije u pisanom obliku dostavlja medijatoru i drugoj stranci u sporu detaljan opis problema, opisujući posebice djelovanje sporne mjere i njezine negativne učinke na ulaganja. Druga stranka u sporu može u roku od 20 dana od dostave tog podneska u pisanom obliku dostaviti svoje primjedbe na opis problema. Svaka stranka u sporu može u svoj opis problema ili primjedbe na taj opis uključiti sve informacije koje smatra relevantnima.

2. Medijator može odlučiti o najprikladnijem načinu kako razjasniti predmetnu mjeru i njezine moguće negativne učinke na ulaganja. Medijator osobito može organizirati sastanke između stranaka u sporu, savjetovati ih zajedno ili pojedinačno, tražiti pomoć od odgovarajućih stručnjaka i dionika ili se s njima savjetovati te strankama u sporu može pružiti svu dodatnu potporu koju one zatraže. Međutim, prije nego što zatraži pomoć odgovarajućih stručnjaka i dionika ili se s njima savjetuje, medijator se savjetuje sa strankama u sporu.
3. Medijator može ponuditi savjet ili predložiti rješenje na razmatranje strankama u sporu, a one mogu prihvatiti ili odbiti predloženo rješenje ili se mogu dogovoriti o drugačijem rješenju. Međutim, medijator ne smije davati savjete ili primjedbe o tome je li predmetna mjera usklađena s drugim poglavljem (Zaštita ulaganja).
4. Postupak medijacije provodi se na području stranke u sporu kojoj je zahtjev upućen ili, na temelju dogovora, na bilo kojem drugom mjestu ili na bilo koji drugi način.
5. Stranke u sporu nastoje postići sporazumno rješenje u roku od 60 dana od imenovanja medijatora. U očekivanju konačnog sporazuma stranke u sporu mogu razmotriti moguća privremena rješenja.
6. Sporazumna rješenja moraju se objaviti. Međutim, verzija koja je objavljena ne smije sadržavati informacije koje je stranka u sporu označila kao povjerljive.

7. Postupak medijacije je završen:

- (a) kada stranke u sporu donesu sporazumno rješenje, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum donošenja;
- (b) kada stranke u sporu u bilo kojoj fazi postupka medijacije postignu dogovor, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum postizanja tog dogovora;
- (c) pisanom izjavom medijatora, nakon savjetovanja sa strankama u sporu, da daljnji naponi medijacije ne bi imali učinka, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum te izjave; ili
- (d) pisanom izjavom jedne od stranaka u sporu nakon proučavanja sporazumnih rješenja u okviru postupka medijacije i nakon razmatranja svih savjeta te predloženih rješenja medijatora, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum te izjave.

ODJELJAK B

PROVEDBA

ČLANAK 5.

Provedba sporazumnog rješenja

1. Ako su se stranke u sporu dogovorile o rješenju, svaka stranka u sporu poduzima mjere potrebne za provedbu sporazumnog rješenja unutar dogovorenog razdoblja.
2. Stranka u sporu koja provodi mjeru obavješćuje drugu stranku u sporu pisanim putem o svim koracima ili mjerama poduzetima za provedbu sporazumnog rješenja.
3. Na zahtjev stranaka u sporu medijator pisanim putem strankama u sporu dostavlja nacrt činjeničnog izvješća sa sažetkom: i. sporne mjere u tim postupcima; ii. provedenih postupaka i iii. svih sporazumnih rješenja koja su postignuta kao konačni ishod tih postupaka, uključujući moguća privremena rješenja. Strankama u sporu medijator daje na raspolaganje 15 dana za podnošenje primjedbi na nacrt izvješća. Nakon razmatranja primjedbi stranaka u sporu koje su dostavljene u navedenom roku, medijator u roku od 15 dana pisanim putem dostavlja konačno činjenično izvješće strankama u sporu. Konačno činjenično izvješće ne smije sadržavati nikakvo tumačenje ovog Sporazuma.

ODJELJAK C

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 6.

Odnos s rješavanjem sporova

1. Postupak medijacije nije namijenjen da služi kao osnova za postupke rješavanja sporova iz ovog Sporazuma ili iz bilo kojeg drugog sporazuma. Stranka u sporu ne smije se oslanjati na, niti uvoditi kao dokaz u takvim postupcima rješavanja sporova, niti bilo koje drugo sudbeno tijelo, sud ili arbitražno vijeće smije uzimati u obzir:
 - (a) stajališta koja je stranka u sporu zauzimala u postupku medijacije;
 - (b) činjenicu da je stranka u sporu izrazila svoju spremnost prihvatiti rješenje za mjeru koja je predmetom medijacije; ili
 - (c) savjete ili prijedloge medijatora.
2. Mehanizmom medijacije ne dovodi se u pitanje pravni položaj stranaka i stranaka u sporu na temelju trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka) ili odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama).

3. Ne dovodeći u pitanje članak 4. (Pravila postupka medijacije) stavak 6. ovog Priloga, i ako se stranke u sporu nisu dogovorile drugačije, povjerljivi su svi koraci u postupku medijacije, uključujući sve savjete koji se mogu dati ili rješenja koja se mogu predložiti. Međutim, svaka stranka u sporu može javnosti otkriti da je medijacija u tijeku.

ČLANAK 7.

Rokovi

Stranke u sporu mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz ovog Priloga.

ČLANAK 8.

Troškovi

1. Stranke u sporu same snose vlastite troškove koji proizlaze iz sudjelovanja u postupku medijacije.

2. Stranke u sporu ravnomjerno snose organizacijske troškove, uključujući honorar za medijatora i naknadu troškova medijatoru. Honorar za medijatore i naknada troškova medijatorima u skladu su s onima utvrđenima u skladu s pravilom 14. stavkom 1. Administrativnih i financijskih pravila Konvencije ICSID-a koji su na snazi na datum početka medijacije.

KODEKS PONAŠANJA ZA ČLANOVE SUDA,
ŽALBENOG SUDA I MEDIJATORE

Definicije

1. U ovom Kodeksu ponašanja:

„član” znači član Suda ili član Žalbenog suda osnovanog u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka);

„medijator” znači osoba koja vodi postupak medijacije u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom A (Rješavanje sporova između ulagača i stranaka);

„kandidat” znači osoba koja se uzima u obzir pri odabiru člana;

„pomoćnik” znači osoba koja, u okviru mandata člana, obavlja istraživanje ili pomaže članu; i

„osoblje”, u odnosu na člana, znači osobe koje postupaju pod vodstvom i nadzorom tog člana, osim pomoćnikâ.

Odgovornosti u okviru postupka

2. Svaki kandidat i član izbjegava nedoličnost i dojam nedoličnosti, neovisan je i nepristran, izbjegava izravne i neizravne sukobe interesa te poštuje visoke standarde ponašanja radi očuvanja integriteta i nepristranosti mehanizma za rješavanje sporova. Članovi ne smiju primati upute od nijedne organizacije ili vlade u vezi s pitanjima koja razmatra Sud ili Žalbeni sud. Bivši članovi moraju ispunjavati obveze utvrđene u stavcima od 15. do 21. ovog Kodeksa ponašanja.

Obveze otkrivanja informacija

3. Prije imenovanja članom kandidat strankama mora otkriti svaki prošli ili sadašnji interes, odnos ili pitanje koji bi mogli utjecati na njegovu neovisnost ili nepristranost ili koji bi mogli opravdano stvoriti dojam neprimjerenog ponašanja ili pristranosti. U tu svrhu kandidat ulaže sve opravdane napore kako bi utvrdio sve takve interese, odnose i pitanja.
4. Član priopćuje strankama u sporu i stranci Sporazuma koja nije stranka u sporu pitanja povezana sa stvarnim ili potencijalnim povredama ovog Kodeksa ponašanja.

5. Članovi u svakom trenutku nastavljaju poduzimati sve opravdane napore kako bi saznali za sve interese, odnose ili pitanja iz stavka 3. ovog Kodeksa te ih otkrivaju. Obveza otkrivanja informacija trajna je dužnost kojom se od člana zahtijeva da otkrije, čim za njih sazna, sve takve interese, odnose ili pitanja koji mogu nastati u bilo kojoj fazi postupka. Član takve interese, odnose i pitanja otkriva na način da o njima u pisanom obliku obavješćuje stranke u sporu i stranku Sporazuma koja nije stranka u sporu, kako bi ih stranke razmotrile.

Dužnosti članova

6. Član svoje dužnosti tijekom cijelog postupka obavlja temeljito i žurno, pravedno i savjesno.
7. Član razmatra samo ona pitanja koja se postave tijekom postupka i koja su potrebna za odluku, i tu dužnost ne prenosi na druge osobe.
8. Član poduzima sve potrebne korake kako bi svoje pomoćnike i osoblje upoznao sa stavcima 2., 3., 4., 5., 19., 20. i 21. ovog Kodeksa ponašanja te kako bi ih oni poštovali.
9. Član ne uspostavlja *ex parte* kontakte u vezi s postupkom.

Neovisnost i nepristranost članova

10. Član mora biti neovisan i nepristran, mora izbjegavati stvaranje dojma pristranosti ili nedoličnosti te na njega ne smije utjecati vlastiti interes, pritisak izvana, politički interesi, zahtjevi javnosti, lojalnost stranci u sporu ili stranci Sporazuma koja nije stranka u sporu ili strah od kritike.
11. Član ne smije, izravno ili neizravno, preuzeti bilo kakve obveze ni prihvatiti bilo kakve koristi koje bi na bilo koji način utjecali, ili stvarali dojam da utječu, na pravilno obavljanje njegovih dužnosti.
12. Član ne smije koristiti svoj položaj na Sudu za ostvarivanje bilo kakvih osobnih ili privatnih interesa te izbjegava radnje koje bi mogle stvoriti dojam da se druge osobe nalaze u posebnom položaju s kojeg mogu utjecati na njega.
13. Član ne smije dopustiti da financijski, poslovni, profesionalni, obiteljski ili društveni odnosi ili odgovornosti utječu na njegovo ponašanje ili prosuđivanje.
14. Član mora izbjegavati stupanje u odnose ili stjecanje financijskih interesa, koji bi mogli utjecati na njegovu nepristranost ili bi mogli opravdano stvoriti dojam neprimjerenog ponašanja ili pristranosti.

Obveze bivših članova

15. Svi bivši članovi moraju izbjegavati radnje koje mogu stvoriti dojam da su bili pristrani prilikom obavljanja svojih dužnosti ili da su imali bilo kakve koristi od odluke ili presude Suda ili Žalbenog suda.
16. Ne dovodeći u pitanje članak 3.9. (Prvostupanjski sud) stavak 5. i članak 3.10. (Žalbeni sud) stavak 4., članovi se obvezuju da nakon isteka svojih mandata ni na koji način neće biti uključeni:
 - (a) u ulagačke sporove koji su prije isteka njihovih mandata bili u tijeku pred Sudom ili Žalbenim sudom;
 - (b) u ulagačke sporove koji su izravno i jasno povezani sa sporovima, između ostalog u završene sporove, u kojima su sudjelovali kao članovi Suda ili Žalbenog suda.
17. Članovi se obvezuju da u razdoblju od tri godine nakon isteka svojih mandata neće djelovati kao zastupnici bilo koje od stranaka u sporu u ulagačkim sporovima pred Sudom ili Žalbenim sudom.

18. Ako predsjednik Suda ili predsjednik Žalbenog suda bude obaviješten ili na drugi način sazna da je bivši član Suda odnosno Žalbenog suda navodno prekršio obveze utvrđene u stavcima od 15. do 17., predsjednik preispituje to pitanje i bivšem članu omogućuje priliku za saslušanje. Ako se nakon provjere navodno kršenje potvrdi, predsjednik obavješćuje:
- (a) stručno tijelo ili drugu takvu instituciju s kojom je bivši član povezan;
 - (b) stranke; i
 - (c) predsjednika bilo kojeg drugog relevantnog suda za ulaganja ili žalbenog suda.

Predsjednik Suda ili predsjednik Žalbenog suda objavljuje sve svoje nalaze u skladu s ovim stavkom.

Povjerljivost

19. Nijedan sadašnji ni bivši član ne smije nikada otkriti ili upotrijebiti informacije koje nisu za javnost, a tiču se postupka ili su dobivene tijekom postupka, osim za potrebe tog postupka, te posebno ne smije otkriti ili upotrijebiti takve informacije kako bi ostvario osobnu korist ili korist za druge osobe ili kako bi utjecao na interese drugih osoba.
20. Član ne smije otkriti odluku ili pravorijek ili njihove dijelove prije njihove objave u skladu s Prilogom 8.

21. Član ili bivši član nikada ne smije otkriti vijećanja Suda ili Žalbenog suda ili stajalište bilo kojeg člana u pogledu vijećanja.

Troškovi

22. Svaki član vodi evidenciju o vremenu koje je posvetio postupku i troškovima koji su mu nastali te o tome podnosi konačni račun.

Medijatori

23. Pravila opisana u ovom Kodeksu ponašanja koja se odnose na članove ili bivše članove primjenjuju se *mutatis mutandis* na medijatore.

Savjetodavni odbor

24. Predsjedniku Suda i predsjedniku Žalbenog suda pomaže po jedan savjetodavni odbor sastavljen od odgovarajućeg potpredsjednika i najstarijeg člana Suda, odnosno Žalbenog suda radi osiguravanja pravilne primjene ovog Kodeksa ponašanja, članka 3.11. (Etičke norme) i izvršenja bilo koje druge zadaće, ako je tako predviđeno.

**PRAVILA O JAVNOM PRISTUPU DOKUMENTIMA,
RASPRAVAMA I MOGUĆNOSTI
TREĆIH OSOBA DA DOSTAVLJAJU PODNESKE**

ČLANAK 1.

1. Podložno člancima 2. i 4. ovog Priloga, nakon što primi sljedeće dokumente tuženik ih odmah dostavlja stranci Sporazuma koja nije stranka u sporu te depozitaru iz članka 5. ovog Priloga, koji će ih staviti na raspolaganje javnosti:
 - (a) zahtjev za savjetovanje iz članka 3.3. (Savjetovanja) stavka 1.;
 - (b) obavijest o namjeri iz članka 3.5. (Obavijest o namjeri) stavka 1.;
 - (c) utvrđivanje tuženika iz članka 3.5. (Obavijest o namjeri) stavka 2.;
 - (d) podnesak zahtjeva iz članka 3.6. (Podnošenje zahtjeva Sudu);

- (e) pismena, podneske i dopise koje stranka u sporu dostavlja Sudu, stručna izvješća i sve pisane podneske dostavljene u skladu s člankom 3.17. (Stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu) i člankom 3. ovog Priloga;
 - (f) zapisnike ili transkripte rasprava, ako su dostupni; i
 - (g) naloge, pravorijske i odluke Suda ili, prema potrebi, predsjednika ili potpredsjednika Suda.
2. Podložno iznimkama navedenima u članku 4. ovog Priloga, Sud može odlučiti, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev bilo koje osobe, te nakon savjetovanja sa strankama u sporu, hoće li i na koji će način staviti na raspolaganje bilo koje druge dokumente koji nisu obuhvaćeni stavkom 1., a dostavljeni su Sudu ili ih je Sud izdao. To može uključivati, primjerice, omogućivanje dostupnosti takvih dokumenata na određenoj lokaciji ili putem depozitara iz članka 5. ovog Priloga.

ČLANAK 2.

Sud provodi rasprave otvorene za javnost i određuje odgovarajuće logističke mjere, uz savjetovanje sa strankama u sporu. Međutim, svaka stranka u sporu koja na raspravi namjerava upotrijebiti informacije koje su označene kao zaštićene o tome obavješćuje Sud. Sud donosi odgovarajuće mjere kako bi te informacije zaštitio od otkrivanja.

ČLANAK 3.

1. Sud nakon savjetovanja sa strankama u sporu može osobi koja nije ni stranka u sporu te nije ni stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu (dalje u tekstu „treća osoba”) dopustiti da podnese pisani podnesak Sudu o pitanju koje je obuhvaćeno sporom.
2. Treća osoba koja želi dostaviti podnesak podnosi zahtjev Sudu i dostavlja sljedeće informacije u pisanom obliku i na jeziku postupka, sažeto i na onolikom broju stranica stranica koji može utvrditi Sud:
 - (a) opis treće osobe, uključujući, prema potrebi, njezino članstvo i pravni status (npr. trgovinska udruga ili druga nevladina organizacija), njezine opće ciljeve, prirodu njezinih djelatnosti i svaku matičnu organizaciju, između ostalog svaku organizaciju koja izravno ili neizravno kontrolira treću osobu;
 - (b) otkrivanje svih izravnih ili neizravnih veza koje treća osoba ima s bilo kojom strankom u sporu;
 - (c) informacije o svakoj vladi, osobi ili organizaciji koja je pružila bilo kakvu financijsku ili drugu pomoć u pripremi podneska ili je pružila znatnu pomoć trećoj osobi tijekom bilo koje od dvije godine koje prethode podnošenju zahtjeva treće osobe u skladu s ovim člankom (npr. financiranje oko 20 posto svojeg ukupnog poslovanja godišnje);

- (d) opis prirode interesa te treće osobe za postupak; i
 - (e) utvrđivanje specifičnih činjeničnih ili pravnih pitanja u postupku na koje se treća osoba želi osvrnuti u svojem pisanom podnesku.
3. Pri utvrđivanju hoće li dopustiti takav podnesak, Sud u obzir uzima, između ostalog, sljedeće:
- (a) ima li treća osoba značajan interes u postupku; i
 - (b) u kojoj bi se mjeri podneskom pomoglo Sudu pri utvrđivanju činjeničnog ili pravnog pitanja povezanog s postupkom time što bi se omogućili perspektiva, određeno znanje ili uvid, koji su različiti od onih koje imaju stranke u sporu.
4. Podnesak koji dostavlja treća osoba:
- (a) mora imati datum i potpis osobe koja dostavlja podnesak u ime treće osobe;
 - (b) mora biti sažet i ne prelaziti broj stranica koji je odobrio Sud;
 - (c) u njemu se mora precizno navesti stajalište treće osobe u pogledu pitanja; i
 - (d) mora se baviti isključivo pitanjima koja su obuhvaćena sporom.

5. Sud osigurava da se takvim podnescima ne ometa ili neopravdano ne opterećuje postupak te da se njima nepravedno nijedna od stranaka u sporu ne stavlja u lošiji položaj. Sud prema potrebi može donijeti primjerene postupke za upravljanje s više podnesaka.
6. Sud osigurava da se strankama u sporu omogući razumna prilika da se očituju u pogledu svakog podneska treće osobe.

ČLANAK 4.

1. Povjerljive ili zaštićene informacije, kako su definirane u stavku 2., koje su utvrđene u skladu s ovim člankom, ne stavljaju se na raspolaganje javnosti.
2. Povjerljive ili zaštićene informacije sastoje se od:
 - (a) povjerljivih poslovnih informacija;
 - (b) informacija koje su na temelju ovog Sporazuma zaštićene od stavljanja na raspolaganje javnosti;
 - (c) informacija koje su zaštićene od stavljanja na raspolaganje javnosti na temelju prava tuženika u slučaju informacija tuženika te u slučaju drugih informacija, informacija koje su zaštićene od stavljanja na raspolaganje javnosti na temelju svih zakona ili pravila za koje Sud utvrdi da su primjenjivi na otkrivanje takvih informacija.

3. Ako je dokument, osim naloga ili odluke Suda, potrebno staviti na raspolaganje javnosti na temelju članka 1. stavka 1. ovog Priloga, stranka u sporu, stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu ili treća osoba koja dostavlja dokument u trenutku dostave dokumenta:
 - (a) navodi tvrdi li da dokument sadržava informacije koje moraju biti zaštićene od objave;
 - (b) jasno označava informacije u trenutku dostave Sudu; i
 - (c) odmah ili u roku koji odredi Sud, dostavlja redigiranu verziju dokumenta koja ne sadržava takve informacije.
4. Ako je dokument, osim naloga ili odluke Suda, potrebno staviti na raspolaganje javnosti u skladu s odlukom Suda na temelju članka 1. stavka 2. ovog Priloga, stranka u sporu, stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu ili treća osoba koja je dostavila dokument u roku od 30 dana od odluke Suda da se dokument stavi na raspolaganje javnosti, navodi tvrdi li da dokument sadržava informacije koje moraju biti zaštićene od otkrivanja i dostavlja redigiranu verziju dokumenta koja ne sadržava navedene informacije.
5. Ako se na temelju stavka 4. predloži izrada redigirane verzije, svaka stranka u sporu, osim osobe koja je dostavila predmetni dokument može podnijeti prigovor na predloženu izradu redigirane verzije ili predložiti da se dokument redigira drugačije. Svaki takav prigovor ili protuprijedlog mora se podnijeti u roku od 30 dana od primitka predloženog redigiranog dokumenta.

6. Ako je nalog, odluku ili pravorijek Suda potrebno staviti na raspolaganje javnosti na temelju članka 1. stavka 1. ovog Priloga, Sud svim strankama u sporu omogućuje da predaju podneske o tome u kojoj mjeri dokument sadržava informacije koje moraju biti zaštićene od objavljivanja i da predlože izradu redigirane verzije dokumenta radi sprečavanja objavljivanja navedenih informacija.
7. Sud odlučuje o svim pitanjima koja se odnose na predloženu izradu redigirane verzije dokumenata iz stavaka od 3. do 6. te u okviru svoje diskrecijske ovlasti odlučuje u kojoj bi mjeri trebalo redigirati sve informacije sadržane u dokumentima koje je potrebno staviti na raspolaganje javnosti.
8. Ako Sud odluči da u dokumentu nije potrebno redigirati informacije na temelju stavaka od 3. do 6. ili da ne bi trebalo spriječiti stavljanje dokumenta na raspolaganje javnosti, stranka u sporu, stranka Sporazuma koja nije stranka u sporu ili treća osoba koja je dobrovoljno dostavila dokument u spis može u roku od 30 dana nakon odluke Suda:
 - (a) povući cijeli dokument ili dio dokumenta koji sadržava takve informacije iz spisa postupka; ili
 - (b) ponovno dostaviti dokument u obliku koji je u skladu s oblikom koji je odredio Sud.

9. Svaka stranka u sporu koja namjerava na raspravi upotrijebiti informacije za koje tvrdi da su povjerljive ili zaštićene informacije o tome obavješćuje Sud. Nakon savjetovanja sa strankama u sporu, Sud odlučuje je li te informacije potrebno zaštititi i poduzima mjere radi sprečavanja javnog objavljivanja svih zaštićenih informacija u skladu s člankom 2. ovog Priloga.
10. Javnosti se ne stavljaju na raspolaganje one informacije koje bi, ako se javno objave, ugrozile integritet postupka rješavanja spora kako je određeno u skladu sa stavkom 11.
11. Sud može, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev stranke u sporu, nakon savjetovanja sa strankama u sporu, kad god je to moguće, poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se ograničilo ili odgodilo objavljivanje informacija ako bi se takvim objavljivanjem ugrozio integritet postupka rješavanja spora:
 - (a) jer bi se time moglo otežati prikupljanje ili predlaganje dokaza; ili
 - (b) jer bi to moglo dovesti do zastrašivanja svjedoka, odvjetnika stranaka u sporu ili članova Suda; ili
 - (c) u usporedivim izvanrednim okolnostima.

ČLANAK 5.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda, putem tajništva UNCITRAL-a, djeluje kao depozitar i javnosti stavlja na raspolaganje informacije u skladu s ovim Prilogom.

ČLANAK 6.

Ako je u ovom Prilogu predviđeno da Sud može ostvarivati pravo diskrecije, Sud prilikom ostvarivanja toga prava uzima u obzir:

- (a) javni interes u pogledu transparentnosti rješavanja ulagačkog spora na temelju ugovora i predmetnog postupka; i
 - (b) interes stranaka u sporu u pogledu pravednog i učinkovitog rješavanja njihova spora.
-

PRAVILNIK O ARBITRAŽI

Opće odredbe

1. U odjeljku B (Rješavanje sporova među strankama) trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) i u okviru ovog Priloga:

„savjetnik” znači osoba koju je stranka ovlastila da je savjetuje ili da joj pomaže u vezi s postupkom arbitražnog vijeća;

„arbitar” znači član arbitražnog vijeća osnovanog na temelju članka 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća);

„pomoćnik” znači osoba koja u okviru mandata arbitra obavlja istraživanja za arbitra ili pomaže arbitru;

„stranka koja je izjavila prigovor” znači bilo koja stranka koja zahtijeva osnivanje arbitražnog vijeća na temelju članka 3.28. (Pokretanje arbitražnog postupka);

„stranka protiv koje je izjavljen prigovor” znači stranka koja navodno krši odredbe iz članka 3.25. (Područje primjene);

„arbitražno vijeće” znači vijeće osnovano na temelju članka 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća);

„predstavnik stranke” znači zaposlenik ili bilo koja osoba koju je imenovalo ministarstvo, vladina agencija ili bilo koje drugi javni subjekt stranke koji zastupa tu stranku u sporu na temelju ovog Sporazuma.

2. Ovaj Prilog primjenjuje se na postupke rješavanja sporova na temelju trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama), osim ako se stranke dogovore drukčije.
3. Stranka protiv koje je izjavljen prigovor zadužena je za logističko upravljanje postupcima rješavanja sporova, a posebno za organizaciju rasprava, osim ako se dogovori drukčije. Stranke ravnomjerno snose organizacijske troškove, uključujući troškove arbitara.

Obavijesti

4. Stranke i arbitražno vijeće šalju sve zahtjeve, obavijesti, pisane podneske i ostale dokumente elektronskom poštom, uz kopiju koja se istoga dana šalje putem telefaksa, preporučenom poštom, po dostavljaču, dostavom s povratnicom ili nekim drugim telekomunikacijskim sredstvom kojim je moguće dokazati slanje. Osim ako nije drukčije dokazano, smatra se da je poruka poslana elektronskom poštom primljena na dan slanja.

5. Svaka stranka šalje elektronsku kopiju svakog svojeg pisanog podneska kao i replika svakom arbitru i istodobno drugoj stranci. Također se prilaže kopija dokumenta u tiskanom obliku.
6. Sve obavijesti upućuju se glavnom direktoru Glavne uprave za trgovinu Europske komisije, odnosno direktoru Uprave za Sjevernu Ameriku i Europu singapurskog Ministarstva za trgovinu i industriju.
7. Manje administrativne pogreške u zahtjevima, obavijestima, pisanim podnescima i ostalim dokumentima u vezi s postupkom arbitražnog vijeća mogu se, ako se druga stranka tomu ne usprotivi, ispraviti dostavom novog dokumenta u kojem su jasno navedene promjene.
8. Ako posljednji dan za dostavu dokumenta pada na državni praznik u Singapuru ili u Uniji, dokument se može dostaviti idućeg radnog dana.

Početak arbitraže

9. (a) Ako se, u skladu s člankom 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća) ili s pravilima 21., 23. ili 50. ovog Priloga, arbitri biraju ždrijebom, predstavnici obiju stranaka imaju pravo prisustvovati izvlačenju ždrijeba.

- (b) Ako se ne dogovore drukčije, stranke se sastaju s arbitražnim vijećem u roku od sedam dana od njegova osnivanja kako bi se utvrdila pitanja koja stranke i arbitražno vijeće smatraju primjerenima, uključujući honorar koji se isplaćuje i troškove koji se naknađuju arbitrima. Arbitri i predstavnici stranaka mogu na takvim sastancima sudjelovati putem telefona ili videokonferencije.
10. (a) Osim ako se stranke dogovore drukčije u roku od sedam dana od datuma osnivanja arbitražnog vijeća, arbitražno vijeće ima sljedeći mandat:
- „s obzirom na relevantne odredbe Sporazuma, ispitati pitanje iz zahtjeva za osnivanje arbitražnog vijeća koji je podnesen u skladu s člankom 3.28.; s pomoću pravnih i/ili činjeničnih nalaza te navodeći razloge za njih, odlučiti o sukladnosti predmetne mjere s odredbama iz članka 3.25.; i donijeti odluku u skladu s člancima 3.31. i 3.32.”.
- (b) Ako su se stranke dogovorile o mandatu arbitražnog vijeća, one o tom dogovoru odmah obavješćuju arbitražno vijeće.

Početni podnesci

11. Stranka koja je izjavila prigovor dostavlja svoj početni pisani podnesak najkasnije 20 dana nakon datuma osnivanja arbitražnog vijeća. Stranka protiv koje je izjavljen prigovor dostavlja svoj pisani protupodnesak najkasnije 20 dana nakon datuma primitka početnog pisanog podneska.

Rad arbitražnih vijeća

12. Predsjednik arbitražnog vijeća predsjedava svim sastancima arbitražnog vijeća. Arbitražno vijeće može predsjedniku prenijeti ovlast za donošenje administrativnih i postupovnih odluka.
13. Osim ako u trećem poglavlju (Rješavanje sporova) odjeljku B (Rješavanje sporova među strankama) nije drukčije određeno, arbitražno vijeće može obavljati svoje aktivnosti putem svih sredstava komunikacije, između ostalog telefonom, slanjem telefaksa ili računalnim vezama.
14. Samo arbitri smiju sudjelovati u vijećanjima arbitražnog vijeća, ali arbitražno vijeće može svojim pomoćnicima dopustiti da budu prisutni prilikom tih vijećanja.
15. Izrada svih odluka u isključivoj je nadležnosti arbitražnog vijeća i ne može se delegirati.
16. Ako se pojavi postupovno pitanje koje nije obuhvaćeno trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom B (Rješavanje sporova među strankama) i njegovim prilogima, arbitražno vijeće može, nakon savjetovanja sa strankama, donijeti odgovarajući postupak koji je usklađen s tim odredbama.
17. Ako arbitražno vijeće smatra da je potrebno izmijeniti rokove koji se primjenjuju u postupku ili da je potrebna bilo kakva druga postupovna ili administrativna prilagodba, ono obavješćuje stranke u pisanom obliku o razlozima izmjene odnosno prilagodbe te o potrebnom roku ili o potrebnoj prilagodbi.

Zamjena

18. Ako arbitar ne može sudjelovati u postupku, odstupi s dužnosti ili mora biti zamijenjen, bira se zamjenski arbitar u skladu s člankom 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća).
19. Ako stranka smatra da bi arbitra trebalo zamijeniti zbog toga što ne poštuje zahtjeve Kodeksa ponašanja u skladu s Prilogom 11. (dalje u tekstu „Kodeks ponašanja”), ta stranka o tome obavješćuje drugu stranku u roku od 15 dana od trenutka kada je saznala za okolnosti koje ukazuju na arbitrovo nepoštovanje Kodeksa ponašanja.
20. Ako stranka smatra da arbitar, koji nije predsjednik, ne poštuje zahtjeve Kodeksa ponašanja, stranke se savjetuju i, ako se tako dogovore, zamjenjuju arbitra i biraju zamjenskog arbitra u skladu s postupkom utvrđenim u članku 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća).
21. Ako se stranke ne uspiju dogovoriti u pogledu potrebe za zamjenom arbitra, svaka stranka može zatražiti da se to pitanje uputi predsjedniku arbitražnog vijeća čija će odluka biti konačna.

Ako na temelju takvog zahtjeva predsjednik utvrdi da arbitar nije poštovao zahtjeve Kodeksa ponašanja, bira se novi arbitar.

Stranka koja je odabrala arbitra kojeg je potrebno zamijeniti bira jednog arbitra među preostalim odgovarajućim osobama s popisa utvrđenog na temelju članka 3.44. (Popisi arbitara) stavka 2. Ako stranka ne odabere arbitra u roku od pet dana od utvrđenja predsjednika arbitražnog vijeća, arbitra ždrijebom bira predsjednik Odbora ili njegov zamjenik, među preostalim odgovarajućim osobama s popisa utvrđenog na temelju članka 3.44. (Popisi arbitara) stavka 2., u roku od 10 dana od utvrđenja predsjednika arbitražnog vijeća.

Ako popis predviđen u članku 3.44. (Popisi arbitara) stavku 2. nije utvrđen u roku koji se zahtijeva na temelju članka 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća) stavka 4., stranka koja je odabrala arbitra kojeg je potrebno zamijeniti ili, ako ta stranka ne uspije, predsjednik Odbora ili njegov zamjenik biraju arbitra u roku od pet dana od utvrđenja predsjednika arbitražnog vijeća:

- (a) među preostalim odgovarajućim osobama koje je predložila druga stranka u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2., ako ta stranka nije predložila osobe; ili
- (b) među osobama koje je stranka predložila u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2., ako se stranke nisu uspjele dogovoriti o popisu imena u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2.

22. Ako stranka smatra da predsjednik arbitražnog vijeća ne poštuje zahtjeve Kodeksa ponašanja, stranke se savjetuju i, ako se tako dogovore, zamjenjuju predsjednika i biraju zamjenskog predsjednika u skladu s postupkom utvrđenim u članku 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća).
23. Ako se stranke ne uspiju dogovoriti u pogledu potrebe za zamjenom predsjednika arbitražnog vijeća, svaka stranka može zatražiti da se to pitanje uputi neutralnoj trećoj osobi. Ako se stranke ne mogu dogovoriti o neutralnoj trećoj osobi, to se pitanje upućuje jednom od preostalih članova s popisa iz članka 3.44. (Popisi arbitara) stavka 1. Predsjednik Odbora ili njegov zamjenik ždrijebom izvlači ime te osobe. Odluka te osobe o potrebi zamjene predsjednika arbitražnog vijeća konačna je.

Ako ta osoba odluči da prvotno izabrani predsjednik arbitražnog vijeća nije poštovao zahtjeve Kodeksa ponašanja, stranke se dogovaraju o zamjeni. Ako se stranke ne uspiju dogovoriti o novom predsjedniku arbitražnog vijeća, predsjednik Odbora ili njegov zamjenik ždrijebom bira novog predsjednika među preostalim članovima s popisa iz članka 3.44. (Popisi arbitara) stavka 1. S popisa preostalih članova isključuje se, kada je to relevantno, osobu koja je odlučila da prvotno izabrani predsjednik nije poštovao zahtjeve Kodeksa ponašanja. Novi predsjednik bira se u roku od pet dana od kada je utvrđena potreba za zamjenom predsjednika.

24. Postupci arbitražnog vijeća suspendiraju se u razdoblju tijekom kojeg se provode postupci predviđeni u pravilima 18., 19., 20., 21., 22. i 23. ovog Priloga.

Rasprave

25. Predsjednik određuje datum i sat održavanja rasprave u savjetovanju sa strankama i drugim arbitrima, te to potvrđuje strankama u pisanom obliku. Stranka zadužena za logističko upravljanje postupcima također javno objavljuje tu informaciju, osim ako je rasprava zatvorena za javnost. Osim ako se jedna od stranaka tome usprotivi, arbitražno vijeće može odlučiti da ne sazove raspravu.
26. Osim ako se stranke dogovore drukčije, ako je stranka koja je izjavila prigovor Singapur, rasprava se održava u Bruxellesu, a ako je stranka koja je izjavila prigovor Unija, rasprava se održava u Singapuru.
27. Ako se stranke slože s time, arbitražno vijeće može sazvati dodatne rasprave.
28. Svi arbitri moraju biti prisutni u svakom trenutku svake rasprave.
29. Bez obzira na to jesu li postupci otvoreni za javnost, sljedeće osobe mogu prisustvovati raspravi:
- (a) predstavnici stranaka;
 - (b) savjetnici stranaka;

(c) administrativno osoblje, tumači, prevoditelji i zapisničari; i

(d) pomoćnici arbitara.

Arbitražnom vijeću mogu se obraćati samo predstavnici i savjetnici stranaka.

30. Svaka stranka najkasnije pet dana prije datuma održavanja rasprave dostavlja arbitražnom vijeću i istodobno drugoj stranci popis imena osoba koje će iznositi usmene argumente na raspravi u ime te stranke te popis imena drugih predstavnika ili savjetnika koji će prisustvovati raspravi.
31. Rasprave arbitražnog vijeća otvorene su za javnost, osim ako stranke odluče da su rasprave djelomično ili potpuno zatvorene za javnost. Kada su rasprave otvorene za javnost, osim ako stranke odluče drukčije, primjenjuje se sljedeće:
- (a) javno praćenje odvija se putem simultanog zatvorenog sustava televizijskog emitiranja u odvojenoj sobi za praćenje koja se nalazi na mjestu održavanja arbitraže;
 - (b) za javno praćenje rasprava potrebna je registracija;
 - (c) u sobi za praćenje nisu dopušteni audio i video snimanje, kao ni fotografiranje;
 - (d) arbitražno vijeće ima pravo zatražiti da se rasprava održi na zatvorenoj sjednici kako bi rješilo pitanja koja se odnose na povjerljive informacije.

Arbitražno vijeće održava zatvorenu sjednicu ako podnesci i argumenti stranke sadržavaju povjerljive informacije. Iznimno, arbitražno vijeće ima pravo u bilo kojem trenutku provesti raspravu na zatvorenoj sjednici, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev bilo koje od stranaka.

32. Arbitražno vijeće vodi raspravu na sljedeći način, osiguravajući jednako vrijeme stranci koja je izjavila prigovor i stranci protiv koje je izjavljen prigovor:

Podnesci

- (a) podnesak stranke koja je izjavila prigovor;
- (b) protupodnesak stranke protiv koje je izjavljen prigovor.

Replike

- (a) replika stranke koja je izjavila prigovor;
- (b) protureplika stranke protiv koje je izjavljen prigovor.

33. Arbitražno vijeće može u bilo kojem trenutku tijekom rasprave postaviti pitanja svakoj od stranaka.
34. Arbitražno vijeće osigurava da se zapisnik sa svake rasprave u najkraćem mogućem roku izradi i dostavi strankama.

35. Svaka stranka može arbitražnom vijeću i istodobno drugoj stranci u roku od 10 dana od datuma održavanja rasprave dostaviti dopunski pisani podnesak o svakom pitanju koje se pojavilo tijekom rasprave.

Pitanja u pisanom obliku

36. Arbitražno vijeće može u bilo kojem trenutku tijekom rasprave uputiti pitanja u pisanom obliku jednoj stranci ili objema strankama. Svaka stranka dobiva primjerak svih pitanja u pisanom obliku koje je postavilo arbitražno vijeće.
37. Svaka stranka arbitražnom vijeću i istodobno drugoj stranci dostavlja u pisanom obliku primjerak svojih odgovora na pitanja arbitražnog vijeća. Svaka stranka ima mogućnost dostaviti svoje primjedbe u pisanom obliku na odgovor druge stranke u roku od pet dana od datuma primitka.

Povjerljivost

38. Kada se rasprava arbitražnog vijeća održava na zatvorenoj sjednici, u skladu s pravilom 31. ovog Priloga, stranke i njihovi savjetnici moraju poštovati povjerljivost rasprave, vijećanja, privremenog izvješća vijeća, svih pisanih podnesaka i sve komunikacije s vijećem. Svaka stranka i njezini savjetnici tretiraju kao povjerljivu svaku informaciju koju je druga stranka dostavila arbitražnom vijeću i koju je potonja stranka odredila kao povjerljivu. Kada podnesci koje je stranka dostavila arbitražnom vijeću sadržavaju povjerljive informacije, ta stranka također, na zahtjev druge stranke, u roku od 15 dana, dostavlja verziju svojih podnesaka koja nije povjerljiva i može se otkriti javnosti. Nijednom odredbom ovog Priloga ne sprečava se stranku da u javnost iznosi izjave o svojim stajalištima ako prilikom upućivanja na informacije koje je dostavila druga stranka, ne otkriva nikakve informacije koje je druga stranka odredila kao povjerljive.

Kontakti *ex parte*

39. Arbitražno vijeće ne sastaje se s jednom strankom u odsutnosti druge stranke, ne saslušava jednu stranku u odsutnosti druge stranke niti stupa u kontakt s jednom strankom u odsutnosti druge stranke.
40. Nijedan arbitar ne smije raspravljati o bilo kojim aspektima predmeta postupka s jednom strankom ili sa strankama u odsutnosti drugih arbitara.

Podnesci amicus curiae

41. Osim ako se stranke u roku od tri dana od datuma osnivanja arbitražnog vijeća dogovore drukčije, arbitražno vijeće može razmatrati pisane podneske zainteresiranih fizičkih ili pravnih osoba stranaka koji nisu zatraženi, pod uvjetom da su ti podnesci dostavljeni u roku od 10 dana od datuma osnivanja arbitražnog vijeća, da su jezgroviti i ni u kojem slučaju duži od 15 tipkanih stranica, uključujući sve priloge, i da su izravno relevantni za činjenično pitanje koja razmatra arbitražno vijeće.
42. Podnesak mora sadržavati opis osobe koja ga dostavlja, bez obzira na to radi li se o fizičkoj ili pravnoj osobi, uključujući državljanstvo ili mjesto poslovnog nastana te osobe, prirodu djelatnosti te osobe i izvor njezina financiranja te se u njemu mora navesti priroda interesa te osobe u arbitražnom postupku. Podnesak se mora dostaviti na jezicima koje odaberu stranke u skladu s pravilom 45. ovog Priloga.
43. Arbitražno vijeće u svojoj odluci navodi sve primljene podneske koji su u skladu s pravilima 41. i 42. ovog Priloga. Arbitražno vijeće nije dužno u svojoj odluci baviti se argumentima iznesenima u takvim podnescima. Svaki podnesak koji arbitražno vijeće primi na temelju ovog Priloga, dostavlja se strankama radi njihovih komentara.

Hitni slučajevi

44. U hitnim situacijama iz trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama) arbitražno vijeće, nakon savjetovanja sa strankama, prema potrebi prilagođava rokove iz ovog Priloga i obavješćuje stranke o tim prilagodbama.

Prevođenje i tumačenje

45. Tijekom savjetovanja iz članka 3.26. (Savjetovanja) i najkasnije na sastanku iz pravila 9. točke (b) ovog Priloga, stranke se nastoje dogovoriti o zajedničkom radnom jeziku za postupke pred arbitražnim vijećem.
46. Svaka stranka može dostaviti komentare na svaki prijevod dokumenta izrađen u skladu s ovim Prilogom.
47. U slučaju neslaganja oko tumačenja ovog Sporazuma, arbitražno vijeće uzima u obzir činjenicu da su se pregovori o ovom Sporazumu odvijali na engleskom jeziku.

Računanje rokova

48. Kada stranka zbog primjene pravila 8. ovog Priloga primi dokument na datum koji je kasniji od datuma na koji je taj dokument primila druga stranka, svi rokovi koji se izračunavaju na temelju datuma primitka tog dokumenta izračunavaju se od posljednjeg datuma primitka tog dokumenta.

Drugi postupci

49. Ovaj se Prilog primjenjuje i na postupke iz članka 3.34. (Razumni rok za postupanje u skladu s odlukom) stavka 2., članka 3.35. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća) stavka 2., članka 3.36. (Privremene korektivne mjere u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) stavka 3., članka 3.37. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom nakon donošenja privremenih korektivnih mjera u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) stavka 2. Rokovi utvrđeni u ovom Prilogu prilagođavaju se u skladu s posebnim rokovima predviđenima za donošenje odluka arbitražnog vijeća u tim drugim postupcima.

50. U slučaju da se prvotno vijeće ili neki njegovi članovi ne mogu ponovno sastati za postupke iz članka 3.34. (Razumni rok za postupanje u skladu s odlukom) stavka 2., članka 3.35. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom arbitražnog vijeća) stavka 2., članka 3.36. (Privremene korektivne mjere u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) stavka 3., članka 3.37. (Preispitivanje mjera poduzetih za postupanje u skladu s odlukom nakon donošenja privremenih korektivnih mjera u slučaju nepostupanja u skladu s odlukom) stavka 2., primjenjuju se postupci utvrđeni u članku 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća). Rok za obavješćivanje o odluci produljuje se za 15 dana.
-

POSTUPAK MEDIJACIJE ZA SPOROVE MEĐU STRANKAMA

ČLANAK 1.

Cilj i područje primjene

1. Cilj je ovog Priloga olakšati pronalaženje sporazumnog rješenja putem sveobuhvatnog i brzog postupka uz pomoć medijatora.
2. Ovaj Prilog primjenjuje se na sve mjere koje su u području primjene ovog Sporazuma i koje imaju negativan utjecaj na ulaganja između stranaka, osim ako je predviđeno drukčije.

ČLANAK 2.

Zahtjev za dostavljanje informacija

1. U bilo kojem trenutku prije pokretanja postupka medijacije, stranka može od druge stranke pisanim putem zatražiti da dostavi informacije o mjeri koja ima negativan utjecaj na ulaganja između stranaka. Stranka kojoj je dostavljen takav zahtjev mora dostaviti pisani odgovor u roku od 20 dana.

2. Ako stranka koja dostavlja odgovor smatra da nije moguće odgovoriti u roku od 20 dana, ona obavješćuje stranku koja je podnijela zahtjev o razlozima zbog kojih nije moguće odgovoriti u navedenom roku, i o procjeni najkraćeg roka u kojem će moći dostaviti odgovor.

ČLANAK 3.

Pokretanje postupka

1. Stranka može u bilo kojem trenutku zatražiti pokretanje postupka medijacije među strankama. Takav zahtjev dostavlja se drugoj stranci pisanim putem. Zahtjev mora sadržavati dovoljno pojedinosti iz kojih se jasno vide razlozi stranke koja je zatražila pokretanje postupka te se u njemu:
 - (a) mora utvrditi specifična sporna mjera;
 - (b) moraju navesti navodni negativni učinci koje mjera ima ili će imati na ulaganja između stranaka, prema mišljenju stranke koja je podnijela zahtjev; i
 - (c) mora pojasniti zbog čega stranka koja je podnijela zahtjev smatra da su ti učinci povezani s mjerom.
2. Stranka kojoj je takav zahtjev upućen razmatra ga u dobroj namjeri i odgovara pisanim putem prihvaćajući ili odbijajući zahtjev u roku od 10 dana od primitka.

ČLANAK 4.

Odabir medijatora

1. Stranke se nastoje dogovoriti o medijatoru najkasnije u roku od 15 dana od datuma primitka odgovora na zahtjev iz članka 2. (Pokretanje postupka) stavka 3. ovog Priloga.
2. Ako se stranke ne mogu dogovoriti oko medijatora u utvrđenom razdoblju, bilo koja od stranaka može zatražiti od predsjednika Odbora ili zamjenika predsjednika da odabere medijatora ždrijeбом s popisa sastavljenog u skladu s člankom 3.44. (Popisi arbitara) stavkom 2. Predstavnici obiju stranaka imaju pravo prisustvovati izvlačenju ždrijeба.
3. Predsjednik Odbora ili njegov zamjenik bira medijatora u roku od pet radnih dana od primitka zahtjeва iz stavka 2.
4. Medijator ne smije biti državljanin nijedne od stranaka, osim ako se stranke dogovore drugačije.
5. Medijator strankama na nepristran i transparentan način pomaže razjasniti mjeru i njezine moguće negativne učinke na ulaganja i postići sporazumno rješenje. Na medijatore se *mutatis mutandis* primjenjuje Prilog 11. Primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i pravila od 4. do 8. te pravila od 45. do 48. Priloga 9.

ČLANAK 5.

Pravila postupka medijacije

1. U roku od 10 dana od imenovanja medijatora, stranka koja je zatražila pokretanje postupka medijacije u pisanom obliku dostavlja medijatoru i drugoj stranci detaljan opis problema, opisujući posebice djelovanje sporne mjere i njezine negativne učinke na ulaganja. Druga stranka može u roku od 20 dana od dostave tog podneska u pisanom obliku dostaviti svoje primjedbe na opis problema. Svaka stranka može u svoj opis problema ili primjedbe na taj opis uključiti sve informacije koje smatra relevantnima.
2. Medijator može odlučiti o najprikladnijem načinu kako razjasniti predmetnu mjeru i njezine moguće negativne učinke na ulaganja. Medijator osobito može organizirati sastanke između stranaka, savjetovati ih zajedno ili pojedinačno, tražiti pomoć od odgovarajućih stručnjaka i dionika ili se s njima savjetovati te strankama može pružiti svu dodatnu potporu koju one zatraže. Međutim, prije nego što zatraži pomoć odgovarajućih stručnjaka i dionika ili se s njima savjetuje, medijator se savjetuje sa strankama.
3. Medijator može ponuditi savjet ili predložiti rješenje na razmatranje strankama, a one mogu prihvatiti ili odbiti predloženo rješenje ili se mogu dogovoriti o drugačijem rješenju. Međutim, medijator ne smije davati savjete ili primjedbe o tome je li predmetna mjera usklađena s ovim Sporazumom.

4. Postupak medijacije provodi se na području stranke kojoj je zahtjev upućen ili, na temelju dogovora, na bilo kojem drugom mjestu ili na bilo koji drugi način.
5. Stranke nastoje postići sporazumno rješenje u roku od 60 dana od imenovanja medijatora. U očekivanju konačnog sporazuma stranke mogu razmotriti moguća privremena rješenja.
6. Rješenje se može donijeti odlukom Odbora. Svaka stranka može uvjetovati primjenu tog rješenja okončanjem potrebnih unutarnjih postupaka. Sporazumna rješenja moraju se objaviti. Međutim, verzija koja je objavljena ne smije sadržavati informacije koje je stranka označila kao povjerljive.
7. Postupak medijacije je završen:
 - (a) kada stranke donesu sporazumno rješenje, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum donošenja;
 - (b) kada stranke u bilo kojoj fazi postupka medijacije postignu dogovor, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum postizanja tog dogovora;
 - (c) pisanom izjavom medijatora, nakon savjetovanja sa strankama, da daljnji naponi medijacije ne bi imali učinka, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum te izjave; ili

- (d) pisanom izjavom jedne od stranaka nakon proučavanja sporazumnih rješenja u okviru postupka medijacije i nakon razmatranja svih savjeta te predloženih rješenja medijatora, u kojem slučaju postupak medijacije završava na datum te izjave.

ČLANAK 6.

Provedba sporazumnog rješenja

1. Ako su se stranke dogovorile o rješenju, svaka stranka poduzima mjere potrebne za provedbu sporazumnog rješenja unutar dogovorenog razdoblja.
2. Stranka koja provodi mjeru obavješćuje drugu stranku pisanim putem o svim koracima ili mjerama poduzetima za provedbu sporazumnog rješenja.
3. Na zahtjev stranaka medijator pisanim putem strankama dostavlja nacrt činjeničnog izvješća sa sažetkom i. sporne mjere u tim postupcima; ii. provedenih postupaka i iii. svih sporazumnih rješenja postignutih kao konačni ishod tih postupaka, uključujući moguća privremena rješenja. Medijator strankama daje na raspolaganje 15 radnih dana za podnošenje primjedbi na nacrt izvješća. Nakon razmatranja primjedbi stranaka koje su dostavljene u navedenom roku, medijator u roku od 15 dana pisanim putem dostavlja konačno činjenično izvješće strankama. Konačno činjenično izvješće ne smije sadržavati nikakvo tumačenje ovog Sporazuma.

ČLANAK 7.

Odnos s rješavanjem sporova

1. Postupkom medijacije ne dovode se u pitanje prava i obveze stranaka iz trećeg poglavlja (Rješavanje sporova) odjeljka B (Rješavanje sporova među strankama).
2. Postupak medijacije nije namijenjen da služi kao osnova za postupke rješavanja sporova iz ovog Sporazuma ili iz bilo kojeg drugog sporazuma. Stranka se ne smije oslanjati na, niti uvoditi kao dokaz u takvim postupcima rješavanja sporova, niti arbitražno vijeće smije uzimati u obzir:
 - (a) stajališta koja je stranka zauzimala u postupku medijacije;
 - (b) činjenicu da je stranka izrazila svoju spremnost prihvatiti rješenje za mjeru koja je predmetom medijacije; ili
 - (c) savjete ili prijedloge medijatora.
3. Ne dovodeći u pitanje članak 5. (Pravila postupka medijacije) stavak 6. ovog Priloga, i ako se stranke nisu dogovorile drugačije, povjerljivi su svi koraci u postupku medijacije, uključujući sve savjete koji se mogu dati ili rješenja koja se mogu predložiti . Međutim, svaka stranka može javnosti otkriti da je medijacija u tijeku.

ČLANAK 8.

Rokovi

Stranke u sporu mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz ovog Priloga.

ČLANAK 9.

Troškovi

1. Stranke same snose vlastite troškove koji proizlaze iz sudjelovanja u postupku medijacije.
2. Stranke ravnomjerno snose troškove organizacije, uključujući honorar za medijatora i naknadu troškova medijatoru. Honorar za medijatora u skladu je s onim što je predviđeno u Pravilu 9. točki (b) Priloga 9.

ČLANAK 10.

Preispitivanje

Pet godina nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma stranke se međusobno savjetuju o potrebi izmjene postupka medijacije s obzirom na njihova iskustva u primjeni postupka medijacije i s obzirom na razvoj odgovarajućeg mehanizma u WTO-u.

KODEKS PONAŠANJA ZA ARBITRE I MEDIJATORE

Definicije

1. U ovom Kodeksu ponašanja:

„arbitar” znači član arbitražnog vijeća osnovanog na temelju članka 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća);

„kandidat” znači osoba čije je ime na popisu arbitara iz članka 3.44. (Popisi arbitara) i koju se uzima u obzir pri izboru arbitra na temelju članka 3.29. (Osnivanje arbitražnog vijeća);

„pomoćnik” znači osoba koja u okviru mandata arbitra obavlja istraživanja za arbitra ili pomaže arbitru;

„postupak” znači postupak arbitražnog vijeća u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom B (Rješavanje sporova među strankama), osim ako je drukčije određeno;

„osoblje”, u odnosu na arbitra, znači osobe koje postupaju pod vodstvom i nadzorom tog arbitra, osim pomoćnikâ.

Odgovornosti u okviru postupka

2. Tijekom cijelog postupaka svaki kandidat i arbitar izbjegava nedoličnost i dojam nedoličnosti, neovisan je i nepristran, izbjegava izravne i neizravne sukobe interesa te poštuje visoke standarde ponašanja radi očuvanja integriteta i nepristranosti mehanizma za rješavanje sporova. Arbitri ne smiju primati upute od nijedne organizacije ili vlade u vezi s pitanjima koja razmatra arbitražno vijeće. Bivši arbitri moraju ispunjavati obveze utvrđene u stavcima 15., 16., 17. i 18. ovog Kodeksa ponašanja.

Obveze otkrivanja informacija

3. Prije potvrde njegova izbora u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom B (Rješavanje sporova među strankama), kandidat za arbitra mora otkriti svaki interes, odnos ili pitanje koji bi mogli utjecati na njegovu neovisnost ili nepristranost ili koji bi mogli stvoriti dojam neprimjerenog ponašanja ili pristranosti u postupku. U tu svrhu kandidat ulaže sve opravdane napore kako bi utvrdio sve takve interese, odnose i pitanja.
4. Kandidat ili arbitar priopćuje Odboru samo pitanja povezana sa stvarnim ili potencijalnim povredama ovog Kodeksa ponašanja, kako bi ih stranke razmotrile.

5. Nakon izbora, arbitar nastavlja ulagati sve opravdane napore kako bi saznao za sve interese, odnose ili pitanja iz stavka 3. ovog Kodeksa ponašanja te ih otkriva. Obveza otkrivanja informacija trajna je dužnost kojom se od arbitra zahtijeva da otkrije, čim za njih sazna, sve takve interese, odnose ili pitanja koji mogu nastati u bilo kojoj fazi postupka. Arbitar takve interese, odnose ili pitanja otkriva na način da o njima u pisanom obliku obavješćuje Odbor, kako bi ih stranke razmotrile.

Dužnosti arbitara

6. Nakon izbora, arbitar svoje dužnosti tijekom cijelog postupka obavlja temeljito i žurno, pravedno i savjesno.
7. Arbitar razmatra samo ona pitanja koja se postave tijekom postupka i koja su potrebna za odluku, i tu dužnost ne prenosi na druge osobe.
8. Arbitri poduzimaju sve potrebne korake kako bi svoje pomoćnike i osoblje upoznali sa stavcima 2., 3., 4., 5., 16., 17. i 18. ovog Kodeksa ponašanja te kako bi ih oni poštovali.
9. Arbitar ne uspostavlja *ex parte* kontakte u vezi s postupkom.

Neovisnost i nepristranost arbitara

10. Arbitar mora biti neovisan i nepristran, mora izbjegavati stvaranje dojma neprimjerenog ponašanja ili pristranosti te na njega ne smije utjecati vlastiti interes, pritisak izvana, politički interesi, zahtjevi javnosti i lojalnost jednoj stranci ili strah od kritike.
11. Arbitar ne smije, izravno ili neizravno, preuzeti bilo kakve obveze ni prihvatiti bilo kakve koristi koje bi na bilo koji način utjecali, ili stvarali dojam da utječu, na pravilno obavljanje njegovih dužnosti.
12. Arbitar ne smije ne smije koristiti svoj položaj u arbitražnom vijeću za ostvarivanje bilo kakvih osobnih ili privatnih interesa te izbjegava radnje koje bi mogle stvoriti dojam da se druge osobe nalaze u posebnom položaju s kojeg mogu utjecati na njega.
13. Arbitar ne smije dopustiti da financijski, poslovni, profesionalni, obiteljski ili društveni odnosi ili odgovornosti utječu na njegovo ponašanje ili prosuđivanje.
14. Arbitar mora izbjegavati stupanje u odnose ili stjecanje financijskih interesa, koji bi mogli utjecati na njegovu nepristranost ili bi mogli opravdano stvoriti dojam neprimjerenog ponašanja ili pristranosti.

Obveze bivših arbitara

15. Svi bivši arbitri moraju izbjegavati radnje koje mogu stvoriti dojam da su bili pristrani prilikom obavljanja svojih dužnosti ili da su imali bilo kakve koristi od odluke arbitražnog vijeća.

Povjerljivost

16. Nijedan sadašnji ni bivši arbitar ne smije nikada otkriti ili upotrijebiti informacije koje nisu za javnost, a tiču se postupka ili su dobivene tijekom postupka, osim za potrebe tog postupka, te posebno ne smije otkriti ili upotrijebiti takve informacije kako bi ostvario osobnu korist ili korist za druge osobe ili kako bi utjecao na interese drugih osoba.
17. Arbitar ne smije otkriti odluku arbitražnog vijeća ili njezine dijelove prije njezine objave u skladu s trećim poglavljem (Rješavanje sporova) odjeljkom B (Rješavanje sporova među strankama).
18. Arbitar ili bivši arbitar nikada ne smije otkriti vijećanja arbitražnog vijeća ili stajalište bilo kojeg arbitra u pogledu vijećanja.

Troškovi

19. Svaki arbitar vodi evidenciju o vremenu koje je posvetio postupku i troškovima koji su mu nastali kao i o vremenu i troškovima svojih pomoćnika te o tome podnosi konačni račun.

Medijatori

20. Pravila opisana u ovom Kodeksu ponašanja, koja se odnose na arbitre ili bivše arbitre, primjenjuju se *mutatis mutandis* na medijatore.
-

DOGOVOR 1.

U ODNOSU NA POSEBNA OGRANIČENJA SINGAPURA U POGLEDU PROSTORA ILI PRISTUPA PRIRODNIM RESURSIMA

1. Članak 2.3. (Nacionalni tretman) ne primjenjuje se na mjere koje se odnose na:
 - (a) opskrbu pitkom vodom u Singapuru;
 - (b) vlasništvo, kupnju, razvoj, upravljanje, održavanje, uporabu, uživanje, prodaju ili drugo raspolaganje stambenim nekretninama¹ ni na bilo koji javni program stanogradnje u Singapuru.
2. Tri godine nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma i svake dvije godine nakon toga, ako je biljeg Additional Buyer's Stamp Duty (ABSD) još na snazi, Odbor će preispitati je li održavanje ABSD-a potrebno za rješavanje pitanja stabilnosti na tržištu stambenih nekretnina. Za potrebe tih savjetovanja Singapur će dostaviti statističke podatke i informacije koji su relevantni za stanje tržišta stambenih nekretnina.

¹ Pojam „stambene nekretnine” odnosi se na nekretninu u skladu s definicijom iz poglavlja 274. Zakona o stambenim nekretninama na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma.

DOGOVOR 2.

U VEZI S HONORAROM ZA ARBITRE

U odnosu na pravilo 9. Priloga 9., obje stranke potvrđuju da su suglasne sa sljedećim:

1. Honorar koji se isplaćuje i troškovi koji se naknađuju arbitrima temelje se na normama usporedivih međunarodnih mehanizama za rješavanje sporova u bilateralnim ili multilateralnim sporazumima.
2. O točnom iznosu honorara i naknade troškova stranke se dogovaraju prije sastanka stranaka s arbitražnim vijećem u skladu s pravilom 9. Priloga 9.
3. Obje stranke primjenjuju ovaj Dogovor u dobroj vjeri radi olakšavanja djelovanja arbitražnog vijeća.
